

Sprawozdanie
z działalności Państwowej Inspekcji Pracy
Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu
w 2013 roku

Spis treści:

I. Wprowadzenie.....	4
II. Działalność kontrolna i prewencyjna – informacje ogólne.....	7
1. Wstęp.....	7
2. Kontrole.	7
3. Decyzje inspektorów pracy.	9
4. Decyzje nakazujące zaprzestanie działalności bądź działalności określonego rodzaju wydane przez Okręgowego Inspektora Pracy w Poznaniu.....	10
5. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia lub innego świadczenia.....	11
6. Odwołanie od decyzji organów Państwowej Inspekcji Pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy.....	11
7. Skargi na postanowienia i decyzje organu Państwowej Inspekcji Pracy.....	12
8. Informacja dotycząca prowadzenia egzekucji administracyjnej.....	12
9. Informacja o egzekucji kar nakładanych na podstawie ustawy o transporcie drogowym.	13
10. Wystąpienia inspektorów pracy.....	14
11. Polecenia.	14
12. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika.....	15
13. Zawiadomienie prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.....	17
14. Ustalanie istnienia stosunku pracy.....	18
1. Powództwa o ustalenie stosunku pracy	18
2. Polecenia i wnioski dotyczące zmiany lub przekształcenia umów wiążących strony. 18	
15. Skargi i wnioski.	19
16. Porady prawne i techniczne.....	23
17. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy.	26
18. Spory zbiorowe.	27

19.	Wydawanie zezwoleń na wykonywanie pracy lub innych zajęć zarobkowych przez dzieci.	28
20.	Opiniowanie wniosków dotyczących wydawania zgody na wyłącznie elektryczne oświetlenie pomieszczeń pracy lub na ich lokalizację poniżej poziomu otaczającego terenu.	29
21.	Wnioskowanie do ZUS o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe oraz kontrole pracodawców, którym podwyższono składkę na ubezpieczenie wypadkowe.	30
III.	Badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.	37
IV.	Działalność prewencyjna oraz promocja ochrony pracy.	49
1.	Kampanie i programy informacyjno- prewencyjne.	49
2.	Konkursy, udział w targach, konferencje.	58
3.	Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych.	62
V.	Wybrane zagadnienia z działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu.	63
1.	Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.	63
2.	Legalność zatrudnienia.	67
3.	Działalność kontrolna i prewencyjna w budownictwie.	70
4.	Tematy własne	83
	W zakresie organizowania stanowisk pracy i procesu pracy przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna stwierdzano najczęściej:	86
VI.	Efekty działalności kontrolnej.	90

I. Wprowadzenie.

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do **sprawowania nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy**, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej w zakresie określonym w *ustawie 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy* (Dz. U. z 2012 r. poz. 404, 769 i 1544).

Państwowa Inspekcja Pracy **podlega Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej**. Nadzór nad Państwową Inspekcją Pracy, w zakresie określonym w ustawie, sprawuje **Rada Ochrony Pracy**, powołana przez Marszałka Sejmu.

Państwową Inspekcją Pracy kieruje – powołany przez Marszałka Sejmu – Główny Inspektor Pracy przy pomocy zastępców.

Marszałek Sejmu ustala statut Państwowej Inspekcji Pracy, określając jej organizację wewnętrzną oraz siedziby i zakres terytorialnej właściwości okręgowych inspektoratów pracy.

Strukturę organizacyjną Państwowej Inspekcji Pracy tworzą: Główny Inspektorat Pracy, 16 okręgowych inspektoratów pracy, w ramach których funkcjonują 42 oddziały, oraz Ośrodek Szkolenia PIP im. Prof. Jana Rosnera we Wrocławiu.

Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu obejmuje terytorialną właściwością całe województwo wielkopolskie o powierzchni 29 826,51 km² (9,5% powierzchni RP, zajmuje drugie miejsce w kraju pod względem powierzchni i trzecie pod względem liczby ludności).

Okręgowym Inspektoratem Pracy kieruje Okręgowy Inspektor Pracy – powołany przez Głównego Inspektora Pracy po zasięgnięciu opinii Rady Ochrony Pracy – przy pomocy zastępców. Główny Inspektor Pracy określa organizację wewnętrzną Okręgowego Inspektoratu Pracy oraz siedziby oddziałów.

W skład Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu wchodzi cztery oddziały: w Koninie, Pile, Ostrowie Wlkp. oraz Lesznie.

Organami Państwowej Inspekcji Pracy są: Główny Inspektor Pracy, okręgowi inspektorzy pracy, inspektorzy pracy działający w ramach właściwości terytorialnej okręgowych inspektoratów pracy. Koordynowanie pracy inspektorów oraz nadzór nad ich działalnością należy do okręgowego inspektora pracy.

Siedziba OIP:

ul. Św. Marcin 46/50
61-807 Poznań

Oddziały:

- Konin
- Leszno
- Ostrów Wlkp.
- Piła

Mapa 1. Struktura terytorialna Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu

Okręgowy Inspektor Pracy w Poznaniu tworzy o odpowiednie warunki do podejmowania inicjatyw wspierających i promujących ochronę zdrowia i życia pracowników i innych osób. Najważniejsze inicjatywy to:

- ❖ Wielkopolska Rada ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie,
- ❖ Wojewódzka Komisja ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie Indywidualnym,
- ❖ Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych 2013-2020.

Działania podejmowane w ramach inicjatyw społecznych, realizowane w roku sprawozdawczym, zostały powiązane z programem i planem pracy Okręgowego

Inspektoratu Pracy w Poznaniu, w szczególności prewencji i promocji. Obszerniejsze informacje znajdują się w rozdziale IV. niniejszego sprawozdania.

Okręgowy Inspektor Pracy w Poznaniu zawarł porozumienia z:

- ❖ Dyrektorem Oddziału Urzędu Dozoru Technicznego w Poznaniu,
- ❖ Wielkopolskim Wojewódzkim Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Poznaniu,
- ❖ Dyrektorem Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu,
- ❖ Prezesem Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej w Poznaniu,
- ❖ Wielkopolskim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego.

Merytoryczne zadania realizowane są przez sekcje ds. nadzoru i kontroli, sekcje legalności zatrudnienia i skarg, sekcję wypadkową, sekcję promocji i profilaktyki, sekcję prawną, które są wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu.

Zgodnie z *ustawą o PIP*, nadzorem i kontrolą inspekcji pracy w sferze bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia objęci są nie tylko pracodawcy, ale także niebędący pracodawcami przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne – na rzecz których jest świadczona praca przez osoby fizyczne, w tym przez osoby wykonujące na własny rachunek działalność gospodarczą, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy.

Kontroli PIP podlegają także:

- podmioty świadczące usługi pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego oraz pracy tymczasowej w rozumieniu art. 18 ust. 1 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* – w zakresie przestrzegania obowiązku, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. d i e *ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy*,
- podmioty kierujące osoby w celu nabywania umiejętności praktycznych, w szczególności odbycia praktyki absolwenckiej, praktyki lub stażu zawodowego, niebędących zatrudnieniem lub inną pracą zarobkową – w zakresie, o którym mowa w art. 19d i 85 ust. 2 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*.

* * *

Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu, według stanu na koniec grudnia 2013 r., zatrudniał **219** pracowników, w tym **153** inspektorów pracy.

II. Działalność kontrolna i prewencyjna – informacje ogólne.

1. Wstęp.

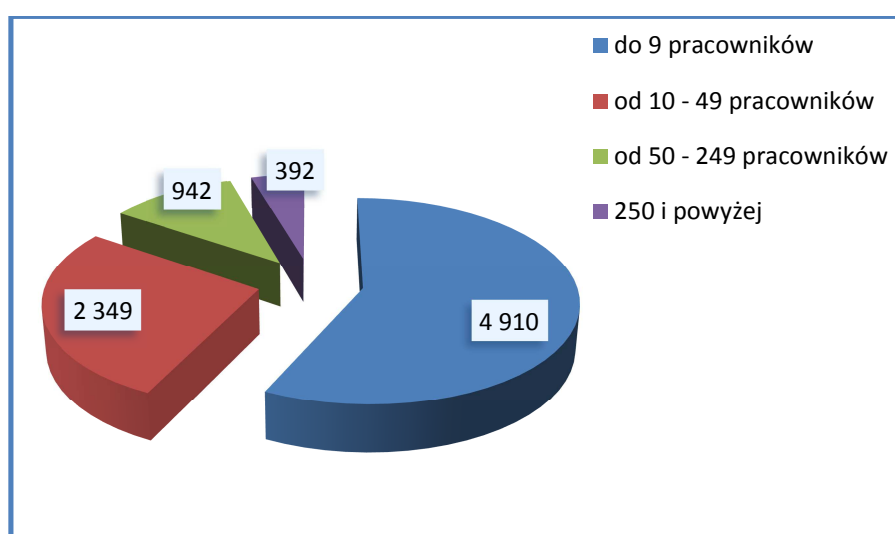
Działalność kontrolno-nadzorcza i prewencyjna Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w 2013 roku prowadzona była zgodnie z rocznym i długofalowym (2013-2020) planem pracy, przygotowanym na podstawie rocznego i długofalowego planu Państwowej Inspekcji Pracy. Plan PIP ustalono w oparciu o analizy wyników dotychczasowych działań inspekcji, uwag i zaleceń Rady Ochrony Pracy oraz komisji sejmowych (w szczególności Komisji do Spraw Kontroli Państwowej), a także propozycji zgłoszonych przez związki zawodowe, organizacje pracodawców, ministerstwa i urzędy centralne, organy nadzoru i kontroli warunków pracy, instytuty badawcze.

Przewidziane w programie zadania zostały przez Okręgowy Inspektorat Pracy zrealizowane.

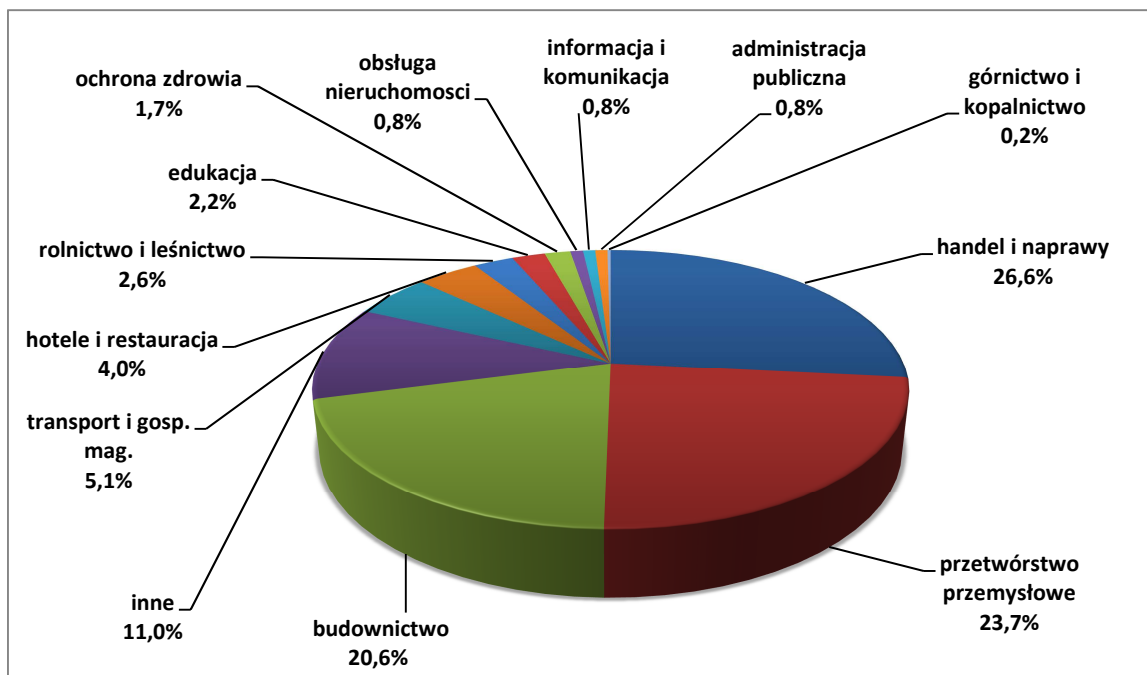
2. Kontrole.

W roku 2013 inspektorzy pracy OIP w Poznaniu przeprowadzili łącznie **8593** kontrole, czyli o 193 więcej niż założono w przyjętym na 2013 r planie pracy. Wynikało to przede wszystkim z potrzeby zintensyfikowania krótkich kontroli ukierunkowanych na likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia lub zdrowia (w zakładach różnych branż przeprowadzono w roku sprawozdawczym 1002 takie kontrole).

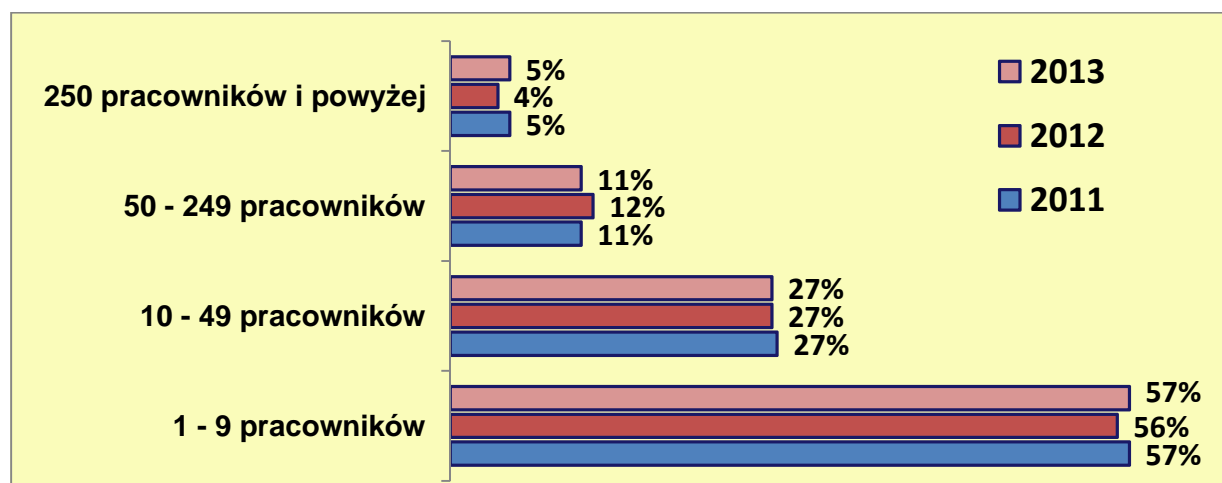
Łącznie objęto kontrolami **7002** pracodawców i innych podmiotów, na rzecz których świadczyło pracę ponad 634 tys. osób, w tym prawie 380 tys. na umowę o pracę.

Wykres 1. Struktura przeprowadzonych kontroli w 2013 r. w OIP w Poznaniu (wg wielkości zatrudnienia).

Wykres 2. Struktura przeprowadzonych kontroli (wg sekcji PKD).

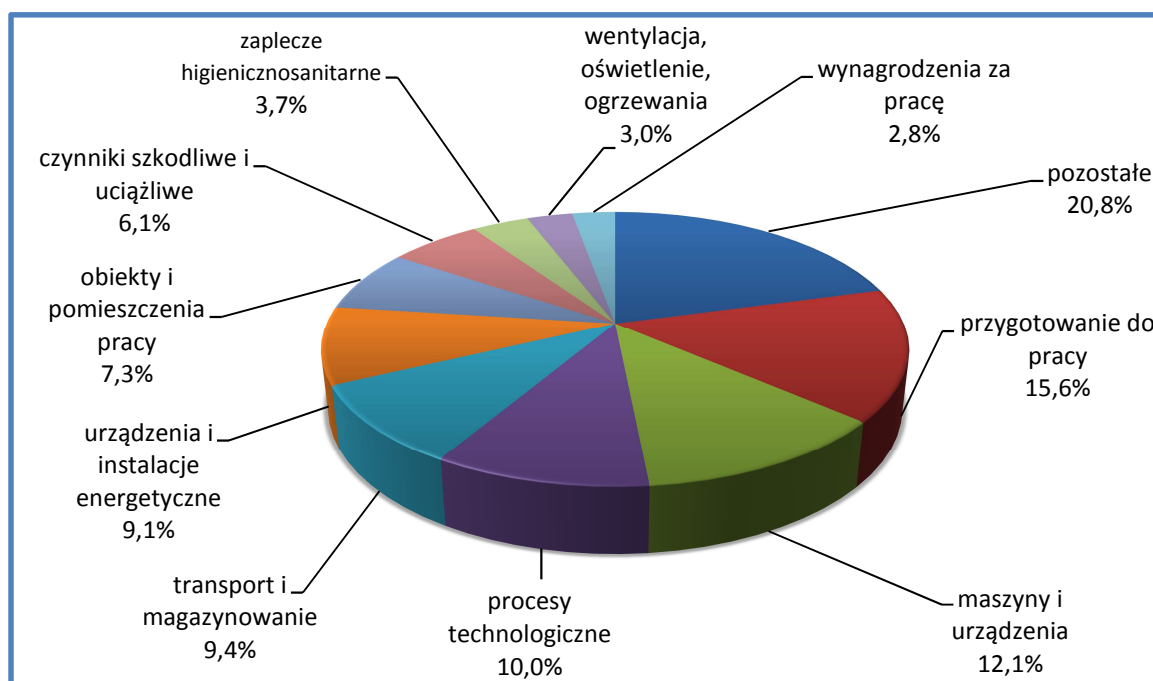
Wykres 3. Struktura przeprowadzonych kontroli (wg wielkości zatrudnienia) w latach 2011-2013 r.

Największa liczba skontrolowanych podmiotów gospodarczych zatrudniała do 9 pracowników oraz od 10 do 49 pracowników (łącznie ponad 84% ogółu). Najwięcej kontroli w 2013 r. przeprowadzono w handlu – 2.289 (26,6%), przetwórstwie przemysłowym - 2.033 (23,7%) i budownictwie – 1.769 (20,6%). Procentowy udział liczby kontroli przeprowadzonych w handlu i przetwórstwie przemysłowym w ostatnich trzech latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

3. Decyzje inspektorów pracy.

Decyzje administracyjne inspektorów pracy wydawano w sytuacji, gdy **naruszenie dotyczyło przepisów i zasad bhp**. Nakazywano wówczas pracodawcy usunięcie stwierdzonych uchybień w ustalonym w nakazie terminie. W przypadkach, gdy **naruszenie przepisów i zasad powodowało bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracowników**, wydawano pracodawcy **nakazy: wstrzymania określonych prac oraz wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń** (taki nakaz podlega natychmiastowemu wykonaniu). Wydawano **nakaz skierowania pracowników do innych prac**, w przypadkach gdy pracownicy byli zatrudnieni wbrew obowiązującym przepisom (np. przy pracach wzbronionych lub, gdy nie posiadali wymaganych kwalifikacji). Taki nakaz również podlega natychmiastowemu wykonaniu.

W roku 2013, w związku ze stwierdzonymi w czasie kontroli naruszeniami przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy inspektorzy pracy wydali łącznie **40.390** decyzji. Najwięcej dotyczyło problematyki przygotowania pracowników do pracy (m.in.: szkoleń bhp, badań lekarskich, uprawnień kwalifikacyjnych) – 15,6% oraz maszyn i urządzeń oraz technologicznych procesów pracy – 22,1%.

Wykres 4. Decyzje nakazowe wydane w 2013 r. w OIP w Poznaniu wg rodzajów nieprawidłowości.

4. Decyzje nakazujące zaprzestanie działalności bądź działalności określonego rodzaju wydane przez Okręgowego Inspektora Pracy w Poznaniu.

W roku 2013 Okręgowy Inspektor Pracy w Poznaniu wydał 4 decyzje nakazujące zaprzestania przez zakład pracy lub jego część działalności bądź działalności określonego rodzaju.

Przyczyną wydania tych nakazów, we wszystkich przypadkach, była zaniżona wysokość pomieszczeń pracy stałej lub pracy czasowej, jako trwała i niemożliwa do usunięcia nieprawidłowość w pełni uzasadniająca wydanie nakazu, występująca łącznie z zagrożeniami materialnego środowiska pracy lub brakiem odpowiedniej wentylacji pomieszczeń.

Decyzje dotyczyły zakładów prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, handlu i napraw oraz usług.

Inspektorzy pracy w uzasadnionych okolicznościach korzystają ze środka prawnego w postaci wniosku do Okręgowego Inspektora Pracy o zaprzestanie działalności przez zakład pracy lub jego część bądź działalności określonego rodzaju.

Zakłady, do których Okręgowy Inspektor Pracy skierował decyzje nakazujące zaprzestanie działalności, bądź działalności określonego rodzaju, są podmiotami o niewielkim zatrudnieniu i prostej organizacji. W 2013 r. były to mikroprzedsiębiorstwa, tj. firmy prowadzone, jako działalność gospodarcza, przez osoby fizyczne, zatrudniające do 9 pracowników. Tylko jeden podmiot należał do kategorii małych zakładów (zatrudnienie – powyżej 10 pracowników).

Decyzje nakazujące zaprzestania prowadzenia działalności bądź działalności określonego rodzaju, są podejmowane w uzasadnionych przypadkach, przy spełnieniu wymagań ustawowych oraz po rozważeniu wszystkich okoliczności. Skutki decyzji nakazujących zaprzestania prowadzenia działalności bądź działalności określonego rodzaju, bywają radykalne. Chociaż decyzje takie mają na celu ochronę zdrowia i życia pracowników, najczęściej skutkują likwidacją stanowiska pracy, a co za tym idzie – utratą pracy. Wydanie decyzji nakazującej zaprzestanie działalności jest zatem ostatecznością w sytuacjach, kiedy zawodzą inne środki prawne.

5. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia lub innego świadczenia.

Inspektorzy pracy OIP w Poznaniu wydali w roku sprawozdawczym **1.181** decyzji **nakazujących wypłatę wynagrodzeń lub innych świadczeń ze stosunku pracy**. Decyzje te dotyczyły należności dla pracowników, na łączną kwotę **26.386.829,75 zł**.

Decyzje wydane	
liczba decyzji wydanych	1.181
liczba pracowników, których te decyzje dotyczyły	15321
Kwota należności do wypłacenia wskazana w decyzjach inspektorów	26.386.829,75 zł
Decyzje zrealizowane	
liczba decyzji zrealizowanych	716
liczba pracowników, których dotyczyły zrealizowane decyzje	9879
Łączna kwota należności wypłaconych pracownikom w wyniku realizacji decyzji (wg stanu na dzień 27.02.2014 r.)	14.814.114,69 zł

Tabela 1. Decyzje płacowe wydane w 2013 r. oraz ich realizacja.

6. Odwołanie od decyzji organów Państwowej Inspekcji Pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy.

W 2013 r. wniesiono **10 odwołań od decyzji inspektorów pracy**, spośród których **4** uchylono lub zmieniono w – przewidzianym w art. 132 Kodeksu postępowania administracyjnego – trybie samokontroli organu I instancji. Zmiany dotyczyły w głównej mierze wydłużenia, zgodnie z formułowanymi w odwołaniach wnioskami, terminów wykonania obowiązków nałożonych decyzjami.

Ponadto w okresie sprawozdawczym złożonych zostało (na podstawie art. 154 i art. 155 Kodeksu postępowania administracyjnego) **366 wniosków o zmianę lub uchylenie ostatecznych decyzji inspektorów pracy**, przede wszystkim w zakresie wyznaczenia innego – dłuższego terminu na wykonanie obowiązku nałożonego nakazem. Inspektorzy pracy rozpoznali w ww. okresie **315** spośród nich, przychylając się – z uwagi na słuszny

interes pracodawcy – do **304** wniosków, uchylając i zmieniając wydane decyzje. W odniesieniu do **264** decyzji stwierdzono ich wygaśnięcie.

7. Skargi na postanowienia i decyzje organu Państwowej Inspekcji Pracy.

W 2013 roku do wojewódzkiego sądu administracyjnego wniesiono **12 skarg na decyzje i 18 na postanowienia okręgowego inspektora pracy**. Sąd rozpoznał w roku sprawozdawczym 4 skargi na decyzje (w 3 przypadkach umorzono postępowanie), oddalając 3 spośród nich. Jedynie w 1 przypadku sąd uznał zasadność skargi, uchylając decyzje okręgowego inspektora pracy. Na rozpoznanie oczekuje jeszcze 8 skarg na decyzje.

Spośród 18 zaskarżonych do wojewódzkiego sądu administracyjnego postanowień, rozpoznanych zostało w roku sprawozdawczym 11 skarg: 4 oddalono, 5 odrzucono, 2 skutkowały uchynieniem zaskarżonych postanowień. nierozpoznanych pozostało 7 skarg na postanowienia.

W 2013 r. wojewódzki sąd administracyjny rozpatrzył również 1 skargę wniesioną na postanowienie okręgowego inspektora pracy w latach ubiegłych, które uchylono.

W roku 2013 nie wniesiono żadnej skargi kasacyjnej.

8. Informacja dotycząca prowadzenia egzekucji administracyjnej.

W związku z niewykonaniem przez **169** pracodawców **761** decyzji organów PIP wystawiono **235** upomnień, z których **53%** dotyczyło niewykonania decyzji nakazujących wypłatę wynagrodzenia lub innego świadczenia na rzecz pracowników (pozostały odsetek decyzji dotyczył bezpieczeństwa i higieny pracy).

Ponad **13%** decyzji zostało wykonanych przez pracodawców po otrzymaniu upomnienia, a więc przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Oznacza to, że czynności przedegzekucyjne doprowadziły do dobrowolnego wykonania obowiązków nałożonych decyzjami (ponad połowa zrealizowanych decyzji dotyczyła obowiązków wypłaty wynagrodzenia i innych świadczeń na rzecz pracowników).

Liczba prowadzonych postępowań egzekucyjnych	74
Liczba wydanych postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia	129
Liczba pracodawców, których dotyczyły grzywny w celu przymuszenia	65
Kwota nałożonych grzywien w celu przymuszenia	2.186.000,00 zł

Tabela 2. Dane dotyczące egzekucji administracyjnej decyzji organów OIP w Poznaniu.

Na pracodawców, którzy nie wykonali decyzji, mimo skierowanych upomnień, nałożono grzywny w celu przymuszenia na kwotę **2.186.000,00** zł.

Nałożone przez organ egzekucyjny grzywny w celu przymuszenia na kwotę **104.000,00** zł zostały **umorzone – ze względu na wykonanie decyzji** po nałożeniu grzywny, a przed jej ściągnięciem. Doprowadzono w ten sposób do wykonania decyzji przez adresata, czyli **zrealizowano cel postępowania egzekucyjnego**.

Grzywny w kwocie **1.878.000,00** zł (kwota ta obejmuje również grzywny w celu przymuszenia nałożone w 2012 r.) **uchylono**, a postępowanie egzekucyjne w tych sprawach umorzono. Najczęściej powodem **umorzenia** postępowania egzekucyjnego był brak majątku skutkujący bezskutecznością egzekucji oraz ogłoszenie upadłości likwidacyjnej zobowiązanego.

Do urzędów skarbowych skierowano **60** tytułów wykonawczych na kwotę **1.137.000,00** zł, z czego wyegzekwowano **19.223,39** zł (wg stanu na dzień 31.01.2014 r.).

Niska ściągalność grzywien w celu przymuszenia wynika z faktu, że większość postępowań egzekucyjnych, dotyczących realizacji decyzji nakazujących wypłatę należnego wynagrodzenia za pracę lub innego należnego świadczenia ze stosunku pracy, prowadzona jest przeciwko pracodawcom mającym znaczne trudności finansowe i gospodarcze. Brak środków na prowadzenie działalności powoduje, że podmioty te nie mają także środków na zapłatę grzywien w celu przymuszenia nakładanych przez organy Państwowej Inspekcji Pracy. Prowadząc egzekucję należności pieniężnych, organy administracji skarbowej, informują inspektorów pracy o braku składników majątku, z których można prowadzić egzekucję grzywien w celu przymuszenia i kosztów egzekucyjnych.

9. Informacja o egzekucji kar nakładanych na podstawie ustawy o transporcie drogowym.

Na podstawie ustawy o transporcie drogowym, inspektorzy wydali w roku sprawozdawczym **76** decyzji nakładających kary pieniężne na łączną kwotę **359.200,00** zł.

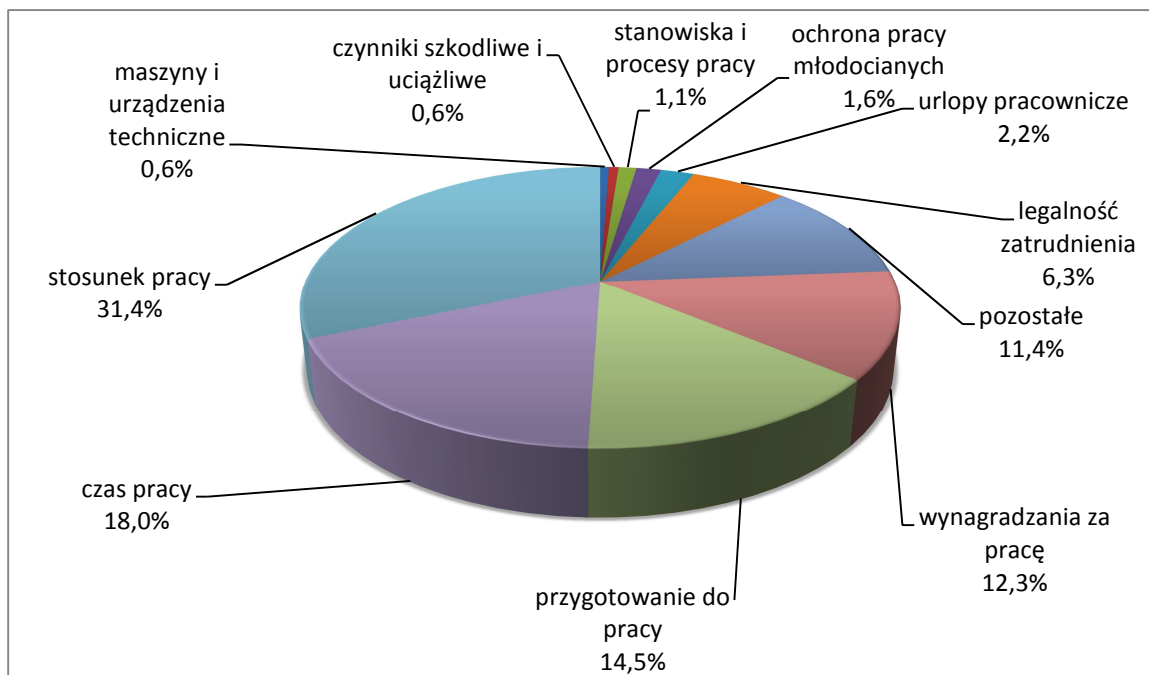
liczba wydanych decyzji nakładających karę transportową	łączna kwota kar transportowych	w tym kwota kar transportowych rozłożonych na raty	kwota kar wpłacona wg stanu na dzień 31.01.2014 r.	w tym wyegzekwowana przez urzędy skarbowe (egzekucja wszczęta w 2012 r.)
76	359.200,00 zł	66.000,00 zł	220.550,00 zł	21.010,23 zł

Tabela 3. Dane dotyczące kar pieniężnych na mocy przepisów ustawy o transporcie drogowym oraz ich egzekucji administracyjnej.

10. Wystąpienia inspektorów pracy.

Inspektorzy pracy skierowali do kontrolowanych podmiotów, oprócz decyzji, także **6089** wystąpień zawierających **28.350** wniosków o usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Dominowały (31%) wnioski **dotyczące stosunku pracy, czasu pracy (18%), przygotowania do pracy (14,5%) oraz (12,3%) wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy**

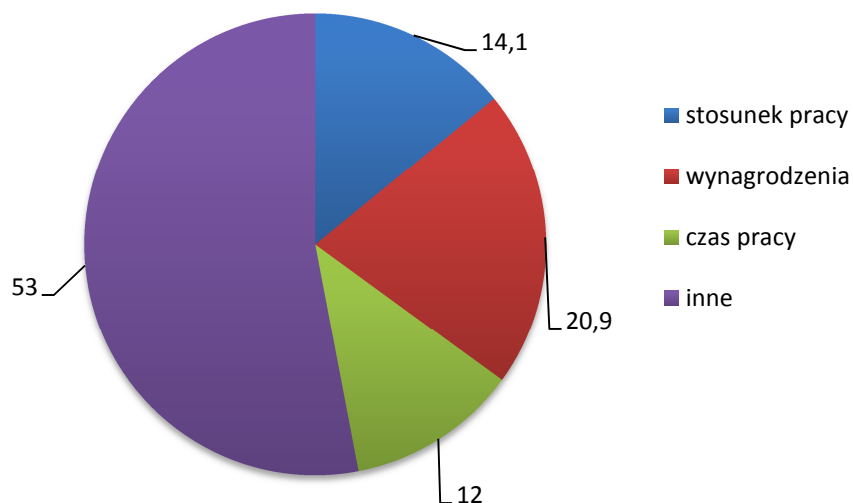

Wykres 5. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków w wystąpieniach.

11. Polecenia.

Na mocy znowelizowanej – z dniem 8 sierpnia 2011 roku – *ustawy o PIP*, inspektorzy pracy **uzyskali uprawnienia do wydawania kontrolowanym podmiotom ustnych poleceń** dotyczących nieprawidłowości, które mogą być usunięte w czasie trwania kontroli lub niezwłocznie po jej zakończeniu. W 2013 r. inspektorzy Okręgowego Inspektoratu Pracy wydali **1141 poleceń**, głównie w sprawach z zakresu stosunku pracy (14,1%) oraz wynagrodzeń i innych należności pracowniczych (21%).

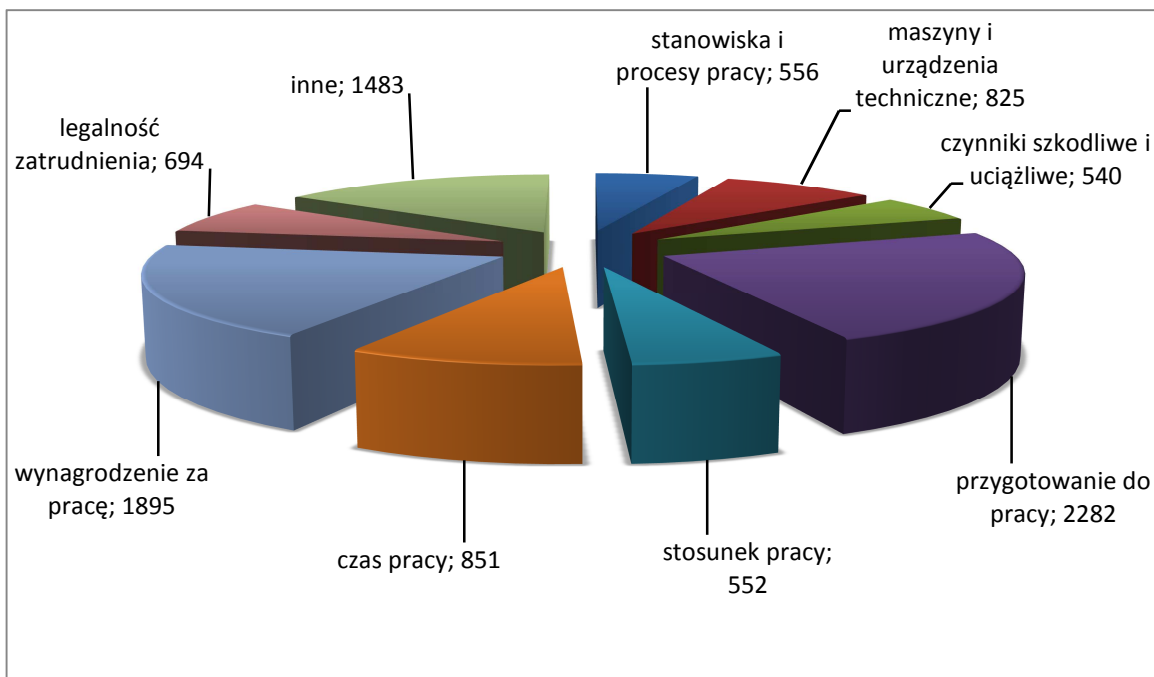
Dotychczasowe doświadczenia wskazują na wysoką skuteczność tego środka prawnego (**95%** poleceń dotyczyło nieprawidłowości, które zostały usunięte jeszcze w trakcie kontroli), przy jednoczesnym odformalizowaniu działań inspektora pracy.

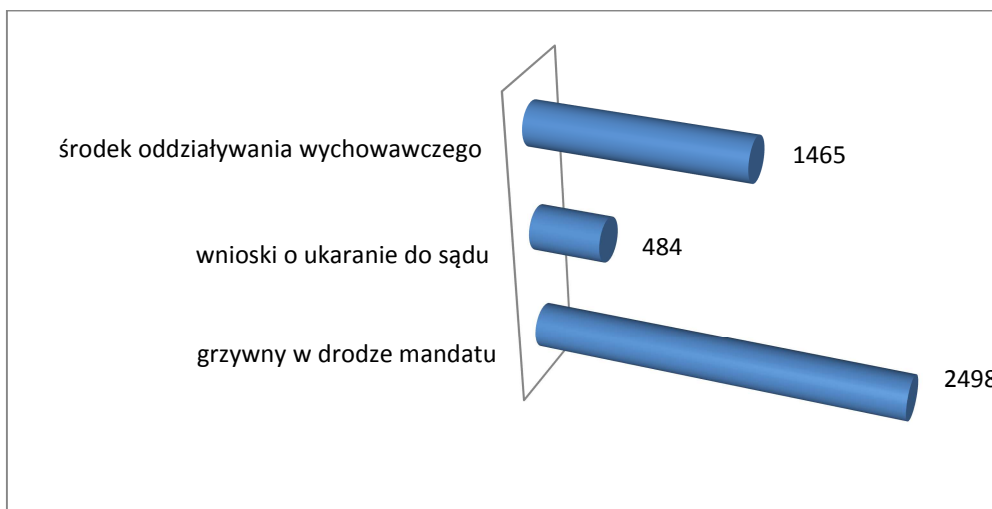
Wykres 6. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych poleceń (w procentach).

12. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

W toku kontroli inspektorzy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu ujawnili łącznie **9691 wykroczeń** przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową. W związku z tym nałożyli na sprawców wykroczeń **2498** grzywnien w drodze **mandatów karnych**, w **484** przypadkach skierowali **wnioski o ukaranie do sądu**, a w **1465** – **zastosowali środki oddziaływania wychowawczego**. Ujawnione wykroczenia polegały najczęściej na naruszaniu przepisów dotyczących przygotowania pracowników do pracy (23,5%) oraz wynagrodzenia za pracę i innych należności ze stosunku pracy (19,6%).

Wykres 7. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzanych wykroczeń przeciwko prawom pracownika.

Wykres 8. Struktura zastosowanych środków prawnych w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.

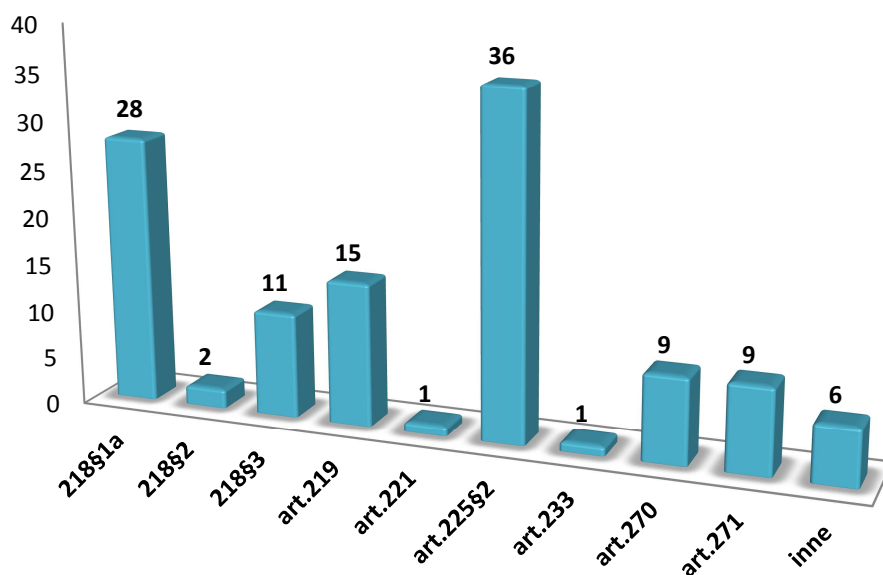
Według stanu na dzień 31.01.2014 r., sądy – rozpoznając wnioski skierowane w 2013 r. przez inspektorów OIP – ukarały **415** sprawców wykroczeń karą grzywny, 1 – karą nagany. W 1 przypadku sądy – uznając sprawców winnymi popełnienia zarzucanych im czynów, odstąpiły od wymierzenia kary, a 1 osobę uniewinniły.

Łączna kwota **orzeczonych przez sądy grzywien** wyniosła **970.850,00** zł, natomiast łączna kwota grzywien nałożonych przez inspektorów pracy w drodze **mandatów karnych** – **2.882.050.00** zł (średnia kwota grzywny orzeczonej przez sąd wyniosła więc **2.339,39** zł, a nałożonej przez inspektora pracy w drodze mandatu – **1.159,31** zł).

Najwyższa kara grzywny orzeczona przez sądy wyniosła 20.000,00 zł, a wymierzona w postępowaniu nakazowym – 15.000,00 zł.

13. Zawiadomienie prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W 2013 r. inspektorzy pracy skierowali do prokuratury **89 zawiadomień** o popełnieniu przestępstwa. W wyniku wniesionych zawiadomień, zostało wszczęte **70** postępowań; w **9** przypadkach prokuratura odmówiła wszczęcia postępowania; **24** postępowania umorzono; **5** postępowań przygotowawczych zostało zawieszonych; do sądu zostało skierowanych **18** (w tym 1 subsydnalny) aktów oskarżenia (wg stanu na dzień 31.01.2014 r.).

Wykres 9. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.

Inspektorzy pracy złożyli 12 zażaleń na decyzje prokuratury dotyczące zawiadomień skierowanych w 2013 r., w tym 3 w związku z odmową wszczęcia dochodzenia i 9 w związku z umorzeniem dochodzenia.

Z dniem 8 sierpnia 2011 r. weszła w życie *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy oraz niektórych ustaw*, na mocy której do art. 325e Kodeksu postępowania karnego został dodany § 1a stanowiący, że w przypadku gdy zawiadomienie o przestępstwie zostało złożone przez inspektora pracy, uzasadnienie

postępowania o odmowie wszczęcia dochodzenia oraz umorzeniu dochodzenia sporządza się na jego wniosek.

Działając na podstawie art. 325e § 1a Kodeksu postępowania karnego, inspektorzy pracy złożyli 77 wniosków o uzasadnienie postanowień prokuratury o odmowie wszczęcia postępowania oraz 78 wniosków o uzasadnienie postanowień o umorzeniu postępowania. Tylko w 4 przypadkach prokuratura nie doręczyła postanowienia o umorzeniu dochodzenia wraz z uzasadnieniem – mimo złożonego wniosku o sporządzenie i doręczenie tegoż uzasadnienia.

Rozpatrując skierowane przez prokuraturę akty oskarżenia, **sądy** (wg stanu na dzień 27.02.2014 r.) uznały 3 oskarżonych winnymi popełnienia zarzucanych im czynów, skazując ich na karę grzywny. W 2 przypadkach sąd warunkowo umorzył postępowanie. Wyroków uniewinniających sąd nie wydał.

14. Ustalanie istnienia stosunku pracy.

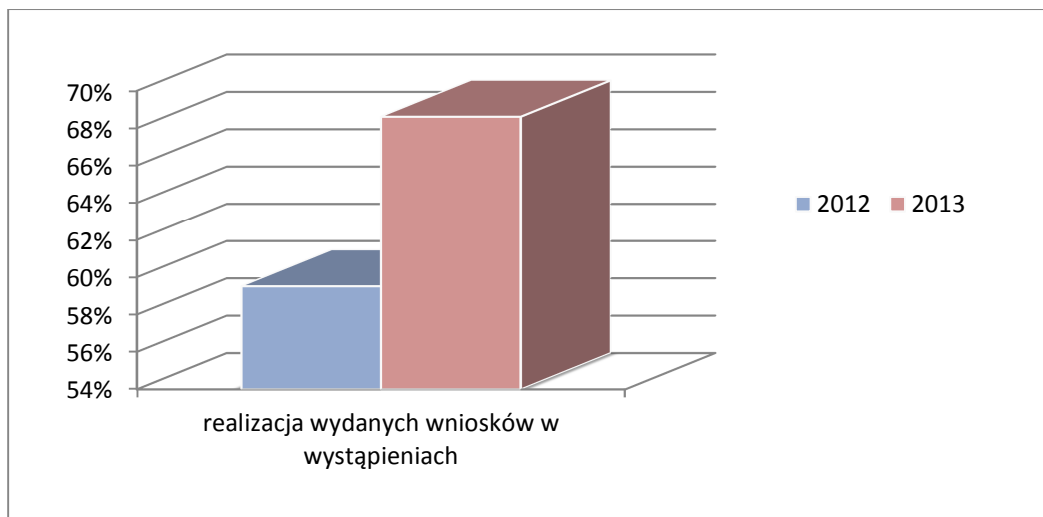
1. Powództwa o ustalenie stosunku pracy

W 2013 r. inspektorzy pracy OIP w Poznaniu skierowali **23 pozwy o ustalenie istnienia stosunku pracy** na rzecz **49** osób. Postępowanie sądowe zostało zakończone w 6 sprawach. **Sądy pracy** wydały 3 wyroki oraz zawarło jedną ugodę sądową, ustalając istnienie stosunku pracy z osobami, na rzecz których powództwa zostały złożone. Poza tym zawarło 1 ugodę sądową, uprawniającą powoda do otrzymania świadczenia z tytułu współpracy stron. Jedno powództwo zostało również oddalone. Pozostałe sprawy nie zostały jeszcze zakończone. Inspektor pracy nie wstępował do żadnego postępowania o ustalenie istnienia stosunku pracy.

2. Polecenia i wnioski dotyczące zmiany lub przekształcenia umów wiążących strony.

Realizacja przez pracodawców wydanych wniosków w wystąpieniach dotyczących zastąpienia umów cywilnoprawnych umowami o pracę wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o około 8 % i objęła 928 pracowników. Inspektorzy pracy korzystali, oprócz wystąpień, również ze środka prawnego – **polecenia**, obejmując nimi 469 osób, z którymi pracodawca winien był zawrzeć umowę o pracę w miejsce podpisanej umowy cywilnoprawnej. W 2013 r. znacznie wzrosło korzystanie z tego środka – **161 poleceń** – w porównaniu z rokiem ubiegłym, (22 polecenia) oraz jego skuteczność (99,37%), w stosunku do 2012 r. (86,36 %).

W praktyce najbardziej efektywną formą oddziaływania inspektorów pracy w omawianym przedmiocie jest **kierowanie do pracodawców poleceń i wystąpień wnoszących o zastąpienie umów cywilnoprawnych umowami o pracę**. Zdecydowana większość pracodawców dobrowolnie stosuje się do wniosków i poleceń, co przyczynia się do przekształcenia stosunków cywilnoprawnych w stosunki pracy, bez konieczności wytaczania powództw.

Wykres 10. Porównanie realizacji wniosków w wystąpieniach w ostatnich dwóch latach.

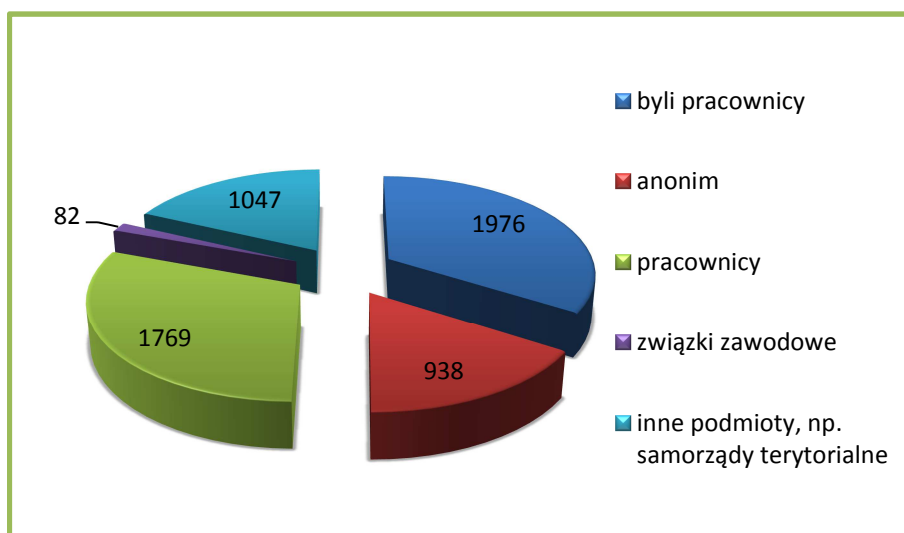
Łączna liczba osób w 2013 r., których dotyczyły zrealizowane wystąpienia oraz polecenia wyniosła 1397.

15. Skargi i wnioski.

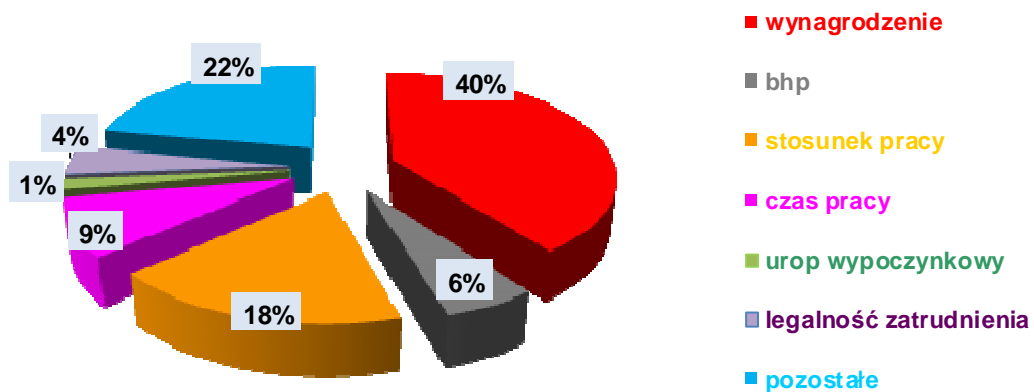
Do Okręgowego Inspektoratu Pracy wpłynęło w 2013 r. **4981** skarg (2012 r. – 4841), w których skarżący wskazali łącznie **9215** problemów wymagających interwencji inspekcji. W związku ze złożonymi skargami inspektorzy pracy przeprowadzili **2872** kontrole (co stanowi ok. 33% ogółu kontroli w roku sprawozdawczym). W przypadku 776 skarg przeprowadzone w trakcie kontroli postępowanie dowodowe nie pozwoliło na zweryfikowanie zarzutów podniesionych przez skarżącego (np. ze względu na sporny charakter świadczeń), tym samym rozstrzygnięcie sporu między stronami pozostało

wyłącznie w gestii sądu. Spośród pozostałych skarg ponad 49%, inspektorzy uznali za zasadne lub częściowo zasadne.

W okresie sprawozdawczym w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu największą liczbę problemów zawartych w skargach stanowił brak lub opóźnienie się przez pracodawcę z **wypłatą wynagrodzeń i innych świadczeń pieniężnych należnych ze stosunku pracy**. Problem ten był przedmiotem skarg aż **3670 razy** (3744 w 2012), co stanowi **ponad 40% ogółu** spraw poruszanych w skargach i rozpatrywanych w 2013 roku. Należy zauważyć, że bardzo różna była skala wagi spraw poruszanych w skargach i bardzo różne okoliczności spraw. Na jednym biegunie można postawić sprawy niewypłacenia wynagrodzeń pracownikom lub byłym pracownikom wynagrodzeń za okresy dłuższe niż trzy miesiące godzące w podstawowy byt pracowników i ich rodzin, na drugim drobne uchybienia dotyczące np. wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za jeden, dwa dni urlopu wypoczynkowego. Również okoliczności spraw były bardzo różne; od upadłości przedsiębiorcy mającego zatrudnionych ponad 500 pracowników, gdzie niewypłacenie wynagrodzeń dotyczyło kilku miesięcy, poprzez niewypłacenie lub opóźnienie się w wypłacie wynagrodzeń za jeden miesiąc aż do sporów dotyczących sposobu obliczania dodatkowych elementów wynagrodzenia za pracę (dodatków, wynagrodzeń za urlop, ekwiwalentów). Większość zarzutów skargowych dotyczących tej materii okazała się zasadna. Charakterystyczne jest porównanie struktury zasadności skarg dotyczących niewypłacania wynagrodzenia i nieterminowego wypłacania wynagrodzenia.

Wykres 11. Podmioty zgłaszające skargi.

Wykres 12. Problematyka zgłaszanych skarg.

Duża liczba zgłoszeń dotyczy naruszenia przepisów z zakresu **stosunku pracy 1659 skargi** (w 2012 r. 1635) **ok. 18%**, w tym ponad 60% skarg okazuje się bezzasadna lub nie do rozstrzygnięcia w postępowaniu kontrolnym. Świadczy to nadal o niedostatecznym poziomie wiedzy społeczeństwa, zarówno w zakresie praw pracowniczych, jak i kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy. Niejednokrotnie skarżący oczekują od inspektora pracy rozstrzygnięcia o zasadności wypowiedzenia umowy o pracę lub domagają się sprostowania świadectwa pracy. Bardzo często, co potwierdzają również udzielane porady, zgłaszający skargi nie mają świadomości co do charakteru zawieranych umów (umów o pracę i cywilnoprawnych) oraz podstawowych uprawnień z nimi związanych. Należy podkreślić, że stosunkowo mało skarg dotyczyło zawierania umów cywilnoprawnych na warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę. Jednak daje się zauważyć ponad dwukrotne zwiększenie liczby skarg dotyczących tego problemu w stosunku do roku poprzedniego z jedynie 82 w skargach w roku 2012 (z tego jedynie 42 zasadnych) do 183 w roku ubiegłym (uznane za 108 zasadne).

Sprawy dotyczące **czasu pracy** stanowiły przedmiot skarg – **795** razy (w 2012: **695**) razy, co stanowi **8,7%** ogółu skarg wnoszonych do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu, przy czym w zdecydowanej większości okazywały się one zasadne. Podkreślić należy, że aż 1/3 skarg dotyczyła nieprowadzenia, bądź nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy. Wśród częściej powtarzających się nieprawidłowości wprost

godzących w prawo pracownika do wypoczynku, można wskazać naruszenia przepisów o odpoczynku (dobowym i tygodniowym) i zatrudnianie ponad pięć dni pracy w tygodniu.

Kolejną znaczącą grupę zagadnień poruszanych w skargach stanowiły naruszenia przepisów dotyczące **bezpieczeństwa i higieny pracy** w zakresie przygotowania do pracy **522 skargi (w 2012: 477 skarg)**, z czego podobnie jak w przypadku wynagrodzeń blisko 2/3 zarzutów okazało się uzasadnionych. Poruszane problemy dotyczyły tak elementarnych spraw jak szkolenia bhp i badania profilaktyczne, jak również oceny ryzyka zawodowego. Przyczyny tak znacznej liczby zasadnych skarg w zakresie bhp należy szukać podobnie, jak w przypadku wynagrodzeń w gwałtownym obniżeniu koniunktury gospodarczej, przy jednoczesnym stałym wzroście poziomu świadomości społecznej w zakresie bhp, w tym dzięki prowadzonym kampaniom promocyjnym PIP.

Problem **legalności zatrudnienia** wystąpił w **405** skargach (w 2012: **482** przypadków w skargach) co stanowi **ok. 4,4%** skarg. Przy czym zasadność tych skarg kształtuje się na poziomie jedynie 1/3 ogółu i wynika z obiektywnych trudności wykrycia procederu nielegalnej pracy, kiedy zarówno pracodawca jak i pracobiorca zainteresowani są ukryciem tego faktu, a także niezrozumienia przez skarżących czym jest nielegalna praca (prawie połowa zgłoszonych skarg była w tych sprawach niezasadna).

Urlopy stanowiły znikomą grupę problemów rozpatrywanych w skargach: zanotowano **144** problemy (w 2012 r.: **174**), co stanowi tylko 1,5 % ogółu spraw.

Problem wynagrodzeń za pracę oraz stosunku pracy poruszany w skargach pracowniczych w porównaniu z rokiem ubiegłym, utrzymuje się na tym samym poziomie. Liczba spraw dotyczących warunków bhp utrzymuje się na dotychczasowym poziomie. Odnotowano stosunkowy spadek liczby skarg dotyczących legalności zatrudnienia z 5,2 % w 2012 r. do 4,4 % w ubiegłym. Zagadnienia dotyczące czasu pracy utrzymuje się na podobnym niskim poziomie.

Do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu wpływa niewielka liczba skarg (w ogóle zagadnień w nich poruszanych) dotyczących zawierania umów cywilnoprawnych na warunkach umów o pracę, ale także skarg w zakresie uprawnień dotyczących rodzicielstwa (jedynie 21 skarg), zwolnień grupowych (tylko 102 skargi), czy też dyskryminacji w stosunkach pracy (42 problemy w skargach dotyczące różnych aspektów dyskryminacji, w tym molestowania). Niemniej można zauważyć wyraźny wzrost zainteresowania problemem zawierania umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę, co jest wynikiem zarówno Kampanii Promocyjnej PIP „Poznaj swoje prawa w pracy”, jak i związkowym protestom wymierzonym w tzw. umowy śmieciowe.

W roku 2013 do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu przedmiotem skarg 42 (w 2012: 30) razy była dyskryminacja w zatrudnieniu oraz 107 razy różne aspekty dotyczące mobbingu (99 w 2012r.).

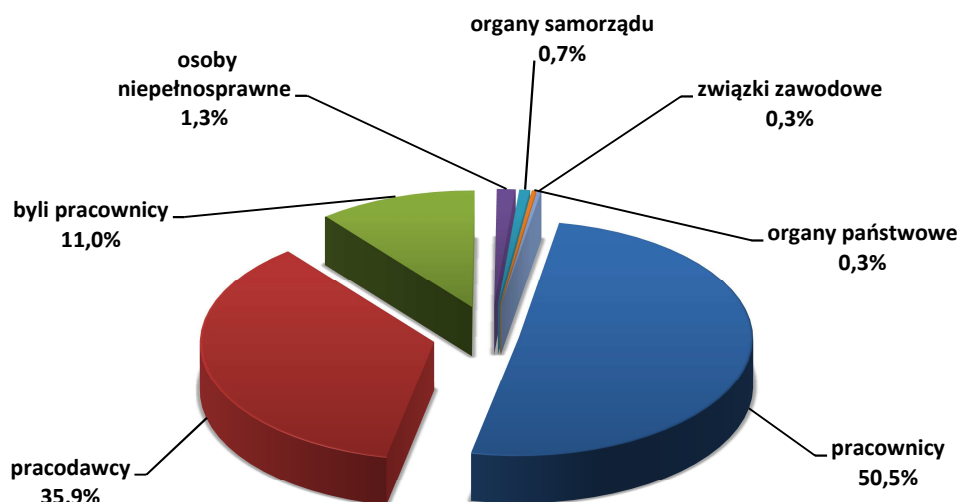
Zauważalnym jest, iż w zakresie dotyczącym równego traktowania w zatrudnieniu jedynie 7 razy stwierdzono zasadność skargi, i aż 22 razy bezzasadność, a w pozostałych przypadkach nie było możliwe ustalenie zasadności przedmiotu skargi przez inspektora pracy z tej tematyki. Skargi dotyczące dyskryminacji odnosiły się jednostkowo do wieku (3 skarg, w tym 2 niezasadne), bądź płci (7 przedmiotów skarg w tym 2 zasadne), natomiast częściej dotyczyły zasad wynagradzania (13 skarg, 2 uznane za zasadną), braku podwyżek lub awansu zawodowego.

W przypadku mobbingu 10 przedmiotów skarg uznanych było przez inspektora za zasadne (w 2012: 13, w 2011: 18), 32 natomiast okazało się bezzasadnych, a w 65 sprawach brak było możliwości ustalenia przez inspektorów pracy ich zasadności.

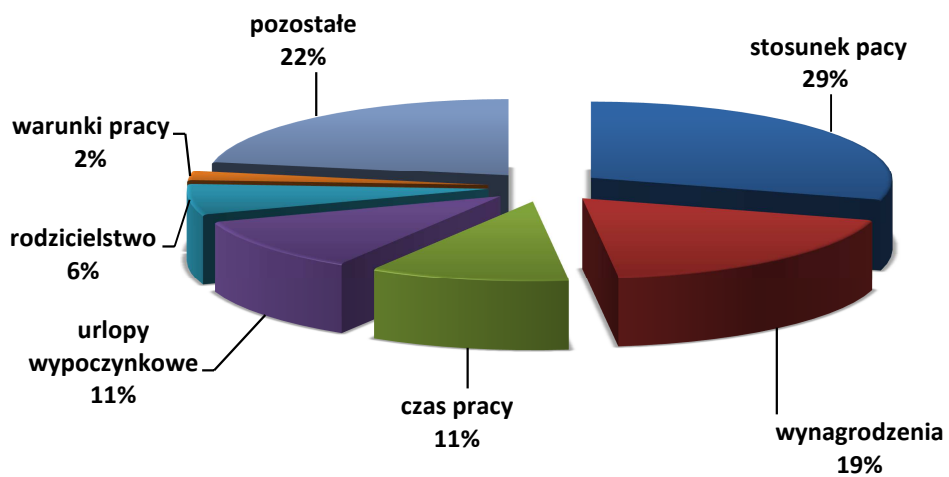
W 2013 roku 5 skarg dotyczyło molestowania seksualnego. Z tego dwa przypadki uznano za zasadne.

16. Porady prawne i techniczne.

W 2013 roku udzielono łącznie ponad **104.900 bezpłatnych porad**, w tym 40.943 porady w trakcie kontroli. Spośród ogółu bezpłatnych porad 19.647 to porady techniczne, a 85.253 porady prawne.

Wykres 13. Podmioty zgłaszające się po porady prawne.

Wykres 14. Problematyka udzielonych porad.

Najliczniejszą grupę zgłaszających się po porady prawne stanowili pracownicy (ponad 50% ogółu osób, którym udzielono porad). Kolejne, co do wielkości, grupy zainteresowanych informacjami o obowiązujących przepisach prawa pracy to pracodawcy (ponad 35%) oraz byli pracownicy (11%).

Stosunek pracy stanowił tematykę **18.864 (29,5% ogółu)** udzielonych porad, z czego **80%** porad dotyczyło ustania stosunku pracy, a pozostałe związane były z zatrudnieniem, tj. zatrudnianie bez pisemnego potwierdzenia warunków zatrudnienia, zastępowanie umów o pracę umowami cywilnoprawnymi. Zadawane pytania dotyczyły także prawidłowości postępowania w związku z ustaniem stosunku pracy i związanych z tym uprawnień oraz kryteriów, na podstawie których ustalono czas trwania umowy o pracę na czas określony.

Wynagrodzenia i inne świadczenia związane ze stosunkiem pracy stanowiły tematykę **11.924 porad (18,6% ogółu)**. Tematyka udzielanych porad z tego zakresu często mieszała się z tematyką skargową. Przeważał bowiem problem nie wypłacania wynagrodzenia, sposobu naliczania wynagrodzenia za pracę, za czas choroby, rekompensaty za przepracowany czas ponadnormatywny, świadczeń pieniężnych związanych z ustaniem stosunku pracy. Sporo pytań związanych było z nabyciem uprawnień do wszelkiego rodzaju odpraw pieniężnych.

Czas pracy był przedmiotem **6.443 porad prawnych (10,07% ogółu)**. Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się „sierpniowa” nowelizacja przepisów o czasie pracy, a mianowicie możliwość wprowadzenia wydłużonego okresu rozliczeniowego, ruchomego i elastycznego czasu pracy. Szereg pytań wiązało się z możliwością zmiany harmonogramu. Zgłaszający interesowali się także prywatnymi wyjściami pracowników i możliwością późniejszego odpracowania w kontekście braku przesłanek pracy w godzinach nadliczbowych, a także dopuszczalności pracy nadliczbowej oraz zasad wynagradzania za pracę w dni wolne od pracy oraz w niedziele i święta, norm dobowego i tygodniowego odpoczynku.

Urlopy wypoczynkowe stanowiły przedmiot zainteresowania w **6.928 przypadkach (10,9% ogółu)**. Porady najczęściej dotyczyły uprawnień pracowników do urlopu wypoczynkowego oraz ustalania jego wymiaru, w szczególności przy zatrudnieniu w niepełnym wymiarze czasu pracy, zatrudnieniu pracowników niepełnosprawnych, a także wpływu urlopów związanych z rodzicielstwem na prawo i wymiar przysługującego urlopu wypoczynkowego. Uwzględnianie innych okresów do

nabycia lub podwyższenia urlopu wypoczynkowego było także przedmiotem zainteresowania pytających.

Uprawnienia związane z rodzicielstwem – w omawianym okresie udzielono – **4.044 porady (6,3% ogółu)**. Najczęściej zadawano pytania związane nowelizacją Kodeksu pracy w zakresie dotyczącym urlopów związanych z rodzicielstwem. Zainteresowanie budziła także tematyka związana z uprawnieniami pracowniczymi w okresie ciąży oraz urlopu macierzyńskiego. Nowe urlopy rodzicielskie są dominującym zagadnieniem pracujących rodziców. Zainteresowanie dotyczy możliwości podziału urlopu pomiędzy rodzicami, możliwości rezygnacji z urlopu oraz połączenie opieki nad dzieckiem z zarobkowaniem. Problematiczne okazuje się podjęcie dodatkowego zatrudnienia, w tym równoległego. Również wprowadzona od 1 października 2013r. nowelizacja Kodeksu pracy i przepisu wykonawczego dotycząca urlopów wychowawczych budziła duże zainteresowanie. Jednakże zmienione przepisy w zakresie urlopów wychowawczych nie stwarzają takich wątpliwości interpretacyjnych.

17. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy.

W 2013 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu wpłynęły 123 wnioski, w tym: 9 dotyczących rejestracji zakładowych układów zbiorowych pracy, 80 dotyczących rejestracji protokołu dodatkowego i 34 dotyczące wpisu informacji. W 2013 r., w porównaniu z rokiem 2012 liczba wniosków o rejestrację układów zbiorowych pracy oraz protokołów dodatkowych uległa, po raz kolejny, zmniejszeniu. Można zauważyć spadek ilości odmów rejestracji zarówno protokołów dodatkowych jak i wpisów informacji.

Liczba nowych pracodawców, którzy zawierają zakładowe układy zbiorowe pracy, jest z roku na rok mniejsza. Układy zbiorowe pracy zawierane są przeważnie u tych pracodawców, którzy byli objęci taką regulacją lub u ich następców prawnych.

W 2013 r. zarejestrowano jeden układ, jako układ zawarty po raz pierwszy. Nie wydano odmów rozpatrzenia wniosku o rejestrację układu. Odmowy takie wydano w przypadku złożenia 3 wniosków o rejestrację protokołu dodatkowego i 1 odmowę dotyczącą wpisu informacji. Przyczynami odmów rozpatrzenia wniosków o rejestrację protokołu dodatkowego do układu zbiorowych pracy był brak prawnej możliwości rejestracji protokołu dodatkowego, albowiem wniosek dotyczył protokołu dodatkowego do regulaminu pracy, który to regulamin pracy nie był częścią składową układu zbiorowego pracy; wniosek dotyczył rejestracji

protokołu dodatkowego do już nieobowiązującego zakładowego układu zbiorowego pracy; istniał brak formalny w postaci niezłożenia wniosku o rejestrację o treści wymaganej przez obowiązujące przepisy. Przyczyną odmowy rozpatrzenia wniosków o wpis informacji był brak niezbędnej dokumentacji, która miałaby w wiarygodny sposób potwierdzać informacje, które miały ulec wpisaniu na podstawie złożonego wniosku, tj.: faktu rozwiązania wszystkich zakładowych organizacji związkowych – stron zakładowego układu zbiorowego pracy.

W 2013 r. w 3 przypadkach odmówiono rejestracji protokołu dodatkowego. Ich przyczyną było niedokonanie w terminie zmian usuwających stwierdzone w treści protokołu dodatkowego niezgodności z prawem pracy; strony umieściły poza zakładowym układem zbiorowym pracy wybrane elementy wynagradzania pracowników objętych tym układem, co stanowiło naruszenie art. 77¹ Kodeksu pracy w zw. z art. 241¹⁰ Kp.; strony ustaliły warunki wynagradzania (prawo do jednego z dodatków) z naruszeniem przepisów o równym traktowaniu w zatrudnieniu, tj. z naruszeniem art. 18^{3a} i 18^{3b} Kp., w kolejnym przypadku istniał brak prawnych możliwości do rejestracji tekstu jednolitego zakładowego układu zbiorowego pracy, który to tekst jednolity strony zuzp chciały zarejestrować w drodze protokołu dodatkowego.

Po raz kolejny daje się zauważyć, iż zakładowe układy zbiorowe pracy wyłączają z ich obowiązywania osoby zajmujące stanowiska kierownika zakładu pracy, ich zastępców a także młodocianych pracowników zatrudnionych w celu nauki zawodu.

Jako przykłady pozytywnych zapisów należy wskazać:

- dodatki do wynagrodzeń z tytułu pracy w systemie zmianowym oraz z tytułu dyżuru pełnionego w domu,
- wyższe, aniżeli ustawowe, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych,
- korzystniejsze od ustawowych zasady odpraw emerytalno-rentowych,
- korzystniejsze zasady wynagradzania za pracę w nocy.

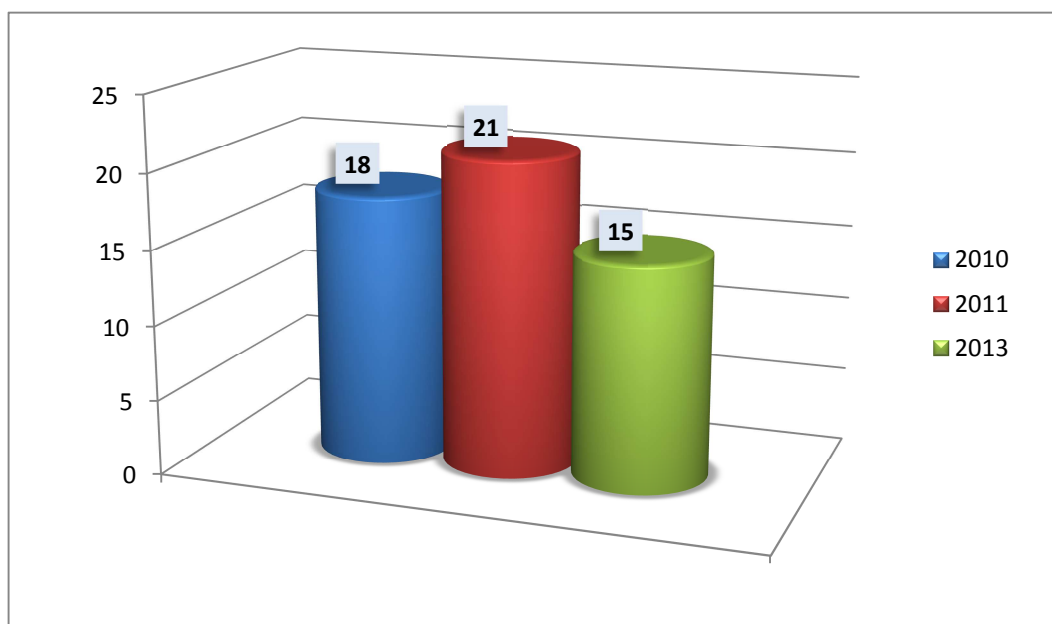
W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu są 804 zakładowe układy zbiorowe pracy obowiązujące i stosowane.

18. Spory zbiorowe.

W 2013 r. nieznacznie spadła liczba sporów zbiorowych zgłoszonych do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu (15) w porównaniu z 2012 r. (21). Tak jak w latach poprzednich, zgłoszone spory zbiorowe w większości dotyczyły żądań płacowych w sektorze energetycznym (2) i w przetwórstwie przemysłowym (3) oraz służbie zdrowia (2). Spośród 15 sporów zbiorowych zgłoszonych w 2013 r., żadne nie były objęte

zakresem działania PIP. Spośród zgłoszonych sporów do OIP Poznań w 5 przypadkach zostały podpisane porozumienia. Liczba zgłoszonych żądań dotyczyła:

- warunków pracy – 5,
- warunków płacy – 13,
- świadczeń socjalnych – 3,
- praw i wolności związkowych – 2.

Wykres 15. Liczba sporów zbiorowych zgłaszanych do OIP Poznań w latach 2010-2013.

Nieznaczny spadek liczby zgłoszonych sporów zbiorowych w 2013 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym wynikał zapewne z utrzymującej się trudnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Dobrze zorganizowane struktury organizacji związkowych w sektorze energetycznym i przetwórstwie przemysłowym doprowadzały do wszczęcia sporów zbiorowych, które dotyczyły, tak jak w latach ubiegłych, przede wszystkim żądań płacowych. W tych branżach toczono również spory w zakresie świadczeń socjalnych. Problematyka związana z wynagrodzeniami i świadczeniami socjalnymi, w żadnym przypadku nie dotyczyła zakresu działania PIP.

19. Wydawanie zezwoleń na wykonywanie pracy lub innych zajęć zarobkowych przez dzieci.

W 2013 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu wpłynęło 39 wniosków o wydanie zezwolenia na wykonywanie pracy lub innych zajęć zarobkowych przez dziecko do ukończenia przez nie 16. roku życia. Wszystkie wnioski rozpatrzono pozytywnie, wydając **39 decyzji zezwalających na wykonywanie pracy przez dzieci.**

Wszystkie wnioski dotyczyły zamiaru zatrudnienia dzieci podczas prób i występów w przedstawieniach teatralnych, operowych, udziału w sesjach fotograficznych.

Wydając przedmiotowe decyzje, inspektorzy pracy wskazali liczne wymogi niezbędne do spełnienia ze względu na dobro dziecka i rodzaj, charakter oraz warunki wykonywania pracy lub innego zajęcia zarobkowego. Zobowiązywali m.in. do zapewnienia osobistej opieki osoby dorosłej nad dziećmi podczas prób i spektakli od momentu przybycia na scenę do momentu jej opuszczenia oraz do przestrzegania dopuszczalnego dobowego wymiaru czasu pracy dziecka.

20. Opiniowanie wniosków dotyczących wydawania zgody na wyłącznie elektryczne oświetlenie pomieszczeń pracy lub na ich lokalizację poniżej poziomu otaczającego terenu.

Do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w roku sprawozdawczym wpłynęły **73 wnioski** dotyczące zastosowania w pomieszczeniach stałej pracy oświetlenia wyłącznie elektrycznego i **75 wniosków** w sprawie usytuowania pomieszczeń stałej pracy poniżej poziomu otaczającego terenu. Opinie do wniosków, kierowanych do PIP przez wojewódzkich państwowych inspektorów sanitarnych, wydawane są na podstawie przepisów *rozporządzeń: w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.*

Odstępstwa od podstawowych wymagań dla pomieszczeń stałej pracy są możliwe jedynie w ustalonych przypadkach, pod warunkiem uzyskania **zgody państwowego inspektora sanitarnego w porozumieniu z właściwym okręgowym inspektorem pracy.** Są to przypadki szczególne. Zajęcie stanowiska przez organy PIP w powyższych kwestiach ma na celu ochronę zdrowia pracowników: fizycznego i psychicznego.

W związku z otrzymanymi wnioskami, wydano **64 opinie dopuszczające zorganizowanie pomieszczeń pracy poniżej poziomu otaczającego terenu.** Wydano również **12 opinii dopuszczających zastosowanie oświetlenia wyłącznie elektrycznego w pomieszczeniach stałej pracy,** w których zapewnienie oświetlenia dziennego było niemożliwe lub niewskazane ze względu na technologię produkcji. Wydano 3 negatywne opinie o wnioskach dotyczących, w 2 przypadkach, pomieszczeń pomocniczych, a nie pomieszczeń produkcyjnych, w których zachodzą procesy technologiczne uzasadniające zastosowanie oświetlenia wyłącznie sztucznego. W przypadku 1 wniosku o odstępstwo ustalono, że wnioskodawca nie wykazał, aby dostęp światła naturalnego do wnioskowanych pomieszczeń był niewskazany ze względu na prowadzoną technologię produkcji lub miał szkodliwy wpływ na wytwarzane produkty. W 2013 roku w 1 przypadku wnioskodawca

wycofał wniosek, który dotyczył oświetlenia wyłącznie światłem elektrycznym lokali handlowych.

Nie odnotowano zażaleń na wydane przez Okręgowego Inspektora Pracy postanowienia.

21. Wnioskowanie do ZUS o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe oraz kontrole pracodawców, którym podwyższono składkę na ubezpieczenie wypadkowe.

W roku sprawozdawczym inspektorzy pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu skorzystali z możliwości wnioskowania do ZUS o podwyższenie składki wypadkowej w stosunku do **34 pracodawców**. Wnioski skierowane do ZUS dotyczyły zakładów pracy, w których inspektorzy pracy podczas dwóch kolejnych kontroli stwierdzili występowanie rażących nieprawidłowości w zakresie bhp, powodujące bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia pracowników. Wnioski dotyczyły zakładów prowadzących działalność o profilu budowlanym i produkcyjnym. Decyzje ZUS wydawane na podstawie inspektorskich wniosków, dotyczyły następných rocznych okresów składkowych.

W 2012 r. inspektorzy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu skierowali w wyniku kontroli 13 wniosków o podwyższenie składki o 100 % pracodawcom, u których w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenia przepisów bhp. Z tej grupy, w 2013 r., skontrolowano 8 pracodawców i jednego pracodawcę, któremu ZUS podwyższył składkę na 2012 rok w wyniku wniosku inspektora pracy kierowanego do ZUS w 2011 roku. Dwóch pracodawców było kontrolowanych w 2013 r. dwukrotnie, ponieważ były to firmy budowlane, realizujące więcej niż jedną inwestycję. Prawie wszystkie zakłady, którym podwyższono składkę wypadkową, należą do branży budowlanej. Sprawdzenie skuteczności decyzji ZUS, wydanej na wniosek inspektora pracy, odbywało się zatem w warunkach faktycznego wykonywania robót budowlanych. Kontrole te wykazały, że pracodawcy, mimo podwyższenia składki wypadkowej, nadal rażąco naruszają przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

* * *

Porównanie podstawowych danych charakteryzujących działalność Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w roku 2013 z analogicznymi danymi za rok 2012 pozwala zauważyć, że pomimo zbliżonej w obu latach liczby kontroli, dane dotyczące zastosowania w ich wyniku środków prawnych w istotny sposób się różnią.

Zwraca uwagę fakt, że inspektorzy w roku sprawozdawczym wydali **więcej decyzji** w sprawach bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności decyzji **wymuszających**

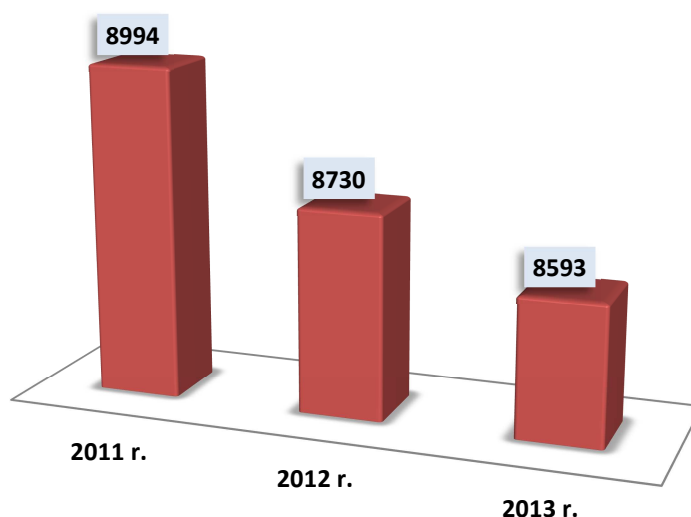
likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia lub zdrowia pracujących, tj. decyzji wstrzymania prac (o ponad **19%**) i wstrzymania eksploatacji maszyn (o ponad **47%**).

Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba decyzji **nakazujących wypłatę wynagrodzeń** i innych świadczeń, a wskazana w nich kwota – jest niewiele mniejsza (ok. 4%).

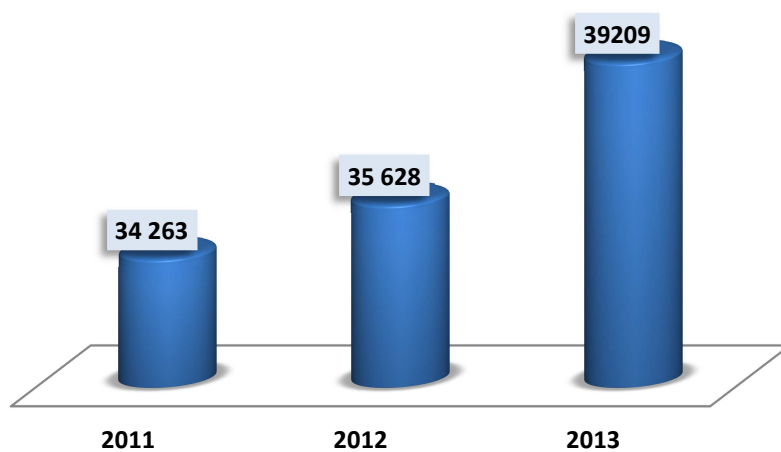
Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że liczba **wykroczeń** ujawnionych przez inspektorów pracy w 2013 r. była o ponad 8% wyższa przy jednoczesnym wzroście o ponad 3% liczby wniosków o ukaranie kierowanych do sądu. Wzrosła również o prawie 10% liczba mandatów nakładanych przez inspektorów pracy. Świadczy to o wysokiej efektywności działań OIP w Poznaniu w roku sprawozdawczym, definiowanej jako **ukierunkowanie na najbardziej rażące nieprawidłowości** w sferze ochrony życia i zdrowia pracujących oraz patologie w stosunkach pracy.

Zdecydowanie, bo ponad 45% wzrosła liczba poleceń ustnych. Równoważy to niewielki spadek liczby wniosków kierowanych do pracodawców (o ok. 3%) w wystąpieniach pokontrolnych.

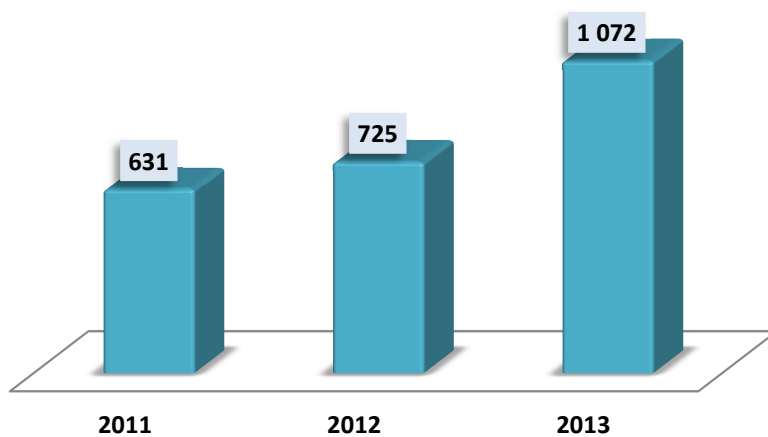
W roku sprawozdawczym odnotowano zdecydowane zwiększenie liczby wniosków do ZUS o podwyższenie o 100% składki na ubezpieczenie wypadkowe w związku ze stwierdzeniem podczas kolejnych dwóch kontroli rażącego naruszenia przepisów prawa pracy w zakresie bhp. W stosunku do roku poprzedniego różnica ta jest znacząca i wynosi ponad 100%.

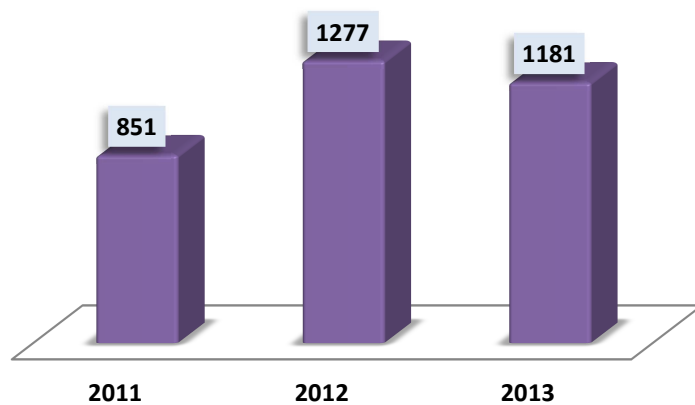
Wykres 16. Kontrole w latach 2011-2013 w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu.

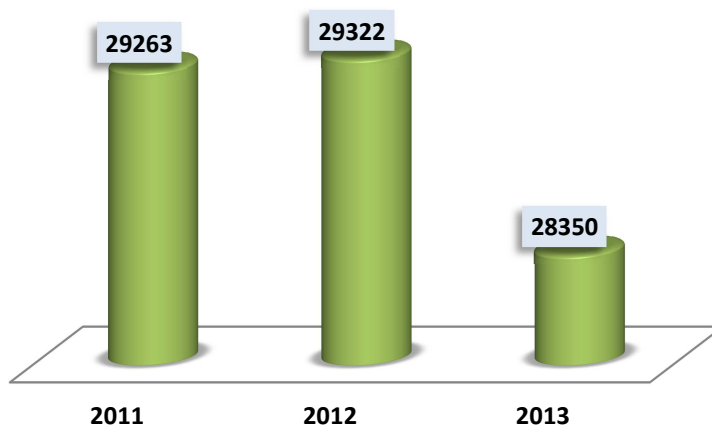
Wykres 17. Liczba decyzji bhp wydanych przez inspektorów OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

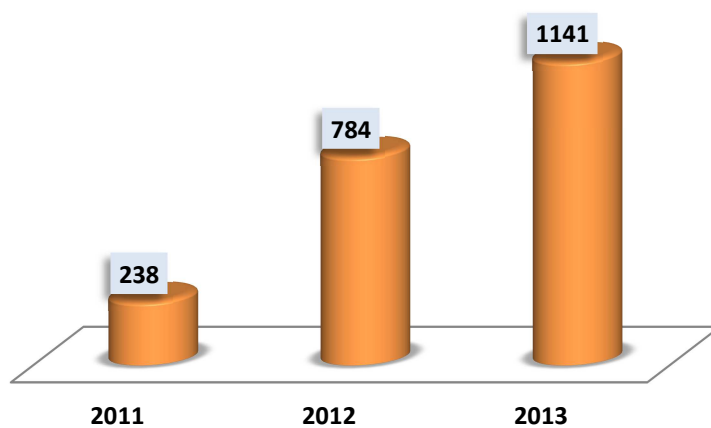
Wykres 18. Liczba decyzji nakazujących wstrzymanie eksploatacji maszyn w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

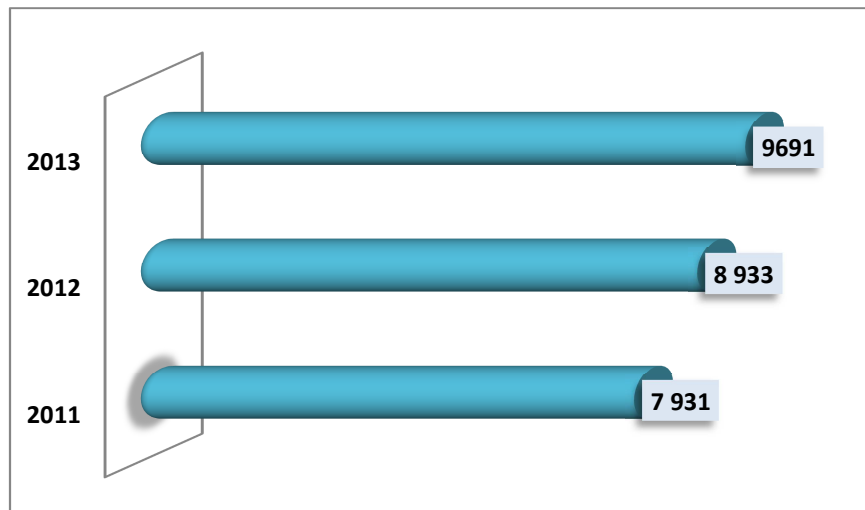
Wykres 19. Liczba decyzji nakazujących wypłatę świadczeń w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

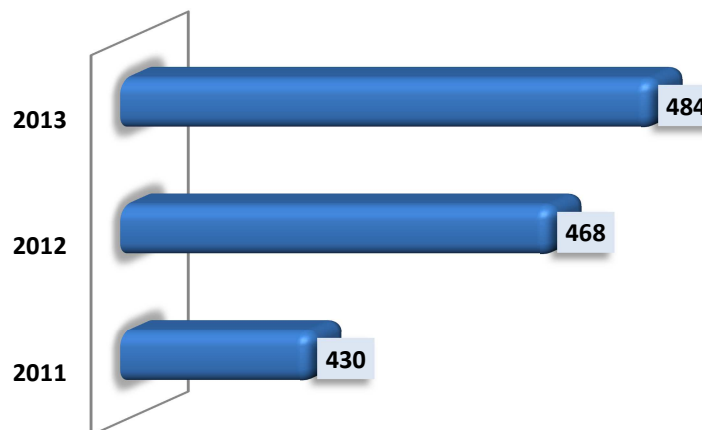
Wykres 20. Liczba wniosków w wystąpieniach w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

Wykres 21. Liczba poleceń ustnych w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

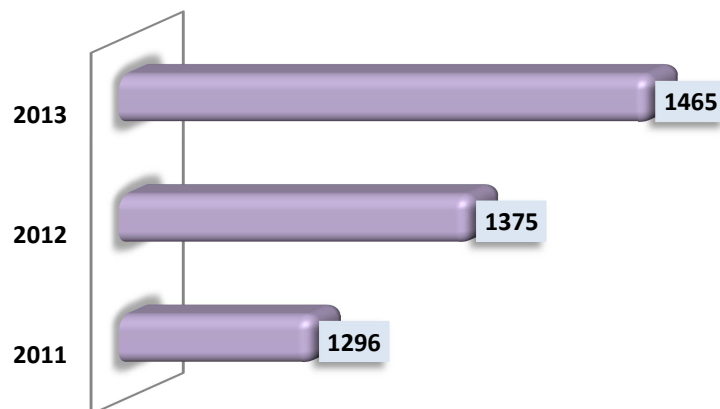
Wykres 22. Liczba ujawnionych wykroczeń w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

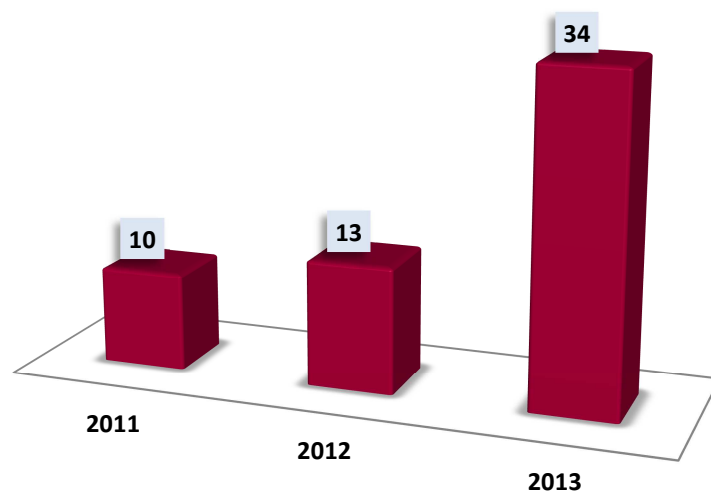
Wykres 23. Liczba wniosków do sądu w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

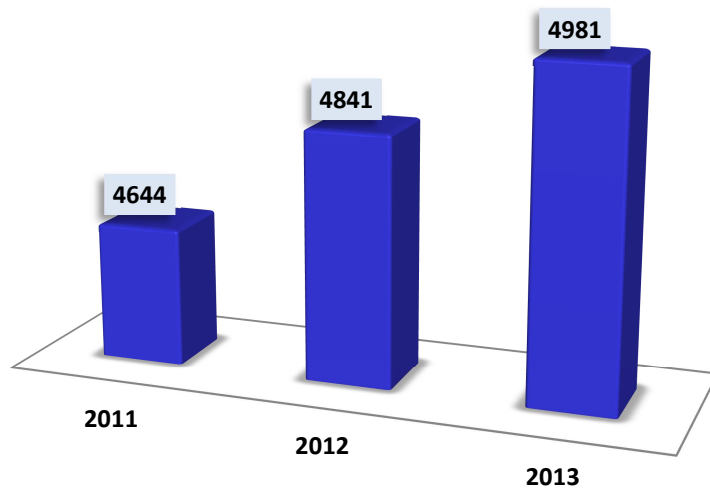
Wykres 24. Liczba mandatów w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

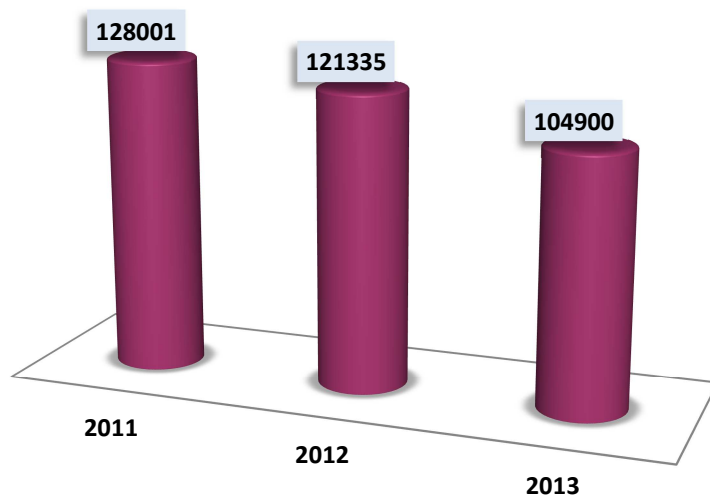
Wykres 25. Liczba środków oddziaływania wychowawczego (pouczenia, ostrzeżenia, zwrócenie uwagi) w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

Wykres 26. Liczba wniosków do ZUS w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

Wykres 27. Liczba skarg pracowniczych w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

Wykres 28. Liczba udzielonych porad w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.

III. Badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

W 2013 r. inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **169** wypadków przy pracy zaistniałych w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich, w tym przeprowadzili 144 kontrole ustalające okoliczności i przyczyny wypadków, którym ulegli pracownicy oraz zbadali 25 wypadków, w których poszkodowani byli zatrudnieni na podstawie umów cywilnoprawnych,

Łącznie w badanych wypadkach zostało **poszkodowanych 228** osób, w tym 27 osób zatrudnionych na innej podstawie niż umowa o pracę.

W 2013 r. odnotowano jedną katastrofę, której okoliczności i przyczyny są w fazie ustalania.

Wskutek wypadków przy pracy, 76 osób doznało ciężkiego obrażenia ciała, a 26 poniosło śmierć.

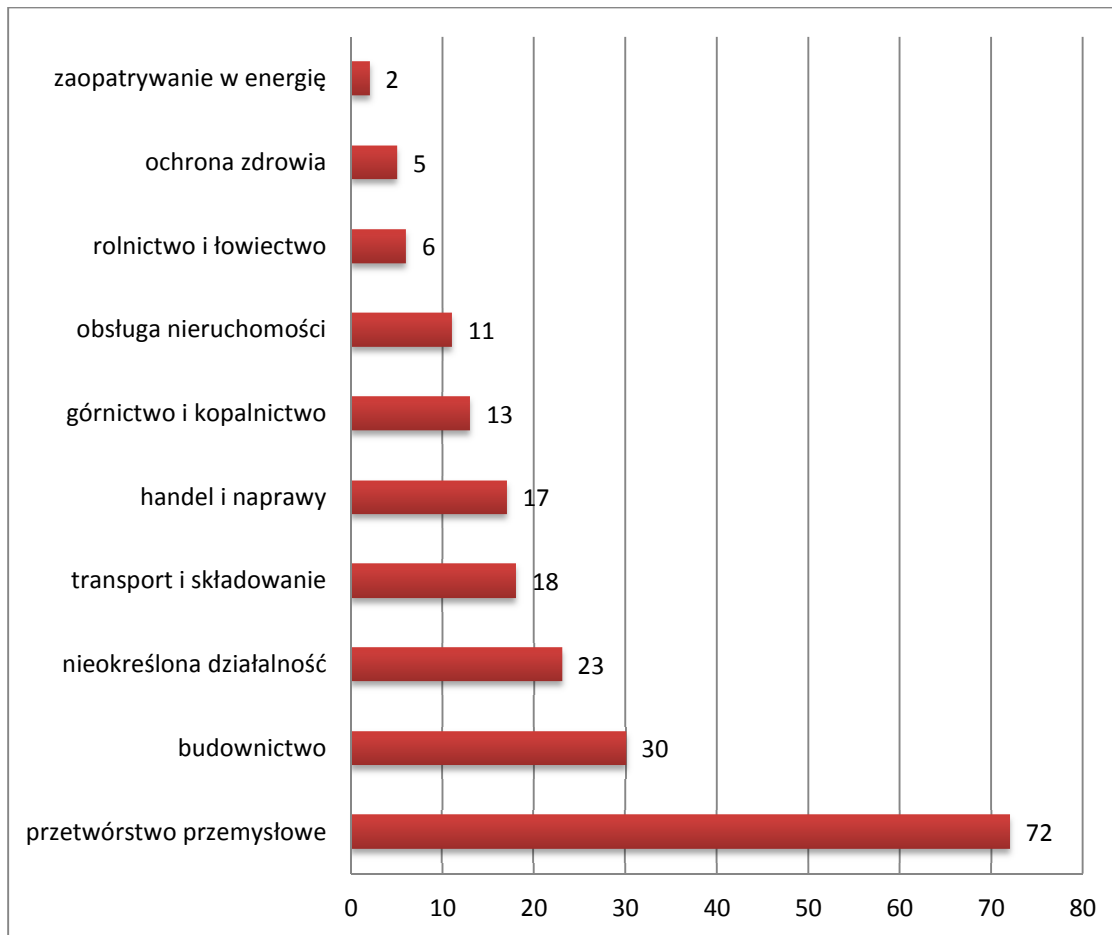
Liczba zbadanych wypadków			Liczba poszkodowanych w wypadkach		
ogółem	w tym ze skutkiem		ogółem	w tym ze skutkiem	
	śmiertelnym	ciężkiego obrażenia ciała		śmiertelnym	ciężkiego obrażenia ciała
144	22	69	201	26	76
w tym zbior.	18	3	75	4	7

Wykres 29. Zestawienie danych o wypadkach przy pracy, badanych przez inspektorów pracy OIP Poznań w 2013 r.

Największe zagrożenia wypadkowe wystąpiły w takich działach gospodarki, jak przetwórstwo przemysłowe, w którym stwierdzono 49 wypadków (34,0% ogółu wypadków), w budownictwie – 27 wypadków (18,8%), w handlu i naprawach – 16 wypadków (11,1%), - obsłudze nieruchomości – 11 wypadków (7,6%), w transporcie i składowaniu – 6 wypadków (4,2%), w rolnictwie i łowiectwie – 5 wypadków (3,5%).

W dwóch działach gospodarki narodowej **przetwórstwie przemysłowym i budownictwie** uległo: wypadkom śmiertelnym 14 pracowników (53,8% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem), ciężkiemu uszkodzeniu ciała 46 pracowników (60,5% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem).

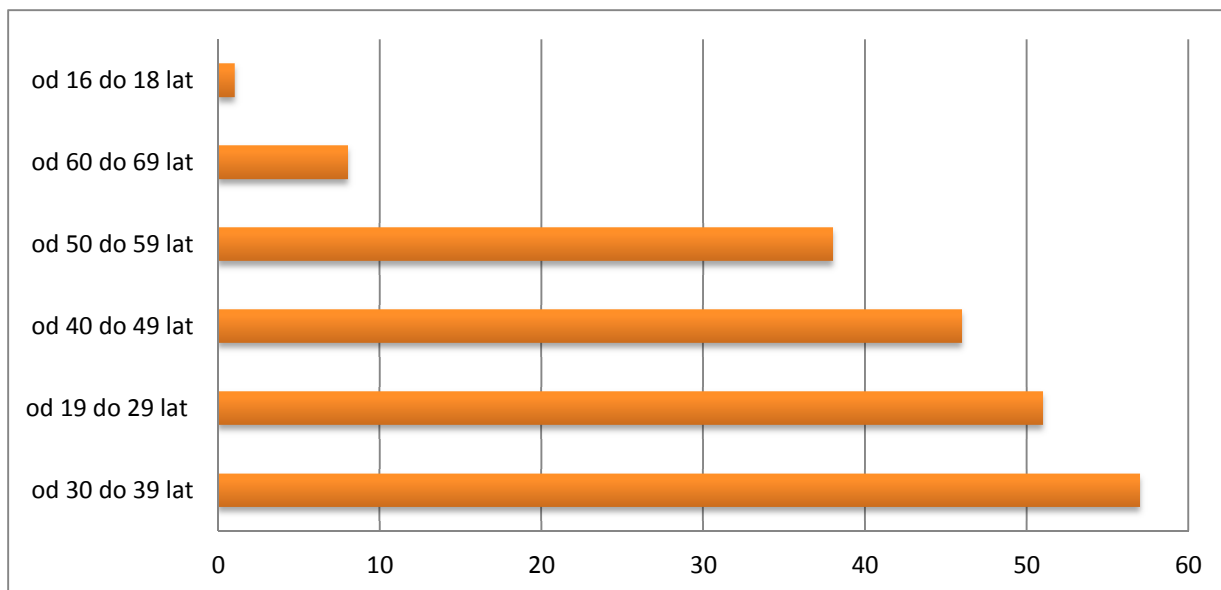
W 2013 roku największy udział procentowy poszkodowanych w wypadkach odnotowano w następujących sekcjach gospodarki narodowej: przetwórstwo przemysłowe, budownictwo.

Wykres 30. Liczba poszkodowanych w wypadkach wg sekcji gospodarki narodowej.

Podobnie jak w poprzednich latach, wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy dominowali **mężczyźni** – **78,6%** poszkodowanych. Wśród poszkodowanych 51,2% zatrudnionych było na czas nieokreślony, a 44,8% na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy.

Najczęściej wypadkom ulegały osoby w przedziale wiekowym **19-29 lat** (57 poszkodowanych) oraz w wieku 50-59 lat (51 poszkodowanych).

Wykres 31. Liczba poszkodowanych według wieku.

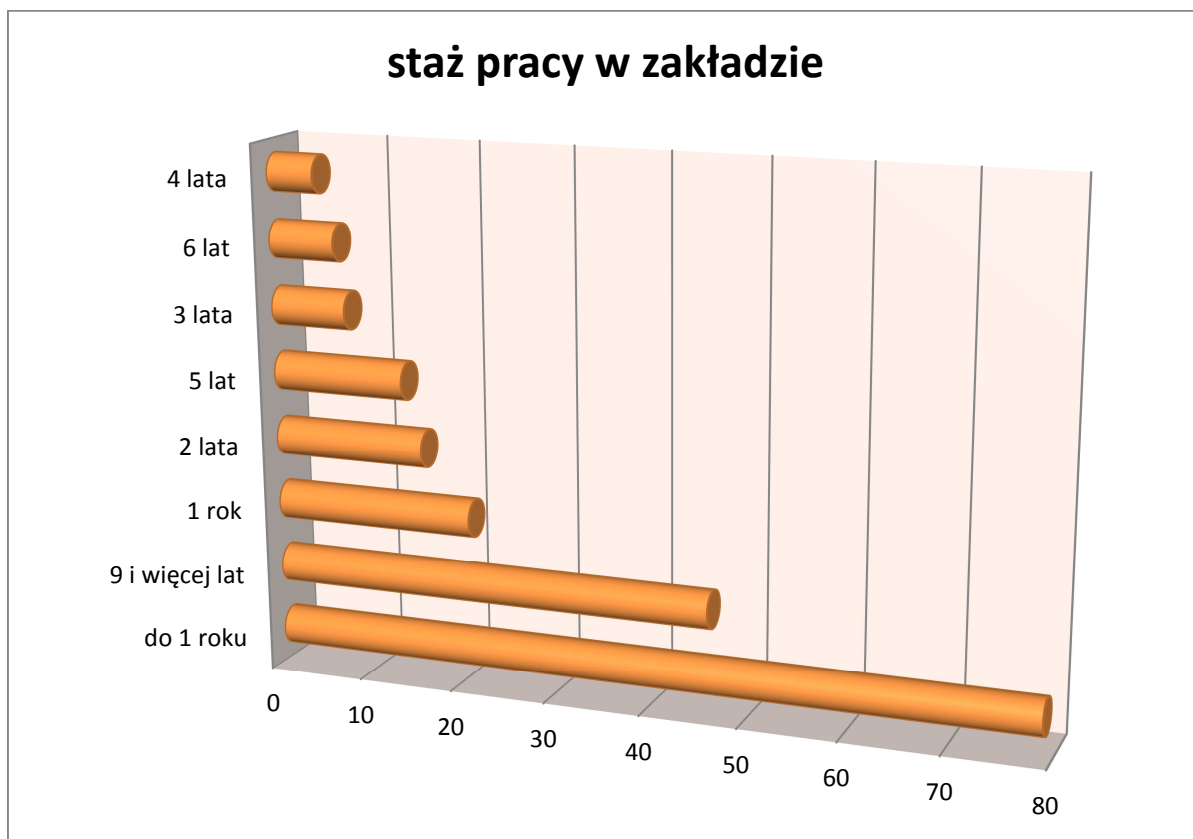
Największą liczbę poszkodowanych odnotowano w zakładach:

- dużych, zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 62 pracowników (30,9% ogółu poszkodowanych), z których 7 poniosło śmierć a 17 uległo ciężkiemu uszkodzeniu ciała,
- wielkich, zatrudniających od 250 pracowników – 56 pracowników (27,9%), z których 2 poniosło śmierć a 21 uległo ciężkiemu uszkodzeniu ciała,
- średnich, zatrudniających od 10 do 49 pracowników – 42 pracowników (27,9%), z których 8 poniosło śmierć a 21 uległo ciężkiemu uszkodzeniu ciała,

Natomiast w małych zakładach, zatrudniających do 9 pracowników, odnotowano 9 wypadków ze skutkiem śmiertelnym, co stanowi 34,6% ogółu wypadków z tym skutkiem.

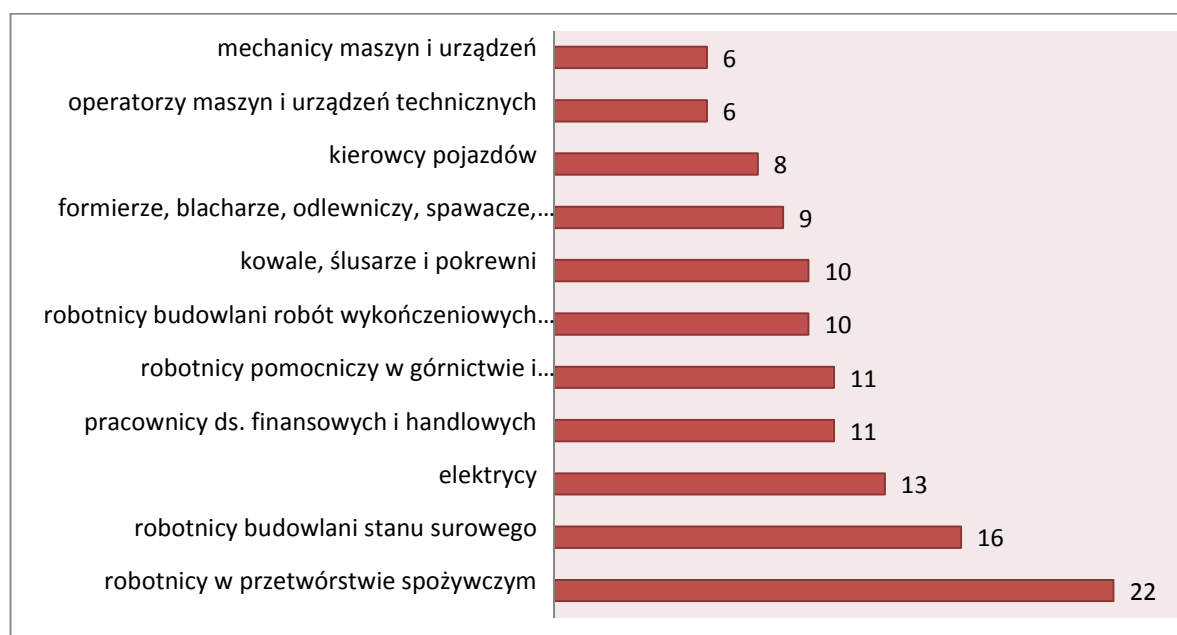
Najliczniejszą grupę osób poszkodowanych w wypadkach stanowili pracownicy o **najniższym stażu pracy** w danym zakładzie tj. do 1 roku - 79 pracowników, co stanowiło **39,3% ogółu poszkodowanych**. W tej grupie poszkodowanych 5 osób poniosło śmierć (19,2% ogółu z tym skutkiem) i 30 osób odniosło ciężkie obrażenia ciała (39,5%).

Powyższe dane potwierdzają, że pracodawcy bardzo często zaniedbują obowiązek szkolenia pracowników w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny, zbyt pośpiesznie kierując do pracy nowych pracowników, pomijając podstawowy obowiązek nałożony na nich przepisami Kodeksu pracy.

Wykres 32. Struktura poszkodowanych według stażu w zakładzie.

W roku sprawozdawczym, najliczniejszą grupę według wykonywanego zawodu stanowili: robotnicy w przetwórstwie spożywczym, robotnicy budowlani stanu surowego i elektrycy.

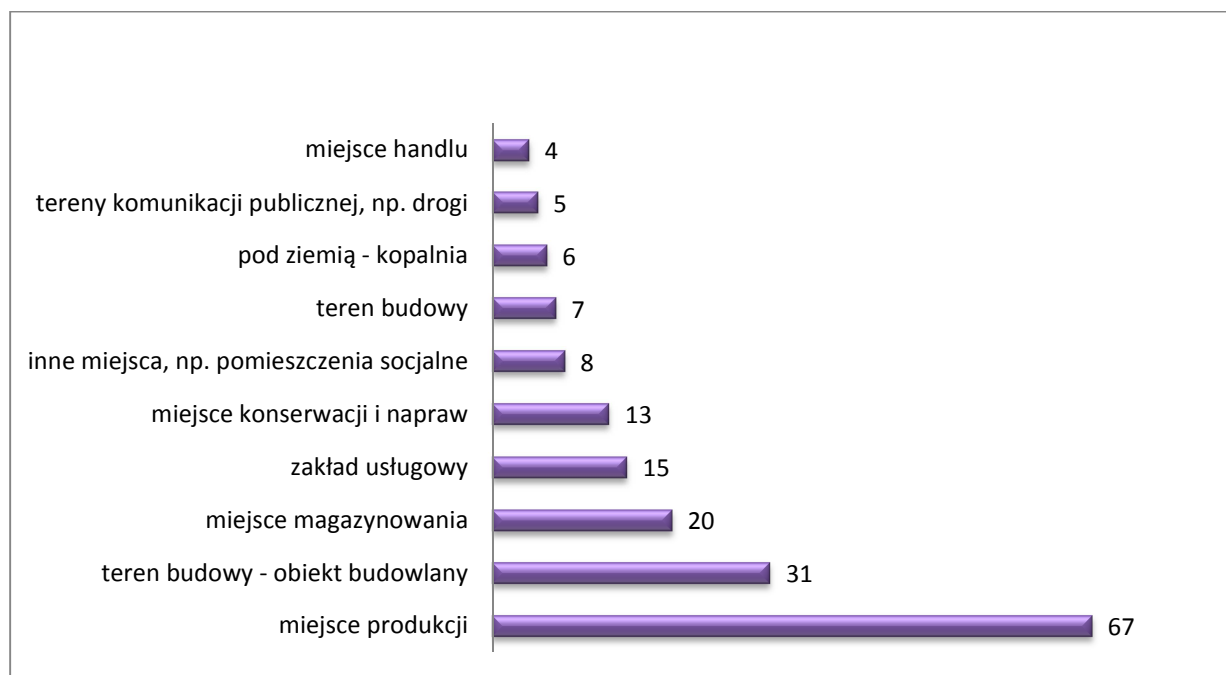

Wykres 33. Liczba poszkodowanych wg wykonywanego zawodu.

W ogólnej liczbie poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych dominowała grupa zawodowa **kierowców pojazdów, robotników budowlanych robót stanu surowego, operatorów pojazdów wolnobieżnych i pokrewnych oraz robotników pomocniczych w górnictwie i budownictwie** - łącznie 10 osób (38,5% ogółu poszkodowanych). **Wypadkom powodującym ciężkie uszkodzenie ciała** w tych grupach zawodowych **uległo 19 osób** (25,0% ogółu z tym skutkiem).

W zbadanych wypadkach przy pracy według miejsca zdarzenia **dominowały wypadki w miejscu wykonywania produkcji** – **33,3%** ogółu poszkodowanych, w tym 23,1% ze skutkiem śmiertelnym (6 pracowników) i 35,2% (27 pracowników) powodujących ciężkie uszkodzenie ciała.

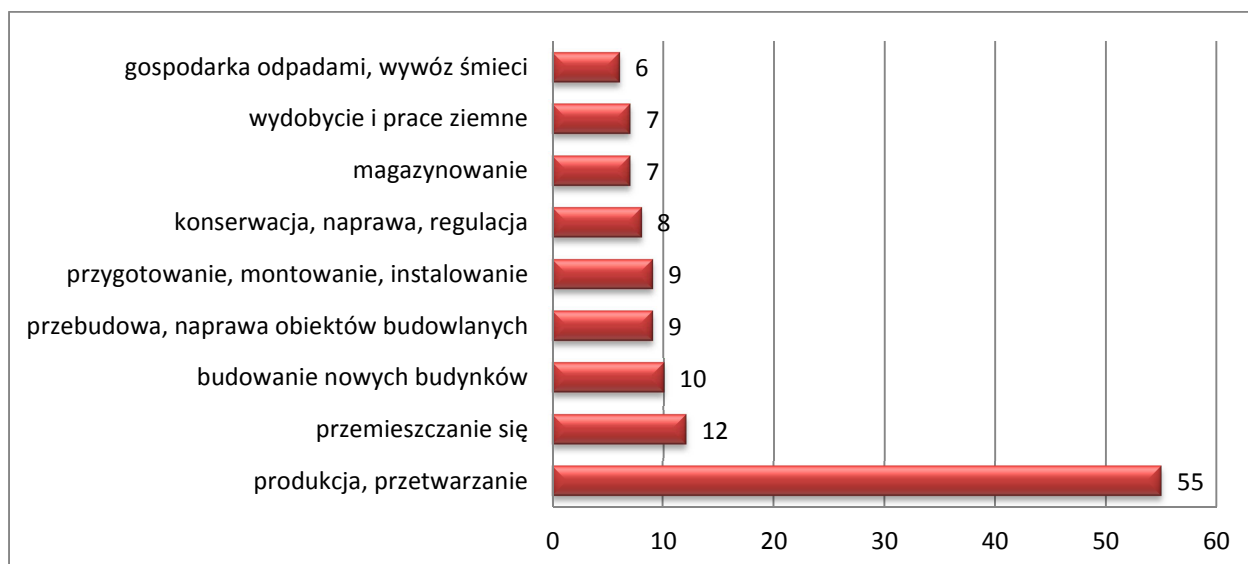
Najwięcej **wypadków śmiertelnych** wydarzyło się **na terenie budowy**. Zginęło 7 pracowników, co stanowi **26,9%**.

Wykres 34. Liczba poszkodowanych według miejsca wypadku.

Największa liczba wypadków zdarzyła się podczas procesów produkcji i przetwarzania – 55 poszkodowanych.

Podczas procesu produkcji i przetwarzania zginęło 7 pracowników (26,9% ogółu z tym skutkiem) a 27 uległo ciężkiemu uszkodzeniu ciała (35,5%). W trakcie wydobywania i prac ziemnych zginęło 3 pracowników (11,5% ogółu z tym skutkiem) a 2 podczas konserwacji, napraw i regulacji (7,7%) .

Wykres 35. Liczba poszkodowanych według procesów pracy.

Największa liczba poszkodowanych w 2013 r. uległa wypadkom podczas czynności wykonywanych w chwili wypadku związanych z obsługiwaniem maszyn (66 poszkodowanych), poruszaniem się (32 poszkodowanych), operowaniem przedmiotami (23 poszkodowanych).

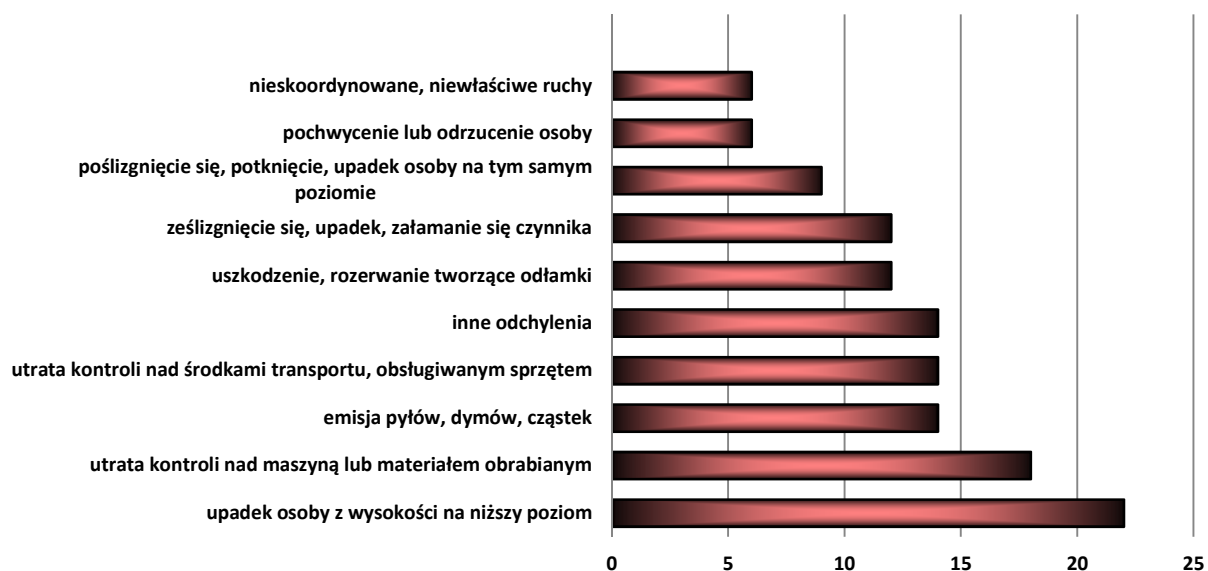
Wykres 36. Liczba poszkodowanych według czynności wykonywanych w chwili wypadku.

Najwięcej osób uległo **wypadkom śmiertelnym** podczas: **poruszania się** (chodzenia, biegania, wchodzenia na) – 30,8% ogółu poszkodowanych ze skutkiem śmiertelnym; **prac narzędziami ręcznymi** – 19,2%; **operowania przedmiotami** – 15,4%; **obsługi maszyn** – 11,5%.

Najwięcej osób uległo wypadkom powodującym ciężkie uszkodzenie ciała podczas: obsługi maszyn – 36,8% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem; poruszania się – 21,1%; operowania przedmiotami – 14,5%; prac narzędziami ręcznymi – 9,2%; transportu ręcznego – 6,6%.

Poszkodowani wskutek wypadków doznali m.in. takich urazów jak: amputacje urazowe – 18,4% ogólnej liczby poszkodowanych; złamanie kości – 16,2%; urazy wewnętrzne – 13,4%; rany i powierzchowne urazy – 11,9%; liczne urazy – 8,4%; zatrucia, zakażenia – 7,9%; oparzenia ogniem lub środkami chemicznymi, oparzenia wodą lub parą, odmrożenia – 3,9%.

Wydarzeniami stanowiącymi odchylenia od normalnego przebiegu procesu były przede wszystkim: upadek osoby z wysokości na niższy poziom; utrata kontroli nad maszyną lub materiałem obrabianym, emisja pyłów, dymów, cząstek, utrata kontroli nad środkiem transportu lub obsługiwanym sprzętem ruchomym.

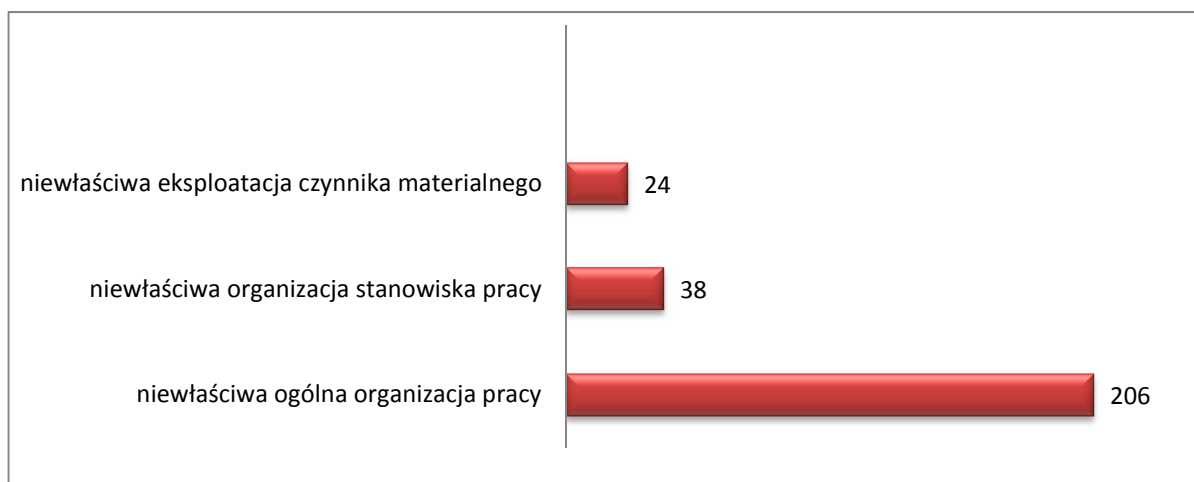
Wykres 37. Liczba poszkodowanych wg wydarzenia stanowiącego odchylenie od normalnego przebiegu pracy.

W okresie sprawozdawczym wśród wydarzeń, będących odchyleniem od stanu normalnego, które skutkowały **największą liczbą poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych** to:

- upadek osoby z wysokości - na niższy poziom – 5 poszkodowanych (19,2% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem),
- ześlizgnięcie się, upadek, załamanie się czynnika materialnego – upadek czynnika z góry – 3 poszkodowanych (11,5%),
- emisja par i gazów – 3 poszkodowanych (11,5%),
- poślizgnięcie, potknięcie się, upadek osoby – na tym samym poziomie – 2 poszkodowanych (7,7%),
- nieskoordynowane, niewłaściwe ruchy – 2 poszkodowanych (7,7%).

Udział poszczególnych kategorii przyczyn wypadków w roku sprawozdawczym był zbliżony do poziomu z roku 2012. Na zaistnienie 144 wypadków przy pracy miało wpływ 575 przyczyn, z czego: 268 (46,6% ogółu przyczyn) to **przyczyny wynikające z organizacji pracy**, 237 (41,2%) – **przyczyny wynikające z zachowań ludzi** uczestniczących w procesie pracy, a 70 (12,2%) **przyczyny techniczne**.

Wśród **przyczyn organizacyjnych** dominowała **niewłaściwa ogólna organizacja pracy**, stanowiąca **75%** ogółu tego rodzaju przyczyn wypadków przy pracy.

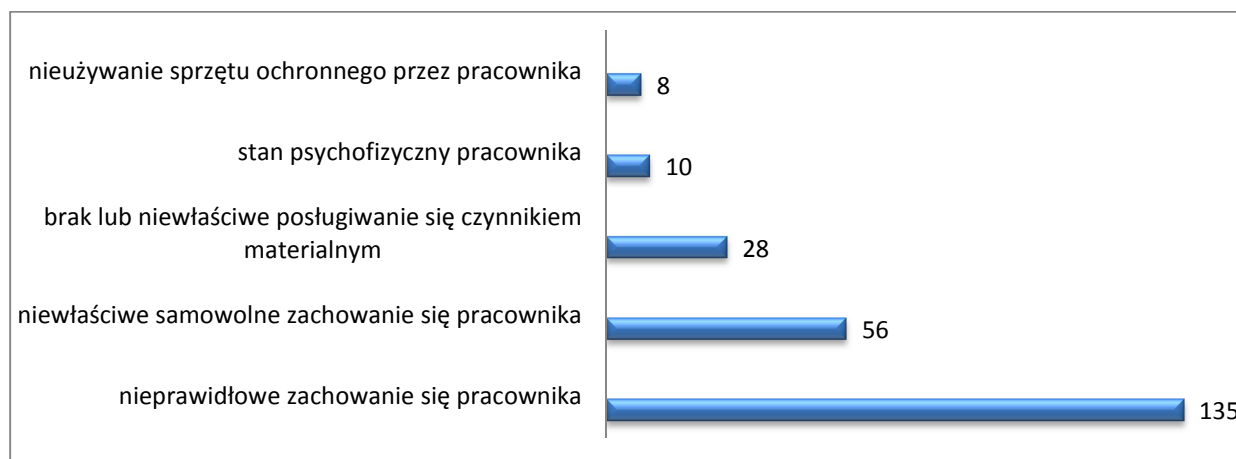

Wykres 38. Liczba przyczyn wypadków wynikających z organizacji.

- **Niewłaściwa ogólna organizacja stanowiska pracy** stanowiła 35,8% ogółu przyczyn wypadków i 76,9% ogółu przyczyn organizacyjnych, wśród których dominowały: brak instrukcji posługiwania się czynnikiem materialnym - 19,9% przyczyn organizacyjnych w tej grupie, brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bhp - 17,0% przyczyn,

brak nadzoru - 15,5% przyczyn, tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstw od przepisów i zasad bezpieczeństwa – 10,7% przyczyn.

- **Niewłaściwa organizacja stanowiska pracy** stanowiła 6,6% ogółu przyczyn wypadków i 14,2% ogółu przyczyn organizacyjnych. Wśród nich najczęściej występowały: nieodpowiednie przejścia i dojścia - 21,1% przyczyn organizacyjnych w tej grupie, brak środków ochrony indywidualnej – 15,8% przyczyn organizacyjnych.
- **Niewłaściwa eksploatacja czynnika materialnego** stanowiła 4,2% ogółu przyczyn wypadków i 9,0% przyczyn organizacyjnych, wśród których najczęściej wymieniano niedostateczną konserwację czynnika materialnego - 25,0% przyczyn organizacyjnych w tej grupie, niewłaściwe naprawy i remonty czynnika materialnego – 20,8% przyczyn.

Wykres 39. Liczba przyczyn wypadków wynikających z zachowania poszkodowanego.

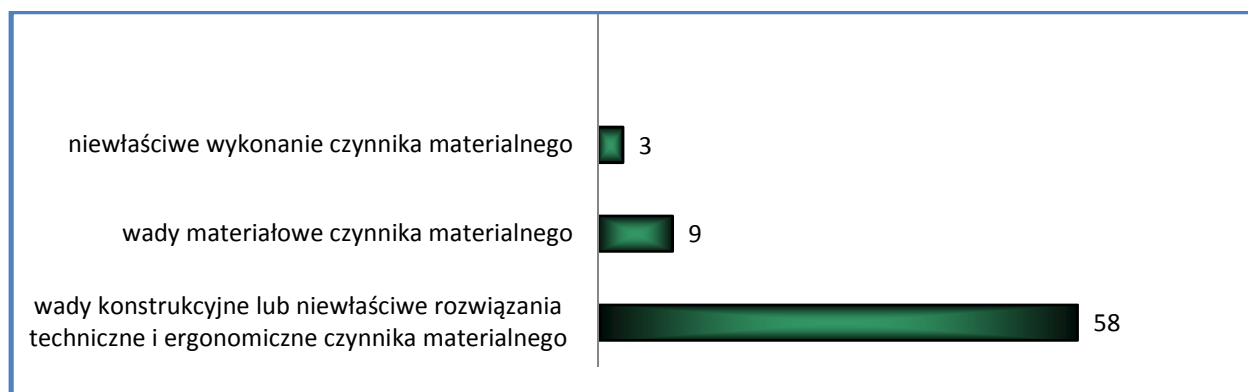
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika stanowiło 23,5% ogółu przyczyn i 57,0% ogółu przyczyn ludzkich, Spowodowane było: zaskoczeniem niespodziewanym zdarzeniem (27,4% ogółu przyczyn w tej grupie), niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanych czynnościach – 20,0%, nieznaną zagrożeń – 14,8%, lekceważeniem zagrożenia (brawura ryzykanctwo) - 13,3%.

Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika w procesie pracy, które stanowiło 9,7% ogółu przyczyn wypadku i 23,6% ogółu przyczyn ludzkich, polegało m.in. na wykonywaniu czynności bez usunięcia zagrożenia, np. niewyłączenie maszyny – 8,0% ogółu przyczyn ludzkich, na niewłaściwym operowaniu kończynami w strefie zagrożenia – 4,6%, na wykonywaniu pracy niewchodzącej w zakres obowiązków pracownika (4,2%), na przechodzeniu, przejeżdżaniu lub przebywaniu w miejscach niedozwolonych (2,9%) oraz wejściu, wjechaniu na obszar zagrożony bez upewnienia się, czy nie ma niebezpieczeństwa (2,9%).

Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym przez pracownika, dotyczące 4,8% ogółu przyczyn i 11,8% ogółu przyczyn ludzkich, polegało na użyciu czynnika materialnego podczas przebywania osób w strefie zagrożenia (3,4% ogółu przyczyn ludzkich), niewłaściwym zabezpieczeniu czynnika materialnego (2,9%), niewłaściwym uchwyceniu, trzymaniu czynnika materialnego (2,9%) oraz używanie nieodpowiedniego do danej pracy czynnika materialnego (2,8%).

Stan psychofizyczny pracownika niezapewniający bezpiecznego wykonywania pracy spowodowany m.in. spożyciem alkoholu (1,7% ogółu przyczyn ludzkich).

Nieużywanie sprzętu ochronnego (1,4% ogółu przyczyn wypadku i 3,4% ogółu przyczyn ludzkich), co charakteryzowało się nie używaniem przez pracownika środków ochrony indywidualnej stanowiło 2,9% ogółu przyczyn ludzkich.

Wykres 40. Techniczne przyczyny wypadków.

Wady konstrukcyjne lub niewłaściwe rozwiązania techniczne i ergonomiczne czynnika materialnego (10,1% ogółu przyczyn wypadków i 82,9% ogółu przyczyn technicznych) dotyczyły braku lub stosowania niewłaściwych urządzeń zabezpieczających (37,1% ogółu przyczyn technicznych), niewłaściwej stateczności czynnika materialnego (10%), braku lub stosowaniu niewłaściwych środków ochrony zbiorowej (7,1%).

Niewłaściwe wykonanie czynnika materialnego i wady materiałowe czynnika materialnego stanowiły znikomy procent przyczyn technicznych. Wśród nich możemy wymienić niedotrzymanie wymaganych parametrów technicznych i ukryte wady materiałowe czynnika materialnego.

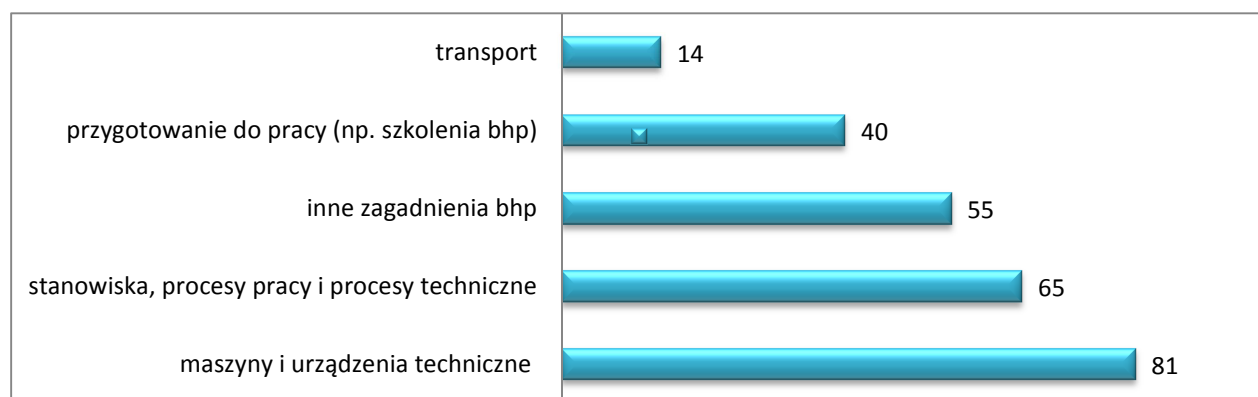
W 87,8% przyczynami aktywizującymi zagrożenie była zła organizacja pracy oraz niewłaściwe zachowanie się pracownika w procesie pracy.

W analizowanym okresie niewłaściwa organizacja pracy oraz niewłaściwe zachowanie się człowieka podczas wykonywania czynności związanych z pracą miały decydujący wpływ na liczbę wypadków śmiertelnych. Wśród nich cechy powtarzalności wykazują niewłaściwa ogólna organizacja stanowiska pracy, w tym niedostateczne przygotowanie pracownika oraz brak nadzoru ze strony osób kierujących pracownikami, nieprawidłowe, samowolne zachowanie się pracownika w procesie pracy.

W wyniku stwierdzonych w czasie kontroli naruszeń przepisów bhp inspektorzy pracy wydali **237 decyzji nakazowych pisemnych** (wg stanu na koniec 2013 r. 187 decyzji zostało zrealizowanych, co stanowi 78,9% wydanych decyzji) i **53 decyzje ustne**. Skierowali **wystąpienia zawierające 584** wnioski dotyczące podjęcia działań organizacyjno-technicznych (do końca roku 2013 pracodawcy zrealizowali 443 wnioski, co stanowi 75,9% skierowanych wniosków).

W celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia pracujących wydano:

- 48 decyzji pisemnych i 8 ustnych wstrzymania prac,
- 1 decyzję pisemną i 1 skierowanie pracowników do innych prac.

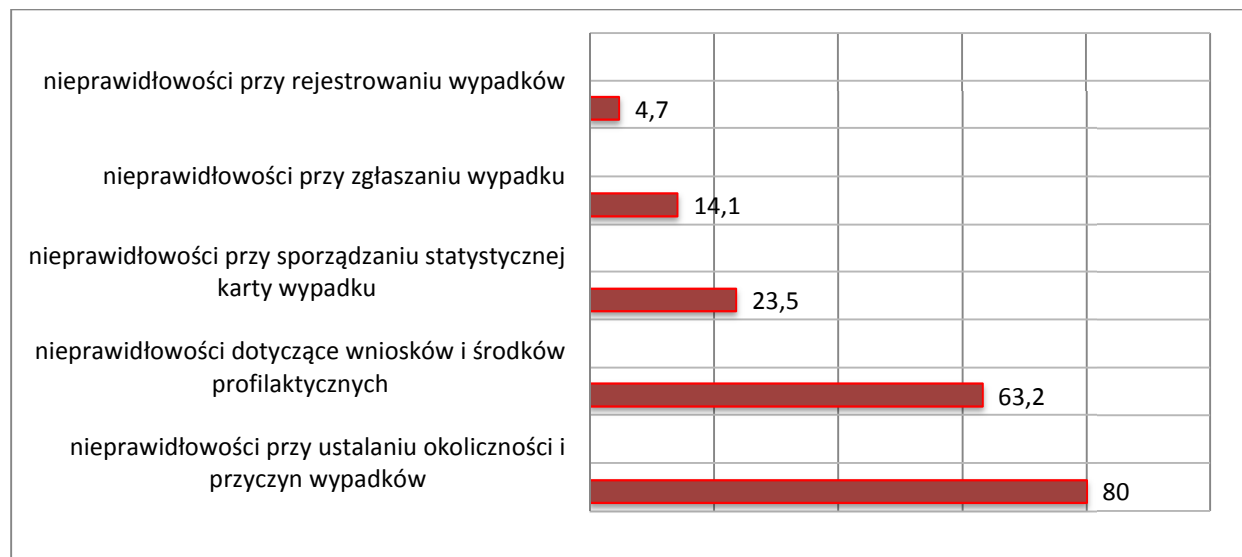
Wykres 41. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji bhp.

W 11 przypadkach skierowano wnioski do sądu, w których zawarto 23 wykroczenia dotyczące nieprawidłowości związanych ze stanowiskami pracy i procesami pracy - 47,8% ogółu wykroczeń, maszynami i urządzeniami technicznymi – 13,0%, przygotowaniem do pracy – 8,7%.

Rok 2013 to kolejny, w którym realizowano kontrole przestrzegania przez pracodawców przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalania

okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy. Kontrole przeprowadzono u **105** pracodawców zatrudniających łącznie **24.101** pracowników. Analizie poddano **277** dokumentację, w tym dotyczące 18 zdarzeń nieuznanych za wypadki przy pracy.

W odniesieniu do liczby skontrolowanych zakładów i zbadanych dokumentacji struktura stwierdzonych uchybień przedstawia się następująco:

Wykres 42. Procentowa struktura uchybień w dokumentacjach badania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy sporządzanych przez pracodawców

Nieustalenie przyczyn w ogóle lub ustalenie nie wszystkich przyczyn wypadku przy pracy nadal jest najczęściej występującą nieprawidłowością w postępowaniu wypadkowym. Konsekwencjami takich zaniedbań są uchybienia w określaniu środków i wniosków profilaktycznych adekwatnych do przyczyn wypadku. To uniemożliwia podjęcie przez pracodawców działań zapobiegających wystąpieniu podobnych zdarzeń w przyszłości, a zatem nie zostaje zrealizowany najważniejszy cel postępowania badającego okoliczności i przyczyny wypadku.

- Nieprawidłowości przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sporządzaniu dokumentacji powypadkowej wskazują na potrzebę ustawicznego szkolenia członków zespołów powypadkowych w zakresie wypadkoznastwa i przepisów regulujących postępowanie powypadkowe. Społeczeństwo musi być informowane o kosztach, jakie powodują wypadki przy pracy.

IV. Działalność prewencyjna oraz promocja ochrony pracy.

1. Kampanie i programy informacyjno- prewencyjne.

W 2013 r. szczególny akcent położony został na promowanie kultury prewencji w środowisku pracy – przede wszystkim poprzez **kształtowanie świadomości w zakresie bezpiecznego zachowania się w miejscu pracy i zachęcanie pracowników do współdziałania w zarządzaniu bhp w firmie**, które ma stanowić integralną część ogólnego zarządzania przedsiębiorstwem.

Działaniami prewencyjnymi – określonymi w harmonogramie centralnym i harmonogramie OIP w Poznaniu – objętych zostało ponad **13 tys.** podmiotów, w tym: pracodawcy i przedsiębiorcy (w rozumieniu art. 13 ustawy o PIP) – 1140, rolnicy indywidualni (2239), pracownicy młodociani (410), studenci i uczniowie (9000), pracownicy służby bhp (268), pracownicy (498). Realizacja tych działań w formie kampanii, programów, konkursów i ogólnie rozumianego doradztwa, opierała się na współdziałaniu z partnerami społecznymi, organami nadzoru nad warunkami pracy, organami administracji państwowej, organami samorządowymi, placówkami naukowo-badawczymi, innymi organizacjami działającymi w sferze ochrony pracy oraz mediami.

Prowadzona była **kampania informacyjno-prewencyjna w budownictwie**, której podstawowym celem było ograniczenie ryzyka zawodowego przy pracy w budownictwie. Cel ten osiągnąć był przez: upowszechnianie informacji i wytycznych do samodzielnej oceny ryzyka zawodowego, w szczególności dot. przypadków: poślizgnięcia, upadku z wysokości lub wpadnięcia do wykopu; upowszechnianie dobrych praktyk eliminujących nieprawidłowości i zagrożenia; zwrócenie uwagi na przygotowanie do pracy w sposób zapewniający bezpieczeństwo jej wykonywania; zachęcanie pracowników do zmian w zachowaniu na terenie budowy, zachęcanie pracodawców do działań służących bhp; konsultacje dla pracodawców zainteresowanych udziałem w programie prewencyjnym.

Prowadzone były także działania prewencyjne wspierające czynności kontrolne oraz samodzielne programy prewencyjne, takie jak program edukacyjny **„Kultura bezpieczeństwa”**, program prewencyjny **„Zdobądź Dyplom PIP”**; działania prewencyjno-kontrolne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami, program prewencyjny w zakresie **spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki drewna**, **konkursy** promujące właściwe postawy w zakresie ochrony pracy.

W ramach **działań ogólnopolskich** Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu aktywnie prowadził działalność informacyjno-promocyjną poprzez następujące **kampanie**: **„Zanim**

podejmiesz pracę”, „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”, „Szczepić życie – bezpieczna praca w rolnictwie”.

OIP Poznań realizował także **zadania własne**, takie jak działania prewencyjne i kontrolne dotyczące: **Bezpieczeństwa i higieny pracy w oczyszczalniach ścieków**. Wśród działań prewencyjnych prowadzono programy: **„Ograniczanie zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna – Popularyzacja Dobrych Praktyk”**, **„Stres i inne czynniki psychofizyczne związane z pracą”**.

Kontynuowano wielopłaszczyznową współpracę z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy, partnerami społecznymi, takimi jak organizacje pracodawców, stowarzyszenia i izby zawodowe związki zawodowe, samorządami terytorialnymi oraz lokalną prasą, rozgłośniami radiowymi i telewizyjnymi.

Pisma o charakterze informacyjno-prewencyjnym są stosowane w OIP w Poznaniu, jako działanie wspomagające prowadzoną działalność prewencyjno - kontrolną. Kierowane do różnych podmiotów, powiązane były z działaniami ujętymi w harmonogramie pracy na 2013 r., tj.: „Kulturą bezpieczeństwa”, „Ochroną Pracy w rolnictwie indywidualnym”, kampanią informacyjną „Zanim podejmiesz pracę”, jak również z własnym programem prewencyjnym „Ograniczenie zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna”. W 2013 roku wysłano ogółem **547 pism profilaktycznych**. Pisma profilaktyczne są ważnym sposobem docierania do społeczeństwa w tym pracodawców, pracowników, rolników indywidualnych czy młodzieży. Ideą pisma profilaktycznego jest dotarcie do jak największej rzeszy adresatów. Dlatego też w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu oprócz tradycyjnej wysyłki listownej kierowano takie pisma e-mailem, zwracając szczególną uwagę, aby ich treści zamieszczane były na stronach internetowych Okręgowego Inspektoratu Pracy, jednostek samorządu terytorialnego, czy szkół, co poszerzało spektrum odbiorców o odwiedzanych strony internetowe adresatów .

Realizacja założeń programów w zakresie informacji i popularyzacji jest na wysokim poziomie. Wynika to z faktu, iż pracodawcy chętnie uczestniczą w szkoleniach, warsztatach, konferencjach i seminariach prowadzonych przez inspektorów pracy Państwowej Inspekcji Pracy. Fakt uczestnictwa umożliwia zadawanie pytań i uzyskiwanie porad, z czego podczas szkoleń pracodawcy często korzystają.

„Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa w średnich i dużych zakładach pracy”.

W okresie od 1 marca do 30 listopada 2013 roku zgodnie z programem działania Państwowej Inspekcji Pracy, inspektorzy pracy z Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu prowadzili czynności związane z realizacją programu prewencyjnego „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa w średnich i dużych zakładach pracy”.

Celem programu było wyeliminowanie zagrożeń wypadkowych w zakładach, w których odnotowano dużą liczbę wypadków przy pracy, w szczególności poprzez:

- wykorzystanie zarządzania bezpieczeństwem pracy, jako skutecznego narzędzia prewencji wypadkowej w zakładach, które powinno się opierać na **zaangażowaniu kierownictwa i pracowników w ocenę ryzyka zawodowego**, planowanie i realizację działań zmniejszających ryzyko oraz monitorowanie skuteczności stosowanych środków ochrony,

- **wsparcie merytoryczne** zakładów zaangażowanych w osiągnięcie poprawy poziomu bezpieczeństwa pracy,

- zwrócenie uwagi na **ekonomiczne aspekty bezpieczeństwa pracy**, w tym na relację kosztów ubezpieczeniowych oraz kosztów wypadków przy pracy do nakładów na bezpieczne warunki pracy,

- **upowszechnianie problematyki zarządzania bhp** w ramach współpracy z partnerami społecznymi, organami nadzoru nad warunkami pracy, stowarzyszeniami branżowymi, organami samorządu terytorialnego i administracji publicznej, ekspertami, placówkami naukowo – badawczymi.

Do udziału w programie zaproszono przede wszystkim **średnie zakłady** zatrudniające od 50 do 250 pracowników i **duże zakłady** zatrudniające powyżej 250 pracowników, **w których w okresie ostatnich trzech lat wystąpiło duże nasilenie wypadków przy pracy**. Przy doborze zakładów do kontroli wykorzystano listę z zasobów ZUS udostępnioną Okręgowym Inspektoratom Pracy. W ramach realizacji tematu zorganizowano **szkolenia** dla wytypowanych pracodawców, udzielano **porad z zakresu prawa pracy** w tym technicznego bezpieczeństwa pracy, przekazywano pracodawcom **materiały informacyjno-prewencyjne**. Ponadto **przeprowadzono kontrole sprawdzające (audyty) wybranych pracodawców**, którzy przystąpili do programu prewencyjnego, a w uzasadnionych przypadkach skierowano do pracodawców środki prawne w postaci decyzji nakazowych oraz wniosków. Spośród **94 pracodawców**, którzy uczestniczyli w poszczególnych szkoleniach 68 pracodawców wyraziło zgodę na udział w programie prewencyjnym, wypełniając „Kartę zgłoszenia do udziału w programie”, a zatem 72,34 % pracodawców po osobistym udziale w szkoleniu,

bądź też udziale skierowanych przez nich przedstawicieli firmy, przyjęło zaproszenie do udziału w programie. W oparciu o przebieg szkoleń jak i informacje uzyskane w czasie wizyt kontrolnych stwierdzono, iż temat zastoł bardzo dobrze przyjęty przez pracodawców. Szkolenia cechowała duża aktywność uczestników polegająca na zadawaniu licznych pytań i uczestnictwie w dyskusji. W ocenie wielu pracodawców w wyniku udziału w programie „**Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa**” wyjaśniono liczne wątpliwości dotyczących interpretacji przepisów dotyczących oceny ryzyka zawodowego oraz sposobu postępowania i dokumentowania ustaleń przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy. Na uwagę zasługuje również duża liczba pracodawców, którzy przystąpili do programu prewencyjnego i wypełnili Kartę zgłoszenia do udziału w programie.

Po przeprowadzeniu samokontroli warunków pracy pracodawcy podjęli wiele działań w celu eliminacji nieprawidłowości. O podjętych działaniach pracodawcy informowali inspektorów pracy w trakcie wizyt kontrolnych (audytów) oraz w części opisowej ankiet specjalistycznych przesyłanych do OIP. Wśród działań podjętych przez pracodawców należy wyróżnić przede wszystkim:

- **dokonanie uzupełnień w dokumentacji oceny ryzyka zawodowego** na stanowiskach pracy, w tym weryfikacja oceny ryzyka zawodowego, z uwzględnieniem wypadków przy pracy zaistniałych na poszczególnych stanowiskach pracy w okresie poprzedzającym ocenę ryzyka zawodowego,
- **organizację dodatkowych szkoleń dla pracowników** zakładów w zakresie profilaktyki wypadkowej, „Przeciwdziałanie oraz zapobieganie wypadkom przy pracy”,
- przeprowadzenie szczegółowych **analiz wypadków przy pracy zaistniałych w zakładzie**, w szczególności w zakresie zdarzeń powtarzalnych, w wyniku czego wprowadzano zmiany mających na celu poprawę warunków pracy.
- przeprowadzenie szczegółowej **kontroli maszyn w zakresie spełniania przez nie minimalnych wymagań** dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wprowadzenie zmian w programach oraz systemach szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- **wprowadzenie zmian organizacyjnych** zmniejszających narażenie pracowników na szkodliwe działanie hałasu – np. rotacja na stanowiskach pracy, dobranie ochronników słuchu do indywidualnych cech pracowników,
- zwiększenie częstotliwości prowadzonych przeglądów technicznych i konserwacji maszyn.

„Kultura bezpieczeństwa”

Program edukacyjny „**Kultura bezpieczeństwa**” jest realizowany od 2006 roku. Kolejny rok programu potwierdził trafność zakresu i wybór adresatów. W programie w roku sprawozdawczym wzięło udział 1882 uczniów w prelekcjach z pracownikami OIP Poznań, **3033 uczniów** było słuchaczami lekcji prowadzonych przez **81 nauczycieli**, którzy przystąpili do programu. Programem zainteresowało się **67 szkół**, w tym 15 brało w nim udział po raz pierwszy. Zajęcia z uczniami były prowadzone przede wszystkim na lekcjach z przedmiotów zawodowych (przedmioty dot. ekonomii, organizacji przedsiębiorstw, logistyki, handlu, przedmiotów zawodowych w zakresie fryzjerstwa, stolarstwa, mechatroniki oraz mechaniki samochodowej) oraz podczas lekcji wychowawczych i godzin dyrektorskich, a także na lekcjach z zakresu bhp, nauki o przedsiębiorczości i przygotowania do życia w rodzinie. Ankietowani nauczyciele szacują, że w ich lekcjach wzięło udział blisko 1500 uczniów. Tematy najczęściej realizowane na lekcjach to tematy z zakresu „Postępowania w sytuacji zagrożeń, awarii i wypadków” (około 30%) oraz dotyczące „Zagrożeń i profilaktyki w miejscu pracy” (około 28%). Pozostałe tematy były w realizowane na lekcjach w mniejszym stopniu; „Prawna ochrona pracy” - około 27%, „Bezpieczeństwo poza pracą” - około 13%. **Najwartościowsze zdaniem nauczycieli to „Prawna ochrona pracy”** (ponad 60%). Był to też temat budzący największe zainteresowanie wśród uczniów (około 57%). „Postępowanie w sytuacjach zagrożeń, awarii, wypadków” było interesujące dla około 34% uczniów. Nauczyciele często korzystali z pomocy inspektora pracy bądź pracownika inspekcji pracy w przygotowaniu do lekcji. Fachowa pomoc i wsparcie ze inspekcji pracy oceniona została bardzo wysoko.

„Zdobądź dyplom PIP”

W roku 2013 w Okręgowym Inspektoracie Pracy po raz kolejny kontynuowano działania dotyczące realizacji programu prewencyjnego „**Zdobądź dyplom PIP**” przeznaczonego dla małych pracodawców chcących poprzez przystąpienie do tego programu zwiększyć bezpieczeństwo własne i swoich pracowników.

Realizacja tego tematu jest oparta na samokontroli pracodawców w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy na stanowiskach im podległych. Odbywa się to poprzez różnego rodzaju narzędzia udostępnione przez PIP, takie jak: listy kontrolne w formie elektronicznej czy udział inspektora pracy jako eksperta służącego pomocą pracodawcy w celu sprawniejszej i przede wszystkim efektywniejszej realizacji działań prewencyjnych. **Liczba zakładów, które przystąpiły do programu prewencyjnego „Zdobądź dyplom PIP” to 53 podmioty z czego dyplomy otrzymało 43 pracodawców.** Co oznacza, iż ponad 80 % pracodawców uczestniczących w programie zakończyło go

pomyślnie. Jednak podmiotów objętych działaniami informacyjno-promocyjnymi w OIP w Poznaniu było dużo więcej. W ramach szeroko zakrojonych działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w ramach kampanii informacyjno-promocyjnej **„Zanim podejmiesz pracę”** pracodawcy byli szeroko informowani o programie „Zdobądź dyplom PIP”.

Promocja programu „Zdobądź dyplom PIP” była prowadzona np. w trakcie imprez masowych takich jak: Targi Innowacje Technologie Maszyny, Targi Przedsiębiorczości zorganizowane na Międzynarodowych Targach Poznańskich, AGRO SHOW w Bednarach, festyn rodzinny „Niebiescy Dzieciom”, organizowany przez Komendę Miejską Policji w Poznaniu we współpracy z innymi służbami mundurowymi oraz instytucjami odbywający się w parku wokół Hali Widowiskowo-Sportowej ARENA w Poznaniu. Ponadto program był promowany podczas spotkań z partnerami społecznymi, w których uczestniczyło około 150 osób. W ramach współpracy z I Oddziałem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu Inspektorzy Pracy uczestniczyli w cyklu szkoleń dla pracodawców, którzy rozpoczęli działalności w 2012 r., tematem szkoleń była prewencja wypadkowa, ocena ryzyka zawodowego oraz obowiązki pracodawcy z zakresu bhp, w 5 takich szkoleniach, w których uczestniczyło łącznie 100 pracodawców, inspektor pracy przedstawiał założenia programu „Zdobądź dyplom PIP”, ten sposób popularyzacji programu wśród nowych zakładów planujemy kontynuować również w przyszłym roku.

W sumie działaniami informacyjno-promocyjnymi OIP Poznań skierowanymi bezpośrednio do pracodawców w ramach tematu „Zdobądź Dyplom PIP” objęto **199 pracodawców, 15 przedstawicieli służb bhp, 3 zakładowe organizacje związkowe, 8 organów samorządu terytorialnego (uczestnicy gali wręczenia dyplomów, na której również prezentowano założenia programu) i 1 inny**. W ramach popularyzacji w środkach masowego przekazu w dniu 22 kwietnia 2013. został wydany 4 stronicowy **dodatek w Polska The Times „Głosu Wielkopolskiego”** o nakładzie 40 000 na temat działań prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy w tym nt. Dyplomów PIP dla małych przedsiębiorców.

„Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczanie negatywnych skutków narażenia na szkodliwe czynniki środowiska pracy”

Zgodnie z programem działania Państwowej Inspekcji Pracy, inspektorzy pracy z Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu prowadzili czynności związane z realizacją programu informacyjno-promocyjnego **„Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczanie negatywnych skutków narażenia na szkodliwe czynniki środowiska pracy”**. Celem programu było prowadzenie działań w zakresie promocji ochrony zdrowia zawodowego w

zakładach pracy, w których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia. W roku 2013 inspektorzy pracy, zgodnie z założeniami programu, ukierunkowali swoje działania na najczęściej występujące w środowisku pracy **czynniki szkodliwe; tj. hałas, pyły i czynniki biologiczne**. W trakcie jednego ze spotkań, prowadzonego w ramach VII Forum Pracodawców w Kaliszu, omówiono dodatkowo czynniki chemiczne jako szkodliwe lub niebezpieczne czynniki środowiska pracy i sposoby zabezpieczania się przed nimi, a także zagrożenia występujące przy stosowaniu nanotechnologii. Program spotkał się z dużym zainteresowaniem ze strony wszystkich uczestników. Na podstawie informacji uzyskanych od uczestników szkoleń oraz informacji zebranych w czasie prowadzenia punktów informacyjnych stwierdzono, iż głównymi przesłankami, jakimi kierowali się uczestnicy biorący udział w programie, były: możliwość wyjaśnienia wątpliwości dotyczących czynników szkodliwych środowiska pracy, wyjaśnienie wątpliwości dotyczących sposobu postępowania i dokumentowania zagrożeń oraz zabezpieczeń pracowników w środowisku pracy, w którym występują szkodliwe czynniki środowiska pracy, możliwość pozyskania aktualnych wydawnictw PIP dotyczących przede wszystkim technicznego bezpieczeństwa pracy i prawa pracy w przedmiotowym temacie, możliwość bezpośredniego kontaktu z Inspektorem Pracy, celem uzyskania porad w szeroko pojętym zakresie prawa pracy oraz technicznego bezpieczeństwa pracy.

„Programu prewencyjnego w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez maszyny i urządzenia do obróbki drewna”

W roku 2013 w Okręgowym Inspektoracie Pracy kontynuowano działania dotyczące wspomagania pracodawców w procesie **dostosowywania maszyn do wymagań minimalnych**. Podmiotami objętymi w 2013 roku działaniami prewencyjnymi byli pracodawcy eksploatujący maszyny do obróbki drewna.

W ramach realizacji **„Programu prewencyjnego w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez maszyny i urządzenia do obróbki drewna”** inspektorzy OIP Poznań organizowali **szkolenia i seminaria**, w których uczestniczyli **pracodawcy**, pracownicy odpowiedzialni za kształtowanie warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy (m.in. służba bhp), **partnerzy społeczni** (przedstawiciele organizacji związkowych oraz społeczni inspektorzy pracy), a także **uczniowie szkół ponadgimnazjalnych**. Ponadto w ramach działań popularyzacyjnych pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu uczestniczyli m.in. w **targach, drzwiach otwartych oraz organizowali punkty konsultacyjne**, na których udzielano porad z zakresu dostosowania maszyn do wymagań minimalnych i wydawano materiały informacyjno-prewencyjne dotyczące omawianej problematyki. Poza 4 szkoleniami przeznaczonymi

wyłącznie dla uczestników programu prewencyjnego, w **OIP Poznań odbyło** w sumie **8 szkoleń: wykładów, prezentacji, pogadank**, których celem było przybliżenie problematyki związanej z bezpieczeństwem maszyn, **były one kierowane do różnych grup odbiorców**. W ramach działań promocyjnych dotyczących problematyki związanej z wymaganiami bezpieczeństwa w użytkowaniu maszyn, poza dwoma informacjami zamieszczanymi na stronie internetowej należy zwrócić uwagę na: opublikowany 22.04.2013 r. w poniedziałkowym wydaniu dziennika „Polska The Times Głos Wielkopolski” (średni nakład: około 35 000 egzemplarzy) w sąsiedztwie stałego, cieszącego się bardzo dużym zainteresowaniem pracowników i pracodawców dodatku „Praca”, czterostronicowy dodatek dotyczący działalności prewencyjnej realizowanej na terenie OIP Poznań, z uwzględnieniem działań Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu podejmowanych w ramach programu prewencyjnego w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna.

W marcu 2013 r. rzecznik prasowy OIP Poznań udzielił wywiadu dla TVP Info na temat działalności prewencyjnej i kontroli przeprowadzanych przez inspektorów pracy w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących bezpieczeństwa użytkowania maszyn.

W Poznaniu **zagadnienia związane z wymaganiami bezpieczeństwa przy użytkowaniu maszyn i urządzeń były prezentowane podczas różnego rodzaju imprez wystawienniczych i festynów**. Na stoiskach zorganizowanych przez inspekcję pracy odwiedzający mogli uzyskać porady prawne w zakresie wymagań bezpieczeństwa użytkowania maszyn i urządzeń produkcyjnych, jak również otrzymać materiały prewencyjne w postaci ulotek, broszur czy wreszcie filmów wydanych w ramach Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy. Poza wymienionymi powyżej formami popularyzacji tematyki bezpieczeństwa użytkowania maszyn oraz założeń programu prewencyjno-informacyjnego inspektorzy pracy prezentowali pracodawcom założenia programu bezpośrednio przy okazji kontroli. W sytuacji gdy w zakładzie były eksploatowane maszyny do obróbki drewna inspektorzy informowali pracodawców o możliwości uczestniczenia w programie prewencyjno-informacyjnym oraz pozostawiali materiały prewencyjne dotyczące bezpieczeństwa użytkowania maszyn oraz dostosowania maszyn do minimalnych wymagań bhp.

„Program prewencyjny – zagrożeń związanych z nanomateriałami”

Przeprowadzone na początku roku rozeznanie wśród pracodawców działających na terenie OIP Poznań wskazało, że w ramach właściwości terytorialnej Okręgu działa kilku pracodawców, którzy potwierdzają **stosowanie w produkcji nanomateriałów**.

Pierwsze działania informacyjne, w ramach realizacji **programu prewencyjnego** dotyczącego **zagrożeń związanych z nanomateriałami** zostały skierowane do społecznych inspektorów pracy działających w szkołach wyższych, na terenie których w ramach prowadzonych badań naukowych wykorzystywane są nanomateriały. Celem szkolenia było przybliżenie Społecznym Inspektorom Pracy zagadnień związanych z prawdopodobnymi zagrożeniami zawodowymi, w związku z narażeniem na nanoobiekty.

W związku z ustaleniem, iż na terenie OIP Poznań działają przedsiębiorcy, którzy produkują materiały budowlane, do których jako dodatek używają nanomateriały, **w ramach spotkania Wielkopolskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie przeprowadzono szkolenie**, którego celem było zapoznanie uczestników z dostępnymi na rynku **materiałami budowlanymi, do produkcji których wykorzystano nanomateriały** oraz ich zastosowaniem i potencjalnymi zagrożeniami zawodowymi.

Po otrzymaniu opracowanej przez Główny Inspektorat Pracy broszury o nanomateriałach zorganizowano **szkolenie dla pracodawców, którzy w prowadzonej działalności produkcyjnej wykorzystują lub zamierzają wykorzystywać nanomateriały**. Celem szkolenia było przybliżenie uczestnikom zagadnień dotyczących szkodliwego działania nanoobjektów emitowanych z nanomateriałów w procesie produkcji i stosowania nanomateriałów, metod i kryteriów oceny narażenia zawodowego na nanoobiekty oraz ochrony pracowników przed niebezpiecznymi nanomateriałami w środowisku pracy. W trakcie szkolenia uczestnikom rozdano materiały promocyjne, w tym broszurę „Nanomateriały – bezpiecznie w pracy”.

W ramach **VII Forum Pracodawców**, odbywającego się w Kaliszu przeprowadzono **wykład na temat: „Zagrożenia zawodowe występujące przy stosowaniu nanotechnologii”**. Celem wykładu było przybliżenie uczestnikom zagadnień dotyczących stosowania nanotechnologii i nanomateriałów i związanych z tym zagrożeń. Słuchaczami wykładu były osoby działające w bardzo różnych branżach, które w przyszłości w działalności zawodowej mogą spotkać się ze stosowaniem nanomateriałów.

Kampania informacyjno-prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”.

W 2013 roku w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu realizowano **kampanię informacyjno-prewencyjną „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”**, której najważniejszym celem było **zapobieganie wypadkom przy pracy** w zakładach pracy m.in. poprzez inspirowanie do zmiany postaw, wskazywanie na tragiczne konsekwencje nieodpowiedzialnych i niewłaściwych zachowań w miejscu pracy, a także inspirowanie i zachęcanie pracowników i pracodawców do podnoszenia poziomu bezpieczeństwa poprzez

przeгляд i poprawę warunków pracy. Narzędziami do popularyzacji zagadnień związanych z profilaktyką wypadkową były min. szkolenia, seminaria, warsztaty, organizacja stoisk informacyjnych i dni otwartych, udział w imprezach wystawienniczych, posiedzeniach specjalnych zespołów partnerskich, oraz publikacje w środkach masowego przekazu. W ramach realizacji kampanii „**Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie**” pracownicy OIP Poznań przeprowadzali **szkolenia, prelekcje, pogadanki, warsztaty dla pracowników, pracodawców, studentów, uczniów i nauczycieli, członków związków zawodowych oraz społecznych inspektorów pracy**. W 2013 r. przeprowadzono **44** takie spotkania, w których udział wzięło ponad **1700** osób.

2. Konkursy, udział w targach, konferencje.

W 2013 r. organizowano kolejne edycje **konkursów promujących problematykę ochrony pracy** oraz działalność ludzi zaangażowanych w przedsięwzięcia na rzecz bezpieczeństwa pracy:

– **Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej.**

Założeniem konkursu jest promowanie najlepszych praktyk w sferze ochrony pracy oraz inspirowanie pracodawców do działań mających na celu eliminację zagrożeń występujących w ich zakładach .

– **Konkurs „Buduj bezpiecznie”.**

Konkurs promuje pożądane postawy w zakresie ochrony pracy i jest uzupełnieniem kampanii prewencyjnej „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie”.

– **„Konkurs dla pracowników młodocianych”**

Jego celem jest ugruntowanie wiedzy młodych pracowników zatrudnionych w rzemiośle w zakresie prawnej ochrony pracy oraz przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. W konkursie uczestniczy znaczna liczba uczniów zatrudnionych w warsztatach rzemieślniczych Wielkopolski.

– **Na najaktywniejszego społecznego inspektora pracy.**

Celem konkursu jest promowanie działalności społecznych inspektorów pracy w obszarze warunków pracy i praworządności w stosunkach pracy.

Konkurs dla studentów.

W ramach popularyzacji przesłania **kampanii „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”** za pośrednictwem partnerów, przeprowadzono **konkurs dla studentów** Politechniki Poznańskiej „**Bezpieczeństwo pracy. Moja pierwsza praca**” zorganizowany przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu, Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki

Poznańskiej oraz Koło Naukowe „Progress”, którego jednym z głównych celów było kształtowanie świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy wśród młodzieży będącej bezpośrednio przed podjęciem pracy, studentów.

Szczególną formą dotarcia do adresatów kampanii „**Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie**” była organizacja stoisk informacyjnych na **targach, giełdach kontaktowych, wystawach czy festynach**, na których udzielano porad technicznych, oraz wręczano materiały z zakresu technicznej ochrony pracy w postaci broszur, informatorów i ulotek. Ogółem w 2013 roku zorganizowano 13 punktów informacyjnych cieszących się bardzo dużym zainteresowaniem.

Konkursy w zakresie bhp w rolnictwie.

W ramach kampanii „**Szanuj życie! Bezpieczna praca w rolnictwie indywidualnym**” prowadzono liczne **konkursy** w zakresie **bhp w rolnictwie, które** adresowane były podobnie jak szkolenia do szerokiego grona odbiorców – rolników, sołtysów, uczniów szkół rolniczych oraz dzieci wiejskich. W 2013 r. przeprowadzono **41 konkursów** z udziałem **1357** osób oraz **27** konkursów plastycznych dla dzieci, w których uczestniczyło **1543** uczniów.

Konkurs pn. „**Bezpieczne gospodarstwo rolne**”, który od kilku lat cieszy się sporym zainteresowaniem rolników, daje możliwość sprawdzenia i porównania poziomu warunków bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach. Przykłady **dobrych praktyk** z bezpiecznych gospodarstw laureatów konkursu wykorzystywane są w celu jak najszerszej popularyzacji bezpiecznych rozwiązań nie tylko w odniesieniu do właścicieli okolicznych gospodarstw, ale także szerzej, np. w czasie szkoleń.

Konkursy dla sołtysów pn. „**Sołtys liderem – propagatorem bezpiecznej pracy**” to konkursy organizowane już od wielu lat, a ich celem jest poprawa stanu bezpieczeństwa pracy w rolnictwie poprzez inicjowanie i podejmowanie przez liderów wiejskich działań służących wzrostowi świadomości rolników, eliminacji nieprawidłowości i zagrożeń, a tym samym zmniejszaniu liczby wypadków. Podejmowane przez sołtysów inicjatywy świadczą o szerokich możliwościach w działaniach na rzecz ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym. Chodzi tu o działania na co dzień, na reagowanie na występujące nieprawidłowości i zagrożenia, a tym samym na **eliminowanie źródeł potencjalnych zagrożeń wypadkowych wśród rolników i ich rodzin**, co jest szczególnie ważne w odniesieniu do dzieci. Wiele z tych działań nie byłoby oczywiście możliwe bez zaangażowania pracowników KRUS, ODR działających na co dzień właśnie na terenie powiatu czy gminy.

Konferencje i spotkania o charakterze promocyjnym.

W roku sprawozdawczy organizowano również **konferencje i spotkania o charakterze promocyjnym**, których celami było dotarcie do jak największej liczby adresatów oraz wzbudzenie zainteresowania społeczności Wielkopolski. **Najważniejsze z nich, to:**

➤ *KONFERENCJA „BEZPIECZNA PRACA, TO SIĘ OPŁACA”*

Konferencja „Bezpieczna praca, to się opłaca”, zorganizowana 15.11.2013 r. z inicjatywy Mieczysława Augustyna, senatora Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stanisławy Ziółkowskiej okręgowego inspektora pracy przy współudziale Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o. o. Oddział w Pile dla pracodawców oraz pracowników służby bezpieczeństwa i higieny pracy z kilku powiatów północnej Wielkopolski. Głównym założeniem konferencji było uświadomienie zgromadzonym, że bezpieczeństwo i ochrona zdrowia na stanowiskach pracy są podstawą sukcesu ekonomicznego, wizerunku firmy oraz zadowolenia pracowników.

➤ *REGIONALNE OBCHODY „DNIA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA W PRACY”*

Nestle Polska S.A. Oddział w Kaliszu, laureat XIX edycji ogólnopolskiego konkursu „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej” był gospodarzem zorganizowanych 24.04.2013 r. regionalnych obchodów Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy. Współorganizatorem obchodów był Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa, a także Oddział Kaliski Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. Wśród zaproszonych 120 gości byli przedstawiciele władz administracyjnych i samorządowych, przewodniczący zakładowych i ponadzakładowych organizacji związkowych, przedstawiciele służb BHP, inspektorzy pracy, a także pracodawcy – laureaci konkursów organizowanych przez PIP.

Targi.

Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu co roku bierze udział w targach, których tematyka i charakter wiąże się z pracą i ochroną zdrowia i życia osób pracujących. Najważniejsze imprezy tego typu to: Międzynarodowe Targi Budownictwa BUDMA, ITM/SAWO i INTERMARSZ.

Stoiska informacyjne w 2013 roku organizowano podczas:

- ❖ Targów rolno – ogrodniczych w ZSP CKU w Przygodzicach – 21.04.2013 r.
- ❖ Poznańskich Dni Przedsiębiorczości – 24 – 25.04.2013 r.,
- ❖ Targów Pracy w Nowym Tomyślu – 14.05.2013 r.,
- ❖ Wystawy Rolniczej Zielone Agro Show Polskie Zboża w Kąkolewie – 25-26.05.2013 r.,
- ❖ Targów Innowacje, Technologie, Maszyny w Poznaniu – 04.06.2013 r.,
- ❖ I Średzkiego Forum Pracodawców w Środzie Wielkopolskiej – 19.06.2013 r.,
- ❖ Wielkopolskiego Święta Plonów w Michałkowie – 01.09.2013 r.,
- ❖ Pikniku charytatywnego „Niebiescy dzieciom” w Poznaniu – 07.09.2013 r.,
- ❖ Międzynarodowej Wystawy Rolniczej AGRO SHOW 2013 w Bednarach – 20-23.09.2013 r.,
- ❖ Forum Pracodawców w Ostrowie Wlkp. – 06.10.2013 r.,

- ❖ Dyżuru eksperckiego w Sali Obsługi Klienta podczas „Tygodnia Przedsiębiorczości” z II oddziale ZUS w Poznaniu – 28.10.2013 r.,
- ❖ Stoiska w Wielkopolskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości – 15.11.2013 r.,
- ❖ XVI Sympozjum Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich – 20 – 21.11.2013 r.

3. Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych.

Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych 2013 – 2020 stanowi kontynuację działań podjętych w ramach **Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy 2010 – 2012** i obejmuje zakresem działania **inicjatywy** podejmowane przez Partnerów Strategii w celu **ograniczenia liczby wypadków oraz ograniczenia zagrożeń zawodowych skutkujących schorzeniami związanymi z pracą na terenie Województwa Wielkopolskiego.**

Zasadniczym i głównym celem WSOZZ jest ograniczenie liczby wypadków oraz ograniczenie zagrożeń zawodowych skutkujących schorzeniami związanymi z pracą poprzez **kształtowanie i propagowanie w społeczeństwie kultury bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz dotarcie do pracodawców i ich organizacji, a także pracowników i ich organizacji, z informacją o podjętej misji zintegrowanego podejścia do ograniczania wypadków przy pracy i zagrożeń zawodowych, uwzględniającego poszczególne etapy tego procesu, różne potrzeby pracodawców i zmiany zachodzące w środowisku pracy.

Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych realizowana jest poprzez powołanie przez Okręgowego Inspektora Pracy organu konsultacyjno-doradczego w postaci Komisji składającej się z przedstawicieli działających na terenie Województwa Wielkopolskiego organów nadzoru nad warunkami pracy, organów administracji rządowej i samorządowej, organizacji pracodawców, związków zawodowych, samorządów gospodarczych i zawodowych, stowarzyszeń i innych organizacji, których statutowym zadaniem jest ochrona pracy.

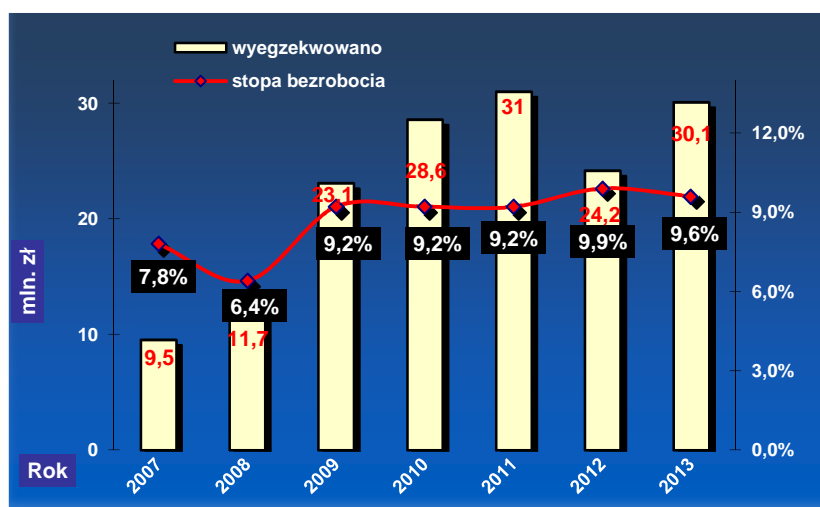
W 2013 roku na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu odbyły się **2 posiedzenia** Komisji Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy: 22.03.2013 r. oraz 22.05.2013 r., a także **1 inauguracyjne posiedzenie** Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Zagrożeń Zawodowych w dniu 13.09.2013 r. W ramach WSOZZ zorganizowano konferencję „Bezpieczna praca, to się opłaca”.

V. Wybrane zagadnienia z działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu.

1. Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.

W 2013 roku w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu w praktyce nadzorczo-kontrolnej, podobnie jak w roku minionym, dominowały problemy nierealizowania przez pracodawców obowiązków w zakresie wypłaty świadczeń ze stosunku pracy. Stan przestrzegania przepisów prawa pracy w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych uległ w stosunku do roku poprzedniego pogorszeniu i znacznie odbiega od stanu postulowanego w przepisach prawa pracy. Stwierdzone podczas kontroli przyczyny tego rodzaju naruszeń prawa są zróżnicowane. W znacznej mierze wynikają z zatorów płatniczych i utraty przez pracodawców płynności finansowej, ale nadal w pewnym stopniu także z zaniechanych przez pracodawców powinności w zakresie wypłaty świadczeń.

Problematykę tę kontrolowano w związku z realizacją kontroli skargowych, w ramach prowadzonych tematów stałych ujętych w planie centralnych, a także podczas kontroli różnych branż.

Wykres 43. Egzekwowanie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń finansowych a stopa bezrobocia (lata 2007-2013)

Powyższy wykres obrazuje zaobserwowaną w OIP w Poznaniu prawidłowość: wzrost kwot wyegzekwowanych należności ze stosunku pracy (kwot wynikających z decyzji płatniczych i wniosków inspektorów pracy) jest wprost proporcjonalny do stopy bezrobocia rejestrowanej w Wielkopolsce. Można nawet przewidywać, że wzrost długu pracodawców u pracowników zaobserwowany w latach poprzednich zapowiada wzrost poziomu bezrobocia

w regionie w 2013 r. Dane GUS z 29.01.2014 r. potwierdziły, że bezrobocie w Wielkopolsce na koniec grudnia 2013 r. wynosiło 9,6% (najniższe w Polsce). Wahania kwot wyegzekwowanych świadczeń pieniężnych w kolejnych latach związane są przede wszystkim ze zmienną liczbą upadłości pracodawców lub faktyczną likwidacją podmiotów kontrolowanych (zaprzestania działalności lub zatrudniania osób fizycznych), co skutkuje obiektywną niemożnością wdrożenia skutecznej egzekucji.

Znaczny wzrost nieprawidłowości w obszarze należności pieniężnych ze stosunku pracy jest odzwierciedleniem ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw – skutki kryzysu ekonomicznego w wielu przedsiębiorstwach mają swoje odbicie również w stosunku do należności pracowniczych. Naruszane jednak są nie tylko postanowienia przepisów rangi ustawowej, na przykład kodeks pracy, ale również ogólne klauzule dotyczące rozkładu ryzyka między strony stosunku pracy.

W 2013 roku w OIP w Poznaniu inspektorzy pracy wydali **1.098 (bez decyzji uchylonych, wygaszonych)** decyzje płatnicze dotyczące 14.690 pracowników w **350** zakładach pracy na łączną kwotę **24 854 952,21** zł. W przeliczeniu na jeden zakład kwota nakazana do zapłaty wyniosła w 2013 r. **71.014,15** zł, a zatem nieznacznie obniżyła się (o ok. 9%) w stosunku do roku ubiegłego.

Łączna kwota wyegzekwowanych świadczeń w roku 2013 do dnia 31.12.2013 r., wynikających ze środków prawnych wydawanych tylko w 2013 r., wyniosła **29 004 506,67** zł (razem z poleceniami), w tym w wyniku wydanych decyzji nakazowych 14.814.114,69 zł. Kwota wyegzekwowanych świadczeń ze stosunku pracy spadła w stosunku do roku ubiegłego o ok. **11%**. Skuteczność egzekwowania decyzji płatniczych zrównała się zatem z rokiem 2010. Wiąże się to m.in. z faktem, iż decyzje nakazujące wypłatę wynagrodzeń były kierowane w 2012 r. do przedsiębiorstw, zatrudniających liczne załogi i mających problemy z utrzymaniem płynności finansowej od kilku lat.

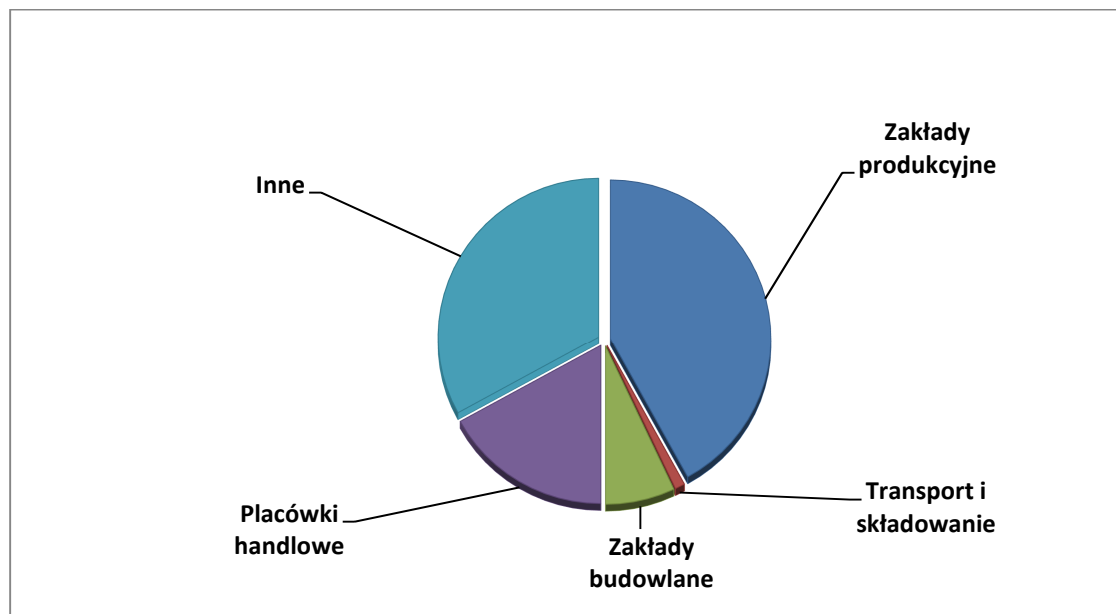
Łączna kwota wyegzekwowanych świadczeń, których spłata nastąpiła w 2013 r. (w tym także na podstawie środków prawnych wydanych w 2012 r.) wyniosła na dzień 27.02.2014 r. **30.020.884,11** zł (**14 627 654,95** zł – decyzje, **6 095 219,07** zł – wnioski, **9 298 010,09** - polecenia).

Oceniając skuteczność zastosowanych środków prawnych należy stwierdzić stosunkowo wysoką efektywność wystąpień. W 2013 roku inspektorzy pracy wydali ogółem **28.350** wniosków w **6.089** wystąpieniach. Pracodawcy do 31.12.2013 r. wykonali ok. **81%** wniosków.

Szczegółowe kontrole wypłaty wynagrodzeń, wraz z rozpoznaniem przyczyn i skutków zaniechań pracodawców dla pracowników, prowadzone były w okresie od

01.01.2013 r. do 31.12.2013 r., zgodnie z programem działania Państwowej Inspekcji Pracy na 2013 rok, w ramach działania PIP: „Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy. Pozostałe kontrole – w zakładach różnych branż”.

Z ogólnej liczby **100** kontroli: **42** przeprowadzono w zakładach produkcyjnych, **17** przeprowadzono w placówkach handlowych, **7** przeprowadzono w zakładach budowlanych, **1** przeprowadzono w zakładach transportu i składowania, **33** przeprowadzono w zakładach pozostałych branż.

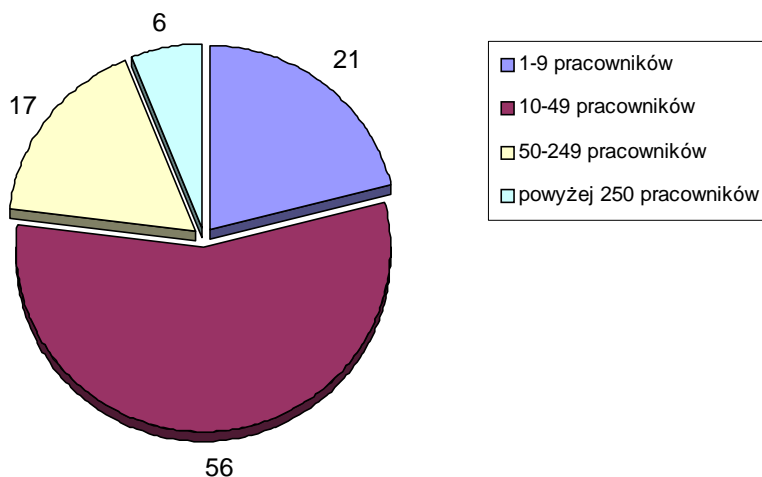

Wykres 44. Struktura branżowa

Inspektorzy pracy przeprowadzili kontrole u pracodawców z następującym przedziałem zatrudnienia:

- **1 - 9** pracowników - **21** czynności kontrolnych,
- **10 - 49** pracowników - **56** czynności kontrolnych,
- **50 - 249** pracowników - **17** czynności kontrolnych,
- powyżej **250** pracowników - **6** czynności kontrolnych.

Struktura zatrudnienia

Wykres 45. Struktura zatrudnienia

W skontrolowanych zakładach pracy zatrudnionych było łącznie **7.285 pracowników**, w tym **2.594 kobiety** i **58 pracowników młodocianych**. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie realizowanego tematu dotyczyły **6.133 pracowników** na łączną kwotę **9.773.609,68 zł**. Ponadto u **19 pracodawców** stwierdzono nieterminowe wypłacanie wynagrodzenia za pracę.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w 2013 roku należały:

- niewypłacanie i nieterminowe wypłacanie wynagrodzenia za pracę,
- niewypłacanie wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.
- niewypłacanie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i dodatku za pracę w porze nocnej,
- niewypłacanie ekwiwalentu za pranie i naprawę odzieży.

Brak środków finansowych dotknął przede wszystkim przedsiębiorstwa branży produkcyjnej, w szczególności zakłady produkujące maszyny i urządzenia oraz środki transportu. Przyczyna tego faktu leży w słabej koniunkturze gospodarczej, a co za tym idzie w spadku obrotów oraz zachwianiu płynności finansowej. Nie bez znaczenia, jak twierdzą kontrolowani przedsiębiorcy, są tzw. „zatory płatnicze” pomiędzy firmami, które skutkują z kolei brakiem środków finansowych na bieżącą działalność, w tym na realizację zobowiązań pracowniczych. Część pracodawców mających przejściowe problemy finansowe realizuje obowiązek wypłaty wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń pracowniczych dopiero podczas czynności kontrolnych wykonywanych przez inspektorów pracy. W ten sposób

korzystają z nieformalnego wsparcia finansowego kosztem pracowników. Inspektorzy pracy podczas czynności kontrolnych wyegzekwowali łącznie **6.624.783,00 zł** należności pracowniczych, co stanowi **77 %** ogólnej kwoty stwierdzonych nieprawidłowości w ramach realizowanego tematu.

Wykres 46. Niewypłacone świadczenia pieniężne w poszczególnych sektorach.

2. Legalność zatrudnienia

Istotnym elementem oceny stanu przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, na który należy zwrócić szczególną uwagę, jest utrzymujący się co najmniej od czterech lat charakter naruszeń prawa. Działania bezprawne zastępują działania na granicy prawa z wykorzystaniem luk prawnych. Zatrudniania na podstawie kontraktów lub działalności gospodarczej na własny rachunek albo zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych zamiast zawarcia umowy o pracę, to obszary naruszeń prawa, stanowiące przedmiot kontroli w zakresie legalności zatrudnienia, w tym zatrudnienia obcokrajowców. W roku 2013 przeprowadzono ponad **2400 kontroli w zakresie legalności zatrudnienia**, które ujawniły takie same nieprawidłowości, które występowały w latach poprzednich, tj.: brak potwierdzenia na piśmie umowy o pracę, zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach, w których zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy powinna być zawarta umowa o pracę, nieterminowe zgłaszanie do obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, brak powiadomienia powiatowego urzędu pracy o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przez bezrobotnych, nieopłacanie i nieterminowe opłacanie składek na Fundusz Pracy.

Nieprawidłowość wynikająca z nielegalnego zatrudnienia wystąpiła w dalszym ciągu w znacznej liczbie przypadków. Na 19231 badanych osób stwierdzono **nielegalne zatrudnienie** w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia w **1577 przypadkach** (8 %) w

tym 204 osoby (1,33% spośród badanych pod tym kątem 15274 osób pracujących) nie miało potwierdzonej na piśmie umowy o pracę, a 375 osób (2,11% spośród 17770 badanych) nie było zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego. Inspektorzy pracy zakwestionowali również aż 1180 umów cywilnoprawnych na 3686 badanych (32%), jako niezgodnych z charakterem świadczonej pracy.

- Kontrole wykazały znaczną liczbę **przypadków nieopłacania składki na Fundusz Pracy** – zadłużenie na rzecz FP wyniosło 1.031674 zł za 4908 osób w stosunku do 53196 osób badanych, tym samym nieprawidłowość ta obejmowała 9,22% badanych osób objętych obowiązkiem ubezpieczenia.

- Sprawdzono status 1345 osób bezrobotnych, które podjęły pracę zarobkową w kontrolowanych podmiotach. Ujawniono, że 173 bezrobotnych (w tej liczbie 19 bezrobotnych z prawem do zasiłku) nie zgłosiło do właściwego powiatowego urzędu pracy faktu podjęcia pracy, co stanowi 12,96% podejmujących pracę osób bezrobotnych objętych kontrolą.

- Kontrole wykazały **znaczący spadek liczby** przypadków nieopłacenia składek na Fundusz Pracy za podlegających ubezpieczeniu z poziomu 21,8% w 2012 r. do wysokości 9,22% badanych osób w roku 2013.

- Ujawniono 1180 przypadków (na 3684 badane) niezgodności zastosowania umowy cywilnoprawnej z charakterem świadczonej pracy, co stanowi aż 32% badanych umów cywilnoprawnych. W 2012 r. ujawnione takie przypadki stanowiły 12,62 % badanych umów cywilnoprawnych. Tym samym zanotowano ponad trzykrotny wzrost w stosunku do 2012r. (wówczas 374 przypadki) liczby ujawnionych niezgodności pomiędzy charakterem świadczonej pracy a umową cywilnoprawną.

- **Kontrolowani zalegalizowali** w 2013 r. w trakcie kontroli i **w wyniku realizacji wystąpień** pokontrolnych zatrudnienie **956** osób (tj. 60,5% nielegalnie zatrudnionych), w tym **zawarto 586** umów o pracę, z czego **420** w wyniku **przekształcenia umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę**. Uzyskano znaczący wzrost liczby przekształconych umów cywilnoprawnych w umowy o pracę (w 2012 r. było 271 takich przypadków, czyli odnotowano tu **wzrost o 64%**).

W 2013 r. inspektorzy pracy, tak samo jak w 2012 r. rozprawdzili materiały informacyjne z zakresu legalności zatrudnienia przede wszystkim wśród osób poszukujących pracę, wykonujących pracę na innej podstawie niż umowy o pracę, jak również wśród przedsiębiorców i pracodawców. Podobnie jak w latach poprzednich w 2013r. najczęściej podejmowano współpracę ze starostami powiatów (96 powiadomień oraz 20 kontroli przeprowadzonych na wniosek Powiatowych Urzędów Pracy), Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (75 powiadomień, 7 kontroli na wniosek), urzędami skarbowymi (32

powiadomienia, 30 kontroli na wniosek). Inspektorzy pracy przeprowadzili również 2 wspólne kontrole z Policją. Nie wystąpił żaden przypadek ze strony Policji odmowy przydzielenia inspektorom pracy asysty funkcjonariuszy.

Na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w 2013 r. w zakresie **legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców** przeprowadzono 150 kontroli. Kontrolami objęto 1456 cudzoziemców w tym 1108 z nieposiadających obywatelstwa państw członkowskich UE/EOG lub Szwajcarii.

Państwa, z których pochodzili cudzoziemcy to Ukraina, Wietnam i Stany Zjednoczone Ameryki. Na 569 cudzoziemców objętych kontrolą, od których wymagane było zezwolenie na pracę – zezwolenia nie posiadało 28 cudzoziemców, w tym najwięcej obywateli Ukrainy, tj. 26 cudzoziemców.

Nieprawidłowości odnoszące się do legalności zatrudnienia bądź powierzenia innej pracy zarobkowej cudzoziemcom w przeważającej części zostały stwierdzone przez inspektorów pracy podczas podejmowanych kontroli rutynowych.

W kilku przypadkach kontrole zostały przeprowadzone na podstawie informacji pochodzących od innych organów, tj. Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Straży Granicznej. Współdziałanie z innymi organami, podobnie jak w 2012 r., polegało na przeprowadzaniu kontroli na wniosek organu współdziałającego, przeprowadzaniu wspólnych kontroli oraz powiadomieniu tych organów o wynikach kontroli. Współpraca obejmująca wspólne kontrole podejmowana była wyłącznie ze Strażą Graniczną, z którą przeprowadzono 7 kontroli. Ze strony Straży Granicznej nie zarejestrowano odmowy udziału w kontroli – udzieleniu asysty inspektorom pracy.

W 11 przypadkach o wynikach kontroli poinformowano Wojewodę Wielkopolskiego, w 14 Straż Graniczną, w 9 Fundusz Pracy, w 3 przypadkach Zakład Ubezpieczeń. W 5 przypadkach Komendant Placówki Straży Granicznej wydał cudzoziemcowi decyzję o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium RP.

Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2013 r. w zakresie legalności zatrudnienia cudzoziemców wskazują, że w województwie wielkopolskim liczba naruszeń obowiązujących przepisów nie jest znaczna.

W wyniku stwierdzenia naruszenia przepisów w zakresie legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz zatrudniania cudzoziemców wszczęto postępowania w sprawach o wykroczenia. Do sądów karnych skierowano 37 wniosków o ukaranie. W 25 przeprowadzonych i zakończonych prawomocnym wyrokiem postępowaniach wobec

sprawców wykroczeń sąd orzekł kary grzywny w łącznej kwocie 59.600 zł. (niektóre postępowania, zwłaszcza z wniosków o ukaranie skierowanych pod koniec 2013 r. nie zostały zakończone lub zostały wniesione sprzeciwy od wyroków wydanych w postępowaniu nakazowym).

Inspektorzy pracy zastosowali wobec przedsiębiorców i cudzoziemców 29 środków wychowawczych. Wobec sprawców wykroczeń wszczęto też 15 postępowań mandatowych i wymierzono łącznie kary grzywny w kwocie 16.300 zł .

3. Działalność kontrolna i prewencyjna w budownictwie.

Kontrole w budownictwie przeprowadzano w celu usunięcia zaobserwowanych rażących naruszeń przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w miejscu wykonywania robót budowlanych. Prowadzono je dwutorowo, jako krótkie kontrole związane z bezpośrednim zagrożeniem życia i zdrowia (zadanie stałe planu pracy PIP) oraz w ramach planu centralnego „**Kontrole prac budowlanych i rozbiórkowych – z uwzględnieniem zagadnień dotyczących prawidłowości zamontowania i odbioru rusztowań fasadowych**” oraz „**Kontrole dotyczące budowy i remontów dróg**”.

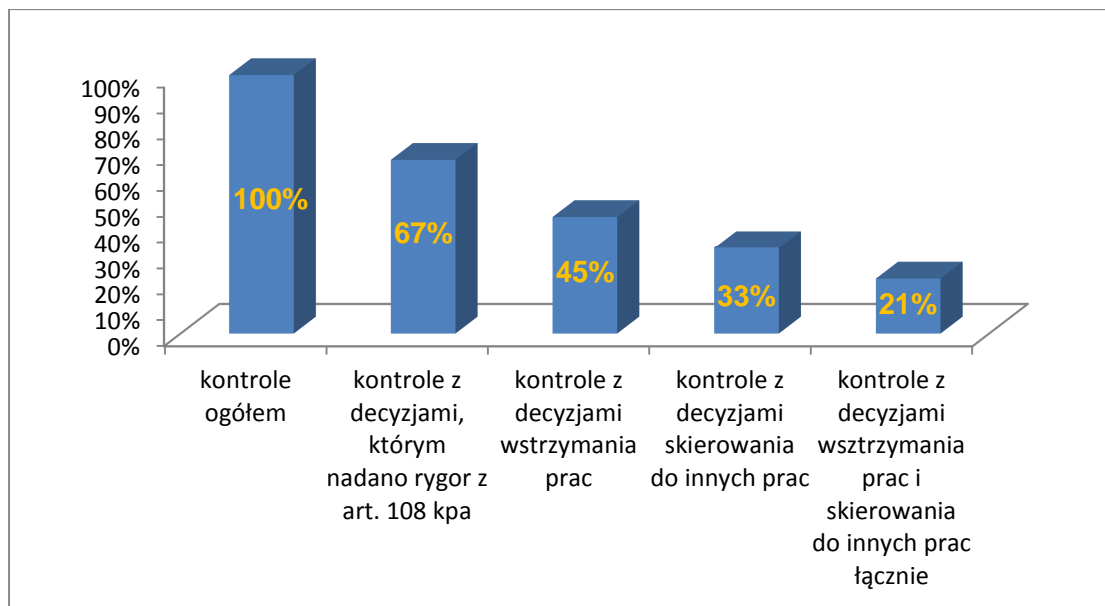
Kontrole placów budów realizowane są jako zadanie stałe, wieloletnie. Spostrzeżone w roku sprawozdawczym naruszenia przepisów stanowiły zagrożenie dla zdrowia i życia wykonujących pracę osób w szczególności pracowników wykonujących prace na wysokości, będących często źródłem sytuacji potencjalnie wypadkowych. Kontrole przeprowadzono na placach budów, gdzie realizowano prace budowlane związane z modernizacją obiektów, wymianą poszyci dachowych i ocieplaniem budynków oraz prace budowlane przy wznoszeniu nowych obiektów. Prace budowlane wykonywano w ramach umów zawartych przez inwestorów z firmami specjalistycznymi zatrudniającymi zróżnicowaną liczbę pracowników. Pośród kontrolowanych podmiotów większość stanowiły firmy zatrudniające do 10 pracowników oraz takie, gdzie pracodawca osobiście wykonywał prace budowlane i kierował pracownikami.

Zatrudnienie w kontrolowanych zakładach pracy wyniosło łącznie 4228 osób. Przeprowadzono łącznie 311 kontroli, w wyniku których zastosowano środki prawne. Łącznie skierowano do pracodawców 1705 decyzji, co wpłynęło na poprawę warunków pracy 6807 pracowników, w tym:

- decyzji pisemnych 1074, w stosunku do 4546 pracowników, w tym:
 - wstrzymania prac 305, w stosunku do 964 pracowników;
 - skierowania do innych prac 171, w stosunku do 404 pracowników;

- decyzji ustnych 627 w stosunku do 2251 pracowników, w tym:
 - wstrzymania prac 108, w stosunku do 295 pracowników;
 - skierowania do innych prac 55, w stosunku do 140 pracowników.

W ogólnej ilości przeprowadzonych 311 kontroli w 141 kontrolach wydano decyzje wstrzymania prac, w 102 kontrolach wydano decyzje skierowania do innych prac a w 64 kontrolach wydano zarówno decyzje skierowania do innych prac, jak i wstrzymania prac oraz w 170 kontrolach wydano 516 decyzji opatrzonych rygorem natychmiastowej wykonalności. Poniższy wykres obrazuje udział procentowy kontroli, w których wydano decyzje wstrzymania prac i skierowania do innych prac, w ogólnej liczbie przeprowadzonych kontroli:

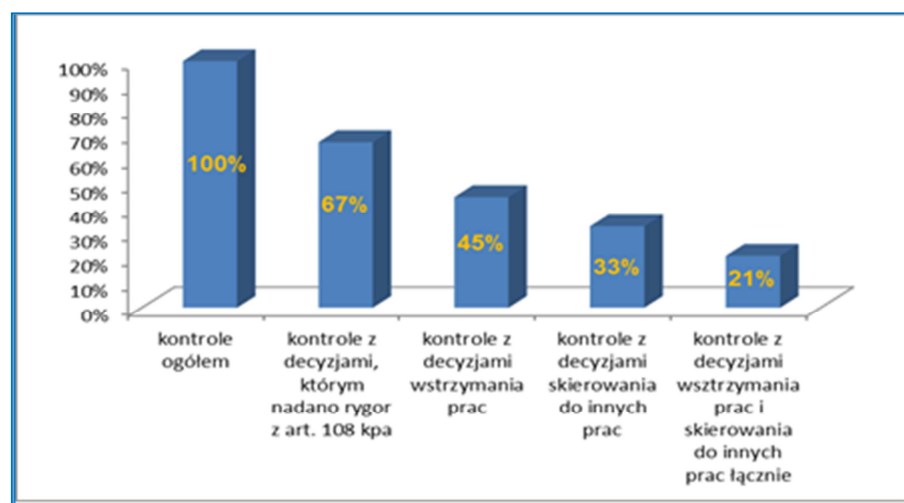
Wykres 47. Udział procentowy kontroli, w których wydano decyzję wstrzymania prac i skierowania do innych prac, w ogólnej liczbie przeprowadzonych kontroli.

W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy nałożyli 225 mandatów na kwotę łączną 246.700,00zł.

Najczęściej występującymi **nieprawidłowościami stwarzającymi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia** pracowników oraz przyczynami ich powstawania, które usunięto w wyniku interwencji inspektorów pracy w trakcie trwania kontroli były:

- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych na wysokości,
- brak zabezpieczenia lub nieprawidłowe oznakowanie miejsc niebezpiecznych,
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych w wykopach,

- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie otwartych obiektów technologicznych,
- niezgodna z przepisami organizacja i dojścia do stanowisk pracy,
- prowadzenie robót budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót,
- brak zabezpieczeń rusztowań przed wyładowaniami atmosferycznymi,
- brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne maszyn budowlanych,
- brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne rusztowań,
- brak zabezpieczenia tablic, rozdzielnic i przewodów elektrycznych przed uszkodzeniem,
- brak środków ochrony indywidualnej głowy,
- brak środków ochrony indywidualnej chroniących przed upadkiem z wysokości,
- brak szkoleń wstępnych ogólnych i wstępnego instruktażu stanowiskowego,
- kierowanie do pracy bez wstępnych badań lekarskich,
- kierowanie do obsługi maszyn i urządzeń na budowie bez uprawnień kwalifikacyjnych,
- niedostarczenie lub nieodpowiednia do wykonywanych prac odzież lub obuwie robocze,
- brak lub w sposób nieodpowiedni opracowana ocena ryzyka zawodowego,
- nieprzekazanie pracownikom informacji dotyczących powstających zagrożeń na poszczególnych etapach realizacji inwestycji.

Wykres 48. Struktura kontroli z uwzględnieniem rodzaju decyzji.

W kilku przypadkach powoływano dodatkowych pracowników stanowiących nadzór i koordynację od strony bhp oraz opracowywano i wprowadzano do stosowania doraźnie instrukcje dotyczące bezpiecznego wykonywania prac budowlanych w szczególności prac na wysokości.

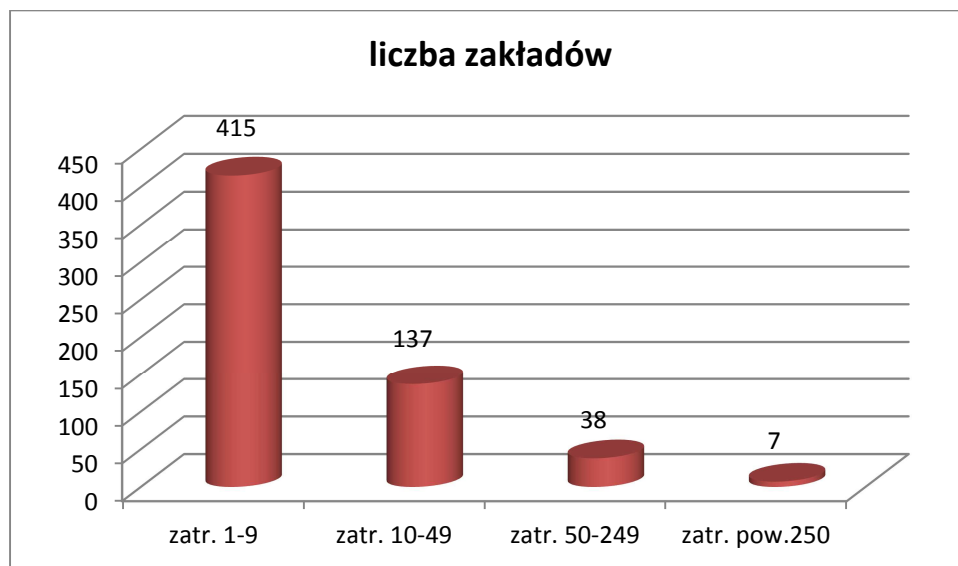
W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu w 2013 r. przeprowadzono w ramach realizacji tematu „**Kontrole prac budowlanych i rozbiórkowych – z uwzględnieniem zagadnień dotyczących prawidłowości zamontowania i odbioru rusztowań fasadowych**” czynności kontrolno-nadzorcze oraz działania promocyjno-informacyjne. Współdziałano również w ramach prewencji bezpieczeństwa przy wykonywaniu robót budowlanych, z Wielkopolską Radą ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie, pełniącą funkcję konsultacyjno-doradczą Okręgowego Inspektora Pracy w Poznaniu.

Prowadzone kontrole na terenie budów w Wielkopolsce potwierdzają, iż **najwięcej zagrożeń i wypadków przy pracy powstaje na małych terenach budów oraz w firmach zatrudniających do 9 pracowników**. W związku z powyższym kontrole budów w 2013 r., wzorem lat ubiegłych, zostały ukierunkowane na małe budowy, gdzie zatrudniony jest jeden lub kilku wykonawców zatrudniających przeciętnie do 9 pracowników.

Łącznie przeprowadzono **595** kontroli pracodawców świadczących roboty budowlane na **380** terenach budów.

- pracujących na kontrolowanych budowach **3583**, w tym **29** młodocianych,
- pracujących ogółem **6176** w kontrolowanych firmach.

Przeprowadzone kontrole liczby pracodawców w zależności od zatrudnienia przedstawia poniższy wykres.

Wykres 49. Struktura kontroli wg wielkości zatrudnienia.

Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują na **znaczny wzrost stwierdzanych naruszeń prawa w odniesieniu do roku 2012**. Podczas kontroli terenów budów wydano łącznie **4164** decyzji, w tym: **2246** decyzji pisemnych, (łącznie z wpisanymi do dzienników budów), **1918** decyzji ustnych.

Wydano na piśmie: **380** decyzji wstrzymania prac - dotyczyły **1252** pracowników, **132** decyzje skierowania do innych prac **331** pracowników.

Powyższe decyzje wyeliminowały **512** bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia dla **1583** pracowników co zapobiegło zdarzeniom wypadkowym.

W wyniku realizacji w trakcie czynności kontrolnych decyzji ustnych i decyzji wpisanych do dzienników budów wyeliminowano **1926** nieprawidłowości: wyeliminowano bezpośrednio zagrożenie dla zdrowia i życia **804** pracowników poprzez wstrzymanie prac - dotyczy **199** decyzji, skierowano do innych prac **139** pracowników - dotyczy **51** decyzji.

Na podstawie rekontroli oraz informacji pracodawców przekazanych do OIP w Poznaniu ustalono, że do dnia sporządzenia sprawozdania **wykonano 2528** decyzji, co stanowi **86,05** % łącznie wydanych decyzji na terenach budów.

Inspektorzy podczas kontroli terenów budów skierowali do pracodawców **786** wniosków wskazujących na nieprzestrzegania przepisów prawa pracy. Skierowane wnioski pokontrolne dotyczyły **4554** pracowników w tym **30** kobiet. Pracodawcy przestali informacje o wykonaniu **593** wniosków, co stanowi **75,45%** łącznie skierowanych wniosków dotyczących **3426** pracowników.

W ramach **działań informacyjno-prewencyjnych stałym nadzorem objęto 12 dużych inwestycji realizowanych w Wielkopolsce**, np.: budowa obiektu Sądu Okręgowego, budowa obiektu Urzędu Marszałkowskiego, budowa galerii handlowych w Suchym Lesie, budowa galerii handlowej i dworca PKP w Poznaniu. Obejmowanie działaniami prewencyjnymi dużych budów jest bardzo efektywne oraz spotyka się z dużym poparciem inwestora, generalnego wykonawcy i służb BHP. Umożliwia to **promowanie dobrych praktyk**. W spotkaniach prewencyjnych na dużych budowach uczestniczą wszystkie strony procesu inwestycyjnego, tj. inwestor, generalny wykonawca i podwykonawcy, co przenosi się na zmianę podejścia do bezpieczeństwa i higieny pracy na terenie budowy. Przekazywane są oczekiwania Państwowej Inspekcji Pracy, które poprawiają organizację budowy oraz stymulują dążenie do egzekwowania dobrych praktyk w zakresie bhp.

W 2013 r. w ramach przeprowadzonych szkoleń obejmujących program prewencyjny „**Promocja standardów bhp**” skierowanych dla małych firm budowlanych promowano zagadnienie „Dobrych Praktyk”. Stwierdzono, że generalni wykonawcy wpisują w swoje działania dobre praktyki na prowadzonych budowach. Szczególnie na dużych budowach standardem stają się szkolenia wprowadzające, imienne identyfikatory, robocza odzież z logo pracodawcy, kontrola trzeźwości osób wchodzących na teren budowy.

Uczestnik procesu produkcyjnego – podwykonawca – zobowiązany jest przedłożyć kierownikowi budowy do wglądu wszystkie niezbędne dokumenty dotyczące bhp, w tym instrukcje bezpiecznego wykonywania robót, oceny zagrożeń i ryzyka zawodowego uwzględniającą zakres i rodzaj wykonywanych robót, dokumentacje maszyn i urządzeń, w tym aktualne badania ochrony przeciwporażeniowej maszyn, urządzeń, elektronarzędzi itp., a w przypadku wprowadzania na teren budowy maszyny budowlanej lub innego urządzenia podwykonawca ma obowiązek przedstawić zaświadczenie o dopuszczeniu tej maszyny lub urządzenia do eksploatacji (np. aktualny wpis UDT z wykazem osób uprawnionych do obsługi), deklarację zgodności, instrukcję obsługi maszyn i urządzeń.

Dobłą praktyką jest zatrudnienie przez inwestora firmy specjalistycznej do sprawowania nadzoru nad BHP wszystkich pracujących na terenie budowy. Firma ta, niezwiązana z wykonawcą na budowie, w przypadku naruszenia przepisów bhp na terenie budowy przez pracowników wnioskuje do pracodawcy o zastosowanie kary porządkowej, a w ostateczności może wnioskować do inwestora o usunięcie wykonawcy z terenu budowy.

Analiza porównująca kontrole w latach 2010, 2011, 2012 i 2013 wykazuje, **wzrost nieprawidłowości w zakresie:**

a/ niewłaściwego przygotowania pracowników w dziedzinie bhp do świadczenia pracy na stanowiskach pracy na budowie - znacznie zwiększyła się liczba pracodawców, którzy nie przeprowadzają instruktażu stanowiskowego w dziedzinie bhp, w roku 2010 stwierdzono nieprawidłowość u 22,5% skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 35,8% skontrolowanych pracodawców,

b/ dopuszczenia do świadczenia pracy pracowników bez wstępnych badań lekarskich: - stwierdzono znaczny wzrost w porównaniu do 2010 roku, odpowiednio w 2010 r. nieprawidłowość stwierdzono u 11,1 % skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 23% skontrolowanych pracodawców,

c/ wyposażenia pracowników w odzież i obuwie robocze. Zmalało niewyposażenie pracowników w odzież roboczą: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 17,28% skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 12,1 % skontrolowanych pracodawców,

d/ wyposażenia pracowników w środki ochrony indywidualnej. Widoczny wzrost: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 25,2% skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 34,8 % skontrolowanych pracodawców,

e/ zabezpieczenie i oznakowanie stref i miejsc niebezpiecznych na terenie budowy. Odnotowujemy ponad 10% wzrost do roku poprzedniego: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 28,6% skontrolowanych pracodawców w 2013 r. u 39,7% skontrolowanych pracodawców,

f/ składowanie i magazynowanie materiałów na terenie budowy. Ponad dwukrotny wzrost w porównaniu do roku 2011 i 2012: - stwierdzono nieprawidłowości w 2011 r. u 8,5 % , w 2012 r. u 8,8% skontrolowanych pracodawców w 2013 r. u 18,2% skontrolowanych pracodawców tj. u połowy pracodawców,

g/ ochrony przeciwporażeniowej dla instalacji elektrycznych w tym zabezpieczenia przed uszkodzeniem mechanicznym na budowie: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 37,6% skontrolowanych pracodawców w 2013 r. u 51,6% skontrolowanych pracodawców, tj. u połowy pracodawców,

h/ wyposażenia rusztowań w elementy zabezpieczające przed upadkiem z wysokości: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 31% skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 47,7% skontrolowanych pracodawców,

i/ odbioru technicznego rusztowania przez kierownika budowy lub uprawnioną osobę. Niepokojący wzrost: - stwierdzono nieprawidłowości w 2012 r. u 13,4% skontrolowanych pracodawców, w 2013 r. u 22,9% skontrolowanych pracodawców,

j/ wypełniania pomostami powierzchni roboczych rusztowania. Niepokojący dwukrotny wzrost w porównaniu do roku 2010: - stwierdzono nieprawidłowości w 2010 r. u 14,1% skontrolowanych pracodawców w 2013 r. u 28,1% skontrolowanych pracodawców.

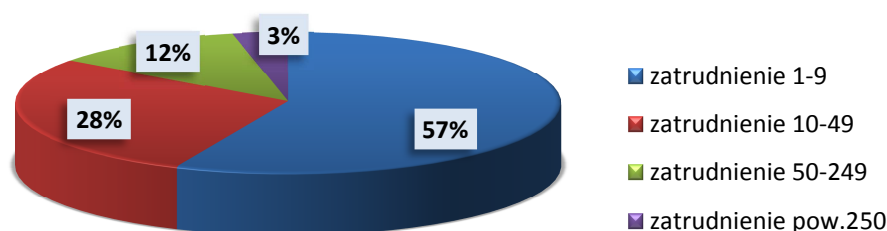
Niepokojącym zjawiskiem jest znaczny wzrost nieprawidłowości związanych z użytkowaniem rusztowań bez dokonania jego odbioru technicznego przez uprawnione osoby.

Powszechnym zjawiskiem na budowach jest unikanie przez generalnego wykonawcę wydatków na zabezpieczanie stanowisk pracy podwykonawcom. W świetle dotychczasowych doświadczeń inspektorów pracy zajmujących się daną problematyką, wyrażany jest pogląd, że czynności kontrolne powinny obejmować zagadnienia w zakresie przestrzegania przepisów bhp przez kierownika budowy, lecz również inwestora, projektanta. Również w ocenie inspektorów realizujących temat, znajomość ww. zagadnień oraz przepisów bhp wśród małych i średnich pracodawców jest na bardzo niskim poziomie. W związku z powyższym będzie kontynuowana dystrybucja materiałów prewencyjnych PIP dotyczących bhp na budowach.

Przeprowadzane kontrole wskazują na małą skuteczność egzekwowania przepisów bhp przez średni nadzór techniczny budowy. W szczególności w małych i średnich firmach nie wyznacza się osoby bezpośrednio nadzorującej wykonywanie przez pracowników prac szczególnie niebezpiecznych, w tym prac na wysokości. Nadal zasadne jest kontynuowanie

szeroko pojętej profilaktyki w zakresie prewencji i upowszechniania problematyki bhp na budowach, skierowane przede wszystkim do małych i średnich firm wykonujących prace budowlane oraz prowadzenie działań prewencyjnych z młodzieżą przez organizowanie konkursów wiedzy bhp w szkołach szkolących w zawodach budowlanych. Nadal będzie prowadzona ścisła z organami nadzoru nad warunkami pracy, izbami gospodarczymi, partnerami społecznymi i służbą bhp. Pozwoli to na przekonanie uczestników procesu budowlanego, że pracować bezpiecznie wszystkim się opłaca.

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu w 2013 r. w ramach realizacji tematu „**Kontrole dotyczące budowy i remontów dróg**” przeprowadzono 60 kontroli, którymi objęto 40 terenów budów. Kontrolą objęto 438 osób, a w tym 390 zatrudnionych na podstawie umów o pracę. Dobór budów do kontroli został oparty na rozpoznaniu terenu objętego właściwością OIP, a także na informacjach o realizowanych budowach wynikających ze zgłoszeń zamiaru rozpoczęcia budowy oraz skargach składanych do Państwowej Inspekcji Pracy. Kontrolą objęto 60 podmiotów, spośród których: 34 firmy zatrudniały 1-9 pracowników (ok.56% skontrolowanych), 17 firm zatrudniało 10-49 pracowników (ok.28% skontrolowanych), 7 firm zatrudniało 50-249 pracowników (ok.12 % skontrolowanych), 2 firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników (ok. 4 % skontrolowanych). W 2013 r. dominowały kontrole terenów budowy, na których prace wykonywały małe przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

Wykres 50. Liczba skontrolowanych podmiotów z podziałem wg zatrudnienia.

W ramach realizowanego tematu wydano 352 decyzje, w tym:

- 314 decyzji terminowych
- 18 decyzji wstrzymania prac powodujących bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracujących,
- 15 decyzji skierowania do innych prac pracujących dopuszczonych do pracy wbrew obowiązującym przepisom przy pracach wzbronionych, szkodliwych lub niebezpiecznych,
- 5 decyzji zakazania wykonywania pracy w miejscach, w których stan warunków pracy stanowił bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi.

W wyniku przeprowadzonych kontroli skierowano do pracodawców 164 wnioski w wystąpieniach, dotyczące usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w ramach realizacji tematu.

W wyniku współpracy z organami nadzoru i kontroli inspektorzy pracy skierowali łącznie 7 pism:

- 1 pismo do Powiatowego Inspektora Nadzoru powiadamiając o stanie technicznego bezpieczeństwa na kontrolowanej budowie do wykorzystania służbowego,
- 1 powiadomienie Fundusz Pracy przy skierowaniu wniosku do sądu rejonowego o niepłacenie składek na ubezpieczenie wypadkowe przy realizacji legalności zatrudnienia na budowie,
- 5 powiadomień skierowanych do ZZ o wynikach kontroli.

W związku ze stwierdzonymi wykroczeniami:

- skierowano 1 wniosek o ukaranie do sądu,
- ukarano 21 mandatami osoby winne za wykroczenia przeciwko prawom pracowników w postępowaniu mandatowym na łączną kwotę 22000 zł (średnia kwota mandatu 1048 zł),
- w 4 przypadkach zastosowano środek wychowawczy.

W siedzibie Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu oraz w siedzibach Oddziałów OIP w 2013 r. odbyło się 26 szkoleń skierowanych do przedstawicieli firm budowlanych i drogowych, w związku z realizacją programu prewencyjnego „Promocja standardów BHP”, w których uczestniczyło 216 pracodawców. W trakcie szkoleń omawiano zagadnienia dotyczące przyczyn wypadków przy pracy oraz niezbędnych działań uczestników procesu budowlanego w zakresie bhp, zmierzających do ograniczenia zagrożeń wypadkowych.

Należy stwierdzić, że skala nieprawidłowości ujawnianych na budowach uległa w kontrolowanych obszarach zwiększeniu. Dotyczy to szczególnie przygotowania pracowników

do świadczenia pracy. Zanotowano tu wzrost nieprawidłowości szczególnie w zakresie instruktażu stanowiskowego, badań lekarskich, wyposażenia w odzież roboczą i obuwie robocze oraz w środki ochrony indywidualnej. Podobny wzrost zanotowana przy robotach ziemnych szczególnie w zakresie zabezpieczenia ścian wykopów oraz składowania urobku w strefie klina naturalnego odłamu gruntu. Wzrost zanotowano również w braku zabezpieczenia przewodów elektrycznych przed uszkodzeniem mechanicznym oraz w zakresie braku instrukcji bhp dotyczących obsługi maszyn i urządzeń.

Przyczyną występowania takich nieprawidłowości może być rachunek ekonomiczny. Spadek ilościowy realizacji inwestycji liniowych po EURO 2012, a tym samym duża konkurencyjność firm, wpłynęła na obniżenie wygranych ofert przetargowych. Praktyczne wykonawcy chcąc zrealizować kontrakt zmuszeni są do oszczędności na bhp. Szczególnie drastyczne przekłada się na małych podwykonawców, którzy realizują krótkie kontrakty na poziomie kosztów własnych co szczególnie przekłada się właśnie na stwierdzone nieprawidłowości na terenach realizacji inwestycji liniowych. Prowadzenie robót w zakresie budownictwa drogowego i mostowego charakteryzuje się wysokim ryzykiem zawodowym ze względu na specyfikę stosowanych technologii, prowadzenie prac w narażeniu na warunki atmosferyczne, ciągłą zmienność frontu robót, częste wykonywanie prac na terenie otwartym, często przy wyłączeniu części powierzchni drogi z ruchu w bezpośrednim sąsiedztwie poruszających się pojazdów samochodowych i pieszych.

Stan bezpieczeństwa i higieny pracy na poszczególnych terenach budów był zróżnicowany i w ocenie inspektorów pracy wpływała na to sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw, poziom wiedzy pracodawców i kierowników budów dot. istniejących zagrożeń, znajomości przepisów i zasad bhp podczas wykonywania robót drogowych i mostowych, dyscypliny technologicznej oraz fachowości pracowników.

Nieprzestrzeganie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracodawców i przedsiębiorców budowlanych najczęściej dotyczyło:

- naruszenia prawa w zakresie przygotowania pracowników do wykonywania pracy,
- brak zabezpieczania stanowisk pracy,
- brak lub niewystarczające wygradzenia i oznakowania stref niebezpiecznych na terenie budowy,
- tolerowanie przez pracodawców, nadzór budowy, inspektorów nadzoru odstępstw od podstawowych zasad bezpieczeństwa,
- brak wyposażenia sprzętowego oraz stanowisk pracy do bezpiecznego wykonywania robót,
- nieprawidłowa koordynacja robót wykonywanych przez podwykonawców, w szczególności na małych budowach.

Niejednokrotnie nieprawidłowości wyeliminowane dzięki działaniom inspektorów pracy na danej budowie, stwierdzano podczas kolejnej kontroli u tego samego pracodawcy na tej lub innej budowie. Podkreślić należy, że przy realizowaniu zamierzeń przez duże firmy budowlane z wieloletnim doświadczeniem, gdzie funkcjonują dobre praktyki, stan bezpieczeństwa był na poziomie dobrym.

Łącznie przy przeprowadzonych działaniach w zakresie: **„Kontrole prac budowlanych i rozbiórkowych – z uwzględnieniem zagadnień dotyczących prawidłowości zamontowania i odbioru rusztowań fasadowych”** oraz **„Kontrole dotyczące budowy i remontów dróg”** udzielono 2476 porad technicznych. Ponadto udzielano porady na piśmie w zagadnieniach dotyczących czasu pracy operatora żurawia w świetle uchylonego rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze żurawi, uprawnień w zakresie montażu żurawi wieżowych, osób uprawnionych do odbioru technicznego rusztowań.

W ramach **działań prewencyjnych w 2013 r.** w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu realizowano **program poprawy warunków pracy w przedsiębiorstwach budowlanych.** W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu działa Wielkopolska Rada ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie oraz Strategia Ograniczenia Zagrożeń Zawodowych. Wszystkie podejmowane działania są skierowane na poprawę bezpieczeństwa pracy na terenach budów.

W 2013 r. przeprowadzono 26 szkoleń w ramach programu prewencyjnego „Promocja standardów bhp” skierowanych dla małych firm budowlanych. W szkoleniach oprócz podmiotów objętych harmonogramem centralnym, tj. pracodawców i przedsiębiorców, udział brali również pracownicy i służba bhp. Przy realizacji programu prewencyjnego w ramach szkoleń ujęto również zagrożenia występujące podczas wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych na przykładach badanych przez inspektorów wypadków przy pracy, które wydarzyły się na terenie budów w Wielkopolsce w latach 2010 – 2012.

Oprócz szkoleń zorganizowano liczne spotkania, seminaria i konferencje:

- XII Zjazd Wielkopolskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w dniu 09.04.2013 r., podczas którego każdy z uczestników, przy specjalnie przygotowanym stoisku PIP mógł uzyskać poradę z zakresu prawnej i technicznej ochrony pracy (z uwzględnieniem specyfiki branży budowlanej) oraz otrzymać specjalistyczne

wydawnictwa Państwowej Inspekcji Pracy w postaci broszur, poradników, ulotek oraz filmów instruktażowych.

- Konferencję na Międzynarodowych Targach Budownictwa „BUDMA 2013” w dniach od 29.01 do 1.02.2013 r. w Poznaniu „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie – profesjonalizm na budowie” przygotowaną przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu przy współpracy z Polską Izbą Gospodarczą Rusztowań. Wręczono także nagrody i wyróżnienia laureatom konkursu OIP w Poznaniu „Buduj bezpiecznie” 2012.
- Posiedzenie Wielkopolskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie na terenie budowy Sądu Okręgowego w Poznaniu w dniu 18.04.2013 r. Obrady poświęcono ocenie aktualnego stanu bezpieczeństwa na wielkopolskich budowach. Przedstawiono analizę wypadków przy pracy w budownictwie w 2012 r. ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski, działań kontrolnych prowadzonych przez inspektorów pracy w budownictwie w latach 2009 – 2012.
- Piknik Rzemieśniczy w Nivce w ośrodku szkoleniowo-wypoczynkowym Wielkopolskiego Cechu Rzemiosł Budowlanych w Puszczykowie-Nivce w dniu 01.06.2013 r., w którym tradycyjnie uczestniczyli przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu. Organizatorem imprezy był Wielkopolski Cech Rzemiosł Budowlanych oraz Wielkopolskie Stowarzyszenie Dekarzy, Blacharzy i Cieśli. Bogaty program imprezy obejmował zarówno część oficjalną z okolicznościowymi wystąpieniami, wręczeniem odznaczeń i wyróżnień jak i konkursy i zabawy dla dorosłych i dzieci, dla których z okazji Dnia Dziecka przygotowano wiele atrakcji. Inspektorzy pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu zorganizowali stoisko z materiałami promocyjnymi, a także przeprowadzili konkursy wiedzy o zasadach BHP w rzemiośle oraz konkurs rysunkowy dla dzieci.
- Spotkanie z młodzieżą, a w ramach „Drzwi otwartych” w Zespole Szkół Technicznych w Turku w dniu 5.06.2013 r.. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele samorządów terytorialnych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a także inspektorzy pracy. W ramach programu prewencyjnego inspektor pracy zapoznał młodzież z podstawowymi uprawnieniami pracowniczymi, a także przedstawił zasady bezpiecznego wykonywania pracy na wysokościach oraz przy obsłudze maszyn i urządzeń technicznych oraz zademonstrował sposób użytkowania niektórych środków ochrony indywidualnej.

- XVI Sympozjum Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich w Poznaniu w dniach 20,21.11.2013 r. na temat „Bezpieczeństwo pracy i eksploatacji sieci oraz instalacji elektroenergetycznych”. Program obejmował zarówno wystąpienia plenarne jak i szereg specjalistycznych sesji i warsztatów poświęconych problematyce bezpieczeństwa w zakresie projektowania, wykonawstwa i eksploatacji sieci oraz instalacji elektroenergetycznych. Zorganizowano także tematyczną wystawę nowatorskich rozwiązań technicznych zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa. W symposium uczestniczyli przedstawiciele OIP w Poznaniu. Inspektor pracy omówił zasady zapobiegania zagrożeniom wypadkowym przy eksploatacji sieci i instalacji elektroenergetycznych na terenach budów.

Jak wynika z rozmów z przedstawicielami organizacji pracodawców, przedstawicielami Cechu Rzemiosł Budowlanych, partnerami społecznymi oraz pracodawcami uczestniczącymi w szkoleniach prowadzonych przez inspektorów OIP Poznań, małe firmy budowlane oczekują od inspekcji pracy przede wszystkim działań o charakterze edukacyjnym. Liczba uczestników szkoleń oraz aktywne uczestnictwo świadczą o potrzebie kontynuowania tej części działalności. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom pracodawców Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu w 2014 r. będzie organizować cykl szkoleń dla wszystkich chętnych pracodawców z branży budowlanej. Planowane jest spotkanie prewencyjne z inwestorem i nadzorem generalnego wykonawcy przed rozpoczęciem realizacji dużych inwestycji. Praktyka taka jest stosowana w OIP Poznań od rozpoczęcia inwestycji EURO 2012. Zapewnienie bezpieczeństwa pracownikom w firmach podwykonawczych uzależnione jest także od działań podejmowanych przez generalnego wykonawcę, ale również od inwestora.

Promując „dobre praktyki” wśród ogółu firm budowlanych, nie możemy zapominać o skutecznej działalności prewencyjnej u pracodawców z sektora budowlanego, u których odnotowano już wypadki przy pracy. W stosunku do nich będą zintensyfikowane działania prewencyjne, aktywizujące i promujące firmy wdrażające system naprawczy.

4. Tematy własne

„Ograniczania zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskaniem drewna”

Głównym celem podejmowanych działań w ramach **tematu informacyjno-prewencyjnego dot. „ograniczenia zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskaniem drewna”** była poprawa stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach usług leśnych poprzez wdrażanie DOBRYCH PRAKTYK.

Adresatami podejmowanych działań były zakłady usług leśnych zatrudniające pracowników. W ramach realizacji tematu przeprowadzono w wybranej grupie zakładów działania kontrolne połączone z działaniami prewencyjnymi – szkoleniami propagującymi DOBRE PRAKTYKI.

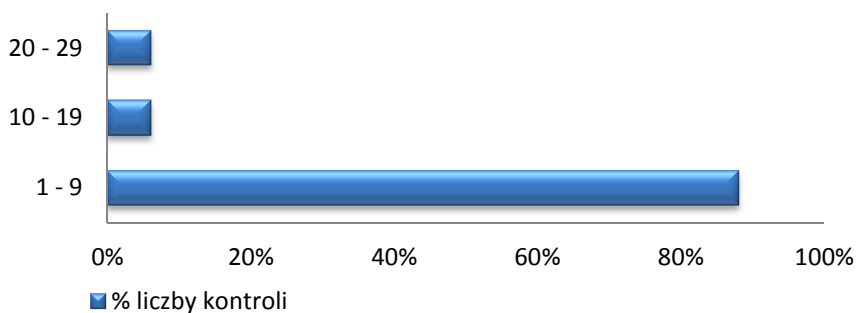
Celem działań kontrolnych była ocena przestrzegania przez pracodawcę przepisów prawa pracy, dotyczących głównie legalności zatrudnienia, nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę i czasu pracy, w tym również przepisów i zasad bhp głównie w zakresie współpracy z innymi podmiotami, przygotowania pracowników do pracy, stanowisk i procesów pracy oraz stosowanych maszyn i urządzeń technicznych.

W roku sprawozdawczym na terenie Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu inspektor pracy przeprowadził łącznie 16 kontroli w zakładach zatrudniających ogółem 85 pracowników. W zakładach objętych kontrolą nie zatrudniano pracowników młodocianych. Liczba pracujących wynosiła ogółem 113 osób, w tym w ramach umów cywilnoprawnych pracę wykonywało 8 osób, natomiast w ramach podmiotów samozatrudniających się - 2 osoby, co stanowi 9% ogółu pracujących w zakładach usług leśnych objętych kontrolami.

Podmioty samozatrudniające stanowiły osoby fizyczne zajmujące się zrywką drewna przy użyciu własnych ciągników rolniczych. Osoby, z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne (tj. umowy zlecenie lub umowy o dzieło) wykonywały prace związane z grodzeniem i pielęgnacją upraw leśnych oraz z pozyskaniem i zrywką drewna. Kontrole wykazały, że prace wykonywane w ramach umów cywilnoprawnych w przypadku 3 osób nie posiadały cech charakteryzujących stosunek pracy, natomiast w przypadku 5 osób w trakcie kontroli PIP zostały zawarte umowy o pracę w zamian za umowy o dzieło.

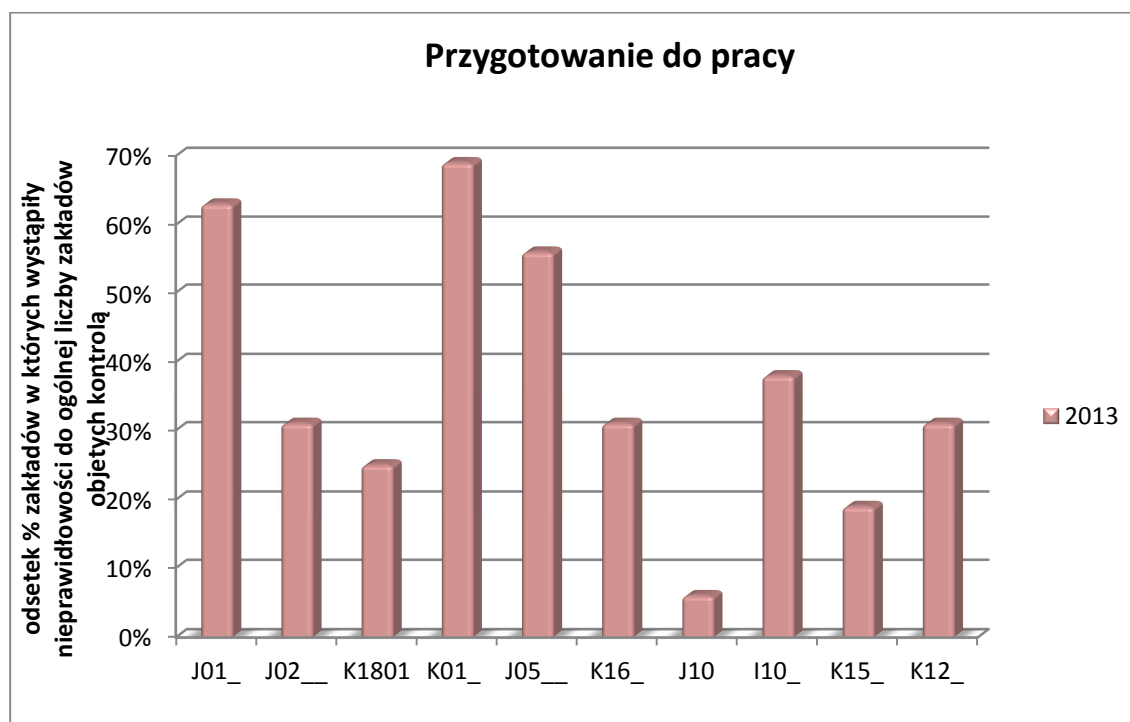
Wśród zakładów objętych kontrolą było 8 zakładów, które były wcześniej kontrolowane przez PIP oraz 8 zakładów, które nie były dotychczas kontrolowane przez PIP. Kontrolami zostały objęte zakłady usług leśnych świadczące usługi na rzecz Lasów Państwowych, będących w zarządzie 3 nadleśnictw.

Struktura liczby kontroli w odniesieniu do liczby zatrudnionych przedstawia się następująco:

Wykres 51. Struktura liczby kontroli w odniesieniu do liczby zatrudnionych.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczące niektórych wybranych zagadnień przedstawiają poniższe zestawienia. Większość nieprawidłowości dotyczyła zakładów, które nie były dotychczas kontrolowane.

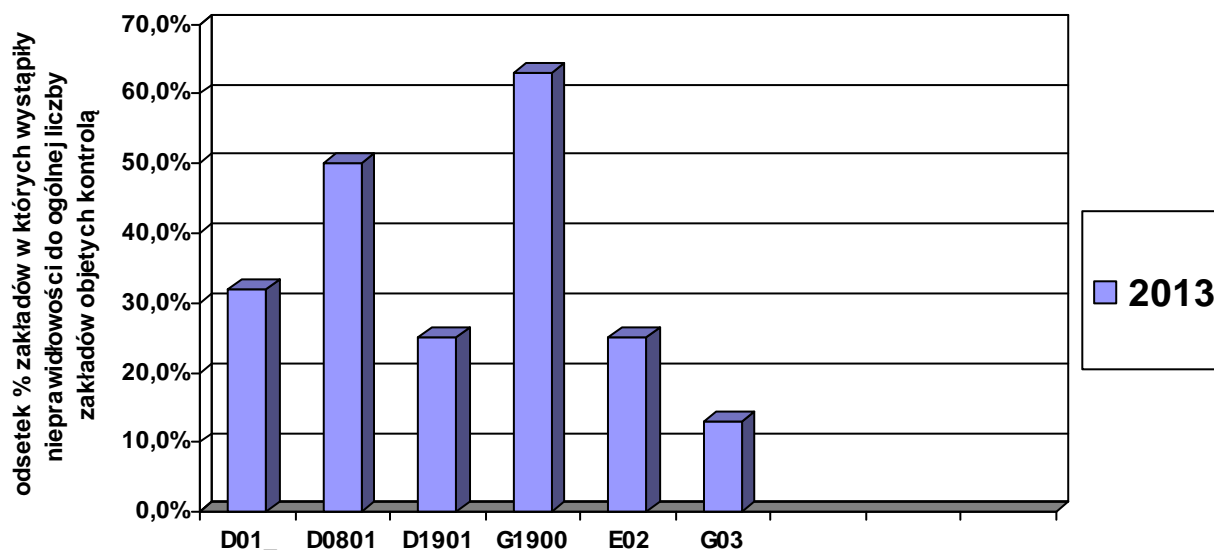

Wykres 52. Przygotowanie do pracy.

Legenda:

- J01_ / szkolenia wstępne, okresowe
- J02_ / szkolenia bhp pracodawców
- K1801 / ocena ryzyka zawodowego
- K01_ / służba bhp
- J05_ / badania lekarskie
- K16_ / I pomoc przedlekarska
- J10_ / uprawnienia kwalifikacyjne
- I10_ / środki ochrony indywidualnej
- K15_ / odzież i obuwie robocze
- K1200 / posiłki profilaktyczne i napoje

Stanowiska i procesy pracy

Wykres 53. Stanowiska i procesy pracy.

Legenda:

- D0102 – niewłaściwa technologia wykonywania prac
- D0801 – prace niebezpieczne
- D1901 – instrukcje procesu technologicznego
- G1900 – instrukcje dot. ręcznych prac transportowych
- E01,02 – stan techniczny maszyn
- G03__ – stan techniczny ciągników zrywkowych

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim przygotowania pracowników do pracy, tj.:

- braku lub niewłaściwie przeprowadzonych szkoleń wstępnych w zakresie bhp (ogólne lub stanowiskowe) pracowników – 50% objętych kontrolą,
- braku lub niewłaściwie przeprowadzonych szkoleń bhp okresowych pracowników – 38% objętych kontrolą,
- dopuszczania pracowników do pracy bez profilaktycznych badań lekarskich (wstępnych lub okresowych) – 56 % objętych kontrolą,
- niedokonania oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy - 25% objętych kontrolą,
- nieustalenia rodzajów środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego - 25 % objętych kontrolą,
- niezapewniania prania odzieży roboczej i niewypłacania ekwiwalentu za pranie i naprawę odzieży roboczej – 44% objętych kontrolą.

W zakresie organizowania stanowisk pracy i procesu pracy przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna stwierdzano najczęściej:

- brak lub niedostępność pracownikom instrukcji bezpiecznego wykonywania prac w lesie - 25% objętych kontrolą,
- niewłaściwą technologię wykonywania prac przy ścinie i obalaniu drzew (niebezpieczne wykonywanie prac przy ścinie drzew) – 31% objętych kontrolą,
- brak wykazu prac szczególnie niebezpiecznych oraz nieopracowanie zasad bezpiecznego wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych – 50% objętych kontrolą,
- nieprzestrzeganie przepisów dot. ręcznego przemieszczania ciężarów, brak instrukcji dot. ręcznych prac transportowych - 63,0% objętych kontrolą.

Znaczne nieprawidłowości wystąpiły również w zakresie eksploatacji maszyn i urządzeń, i tak:

- niewłaściwy stan techniczny, brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne maszyn i urządzeń stosowanych przy pozyskaniu drewna w szczególności pilarek łańcuchowych – 25% objętych kontrolą,
- niewłaściwy stan techniczny maszyn i urządzeń stosowanych przy zrywce drewna w szczególności ciągników rolniczych i urządzeń do zrywki drewna – 13 % objętych kontrolą.

Pracodawcy także w 31% zbadanych przypadkach nie zapewnili pracownikom posiłków profilaktycznych i napojów – 31% objętych kontrolą.

W czasie kontroli badano również przestrzeganie przepisów dotyczących umów o pracę, legalności zatrudnienia. Stwierdzono, że pracodawcy w 66% przypadków nie informowali pracowników o warunkach zatrudnienia, o których mowa w art. 29 § 3 KP, nie prowadzili bądź prowadzili nierzetelnie karty ewidencji czasu pracy – 31% objętych kontrolą, zatrudniali w ramach umów o dzieło w sytuacjach, w których rodzaj świadczonej pracy i jej cechy miały charakter stosunku pracy – 19% objętych kontrolą.

W wyniku przeprowadzonych kontroli i wydanych środków prawnych odnotowano poprawę stanu przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym przepisów bhp w 16 zakładach, zatrudniających ogółem 85 pracowników. Na podstawie ustaleń dokonanych przez inspektora pracy w trakcie czynności kontrolnych oraz informacji o realizacji decyzji nakazowych i wniosków zawartych w wystąpieniach otrzymanych od pracodawców należy uznać, iż podjęte działania przyczyniły się w istotny sposób do poprawy stanu bhp. Według danych na dzień 31.12.2013 r. wykonano :

- 147 decyzji nakazowych (w tym 107 wydanych na piśmie), co stanowi 100% wydanych decyzji
- 83 wnioski zawarte w wystąpieniach, co stanowi 99 % wydanych wniosków.

Realizacja wydanych środków prawnych wpłynęła w kontrolowanych zakładach w znacznym stopniu na poprawę warunków pracy i stanu praworządności, pracowników poddano szkoleniom wstępnym (instruktażowi ogólnemu i stanowiskowemu) i okresowym w zakresie bhp, pracownicy przeszli profilaktycznym badaniom lekarskim (wstępnym i okresowym), udokumentowano ocenę ryzyka zawodowego i zapoznano z nią pracowników, zaktualizowano ocenę ryzyka zawodowego o zagrożenia czynnikami biologicznymi lub zagrożenia związane z wykonywaniem ręcznych prac transportowych. Ponadto wyeliminowano nieprawidłowości dotyczące wydawania posiłków profilaktycznych i napojów, wyposażono pracowników w odpowiednią odzież roboczą i ochronną oraz wymagane środki ochrony indywidualnej (rąk, nóg, głowy, twarzy, oczu i słuchu). W zakresie organizacji pracy wyeliminowano nieprawidłowości dotyczące parametrów procesu technologicznego ścinki i obalania drzew oraz wyposażono stanowiska pracy w sprawne i odpowiednie urządzenia techniczne i sprzęt pomocniczy niezbędny przy ścinie drzew, wyposażono stanowiska pracy w sprawne i odpowiednie urządzenia techniczne i sprzęt pomocniczy niezbędny przy ścinie drzew.

W 16 zakładach objętych kontrolą inspektor pracy udzielił pracodawcom podczas prowadzonych czynności kontrolnych łącznie 92 porady techniczne oraz 79 porad prawnych. Ponadto wiele porad zostało udzielonych pracodawcom i pracownikom w trakcie zorganizowanych w nadleśnictwach narad pokontrolnych, seminariów i konferencji.

W dniu **12.04.2013** r. zorganizowano w OIP Poznań w ramach realizacji tematu prewencyjnego „wdrażanie dobrych praktyk w leśnictwie” spotkanie, w którym uczestniczyli: Okręgowy Inspektor Pracy Stanisława Ziółkowska, z-ca Okręgowego Inspektora Pracy Tomasz Gajdziński, Dyrektor Urzędu Dozoru Technicznego w Poznaniu Andrzej Ziółkowski, Specjalista ds. bhp w RDLP Poznań Jacek Wiekiera, przedstawiciele Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu dr hab. Władysław Kusiak, dr inż. Józef Grodecki, Nadinspektor Grzegorz Stróżyk, Marek Musielak , st. Inspektor pracy- specjalista Teresa Domżańska oraz były Okręgowy Inspektor Pracy w Poznaniu Krzysztof Fiklewicz. W ramach w/w spotkania przedstawiono projekt opracowanych przez PIP wytycznych przeznaczonych do stosowania przez Lasy Państwowe na etapie sporządzania specyfikacji istotnych warunków zamówienia i sporządzania umowy realizacji zamówienia oraz na etapie nadzoru i monitorowania właściwego wykonania zamówienia. Powyższy materiał został opublikowany w kwietniu br. przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu w czasopiśmie leśnym, co spotkało się z dużym

zainteresowaniem ze strony pracowników Lasów Państwowych, którzy wraz ze Stowarzyszeniem Przedsiębiorców Leśnych przy współudziale Wydziału Inżynierii Produkcji SGGW w Warszawie realizują obecnie projekt wsparcia sektora przedsiębiorstw leśnych pt. „Rzetelne Przedsiębiorstwo Leśne”. Z uwagi na zaangażowanie Inspekcji Pracy w podobną tematykę Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku wystąpiła z pismem do Głównego Inspektora Pracy w Warszawie z propozycją zaproszenia inspektora pracy w charakterze eksperta-doradcy do udziału w realizowanym projekcie dotyczącym wypracowania modelu wsparcia sektora usług leśnych.

W dniu 17.06.2013 r. starszy inspektor pracy –specjalista Teresa Domżańska uczestniczyła w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile na posiedzeniu Stałej Komisji ds. Współpracy z Przedsiębiorcami Leśnymi prowadzonym przez Dyrektora RDLP Piła Ryszarda Standio oraz Z-cę Dyrektora RDLP Piła Mariana Wiśniewskiego, w którym również brali udział Specjalista ds. bhp Paweł Ziemann, Nadleśniczy Nadleśnictwa Zdrojowa Góra Adam Standio oraz 5 przedsiębiorców wykonujących usługi w zakresie prac leśnych na terenie RDLP Piła. W trakcie posiedzenia podjęto uchwałę o konieczności opracowania i wprowadzenia nowych wytycznych i jednolitych zasad wyboru oferenta określonych w SIWZ oraz w umowach zawieranych z prywatnymi przedsiębiorcami w celu wyeliminowania nierzetelnych przedsiębiorców składających oferty przetargowe.

Realizując „Kontrole prac przy pozyskiwaniu i zrywce drewna” oraz tematu informacyjno – prewencyjnego „Ograniczanie zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna - popularyzacja i wdrażanie DOBRYCH PRAKTYK” inspektorzy pracy przeprowadzający czynności kontrole w Zakładach Usług Leśnych zorganizowali 5 spotkań, konferencji i narad szkoleniowych dla pracodawców i pracowników ZUL, kierownictwa i pracowników lokalnych nadleśnictw.

„Stres i inne czynniki psychospołeczne związane z pracą”

W 2013 r., jako temat własny realizowano działania **prewencyjne „Stres i inne czynniki psychospołeczne związane z pracą”**. Adresowany był do pracodawców każdej branży. W programie wzięło udział 206 pracowników z 10 firm, wśród których były urzędy skarbowe, Poczta Polska, budowlane, urzędy państwowe, firmy doradcze i transportowe.

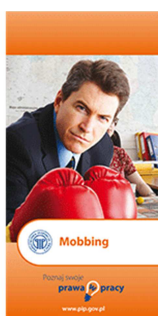
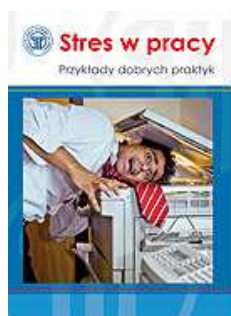
Program spotkał się z dużym zainteresowaniem wśród podmiotów objętych działaniami.

Łącznie, w 10 zakładach pracy przeprowadzono 10 warsztatów szkoleniowych, z czego 8 z udziałem psychologa, w których uczestniczyli pracownicy zatrudnieni na stanowiskach kierowniczych (Zarządzanie zespołami pracowników) oraz niekierowniczych (Radzenie sobie ze stresem). Dodatkowo, blisko 140 osób przeszkolono w zakresie mobbingu.

We wrześniu 2013 roku, Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu ogłosił KONKURS dotyczący bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania prawa pracy pt.: „**Pracuj bezpiecznie, pracuj bez stresu**”. Technika dowolna. Jest to konkurs dla każdego, szczególnie dla młodzieży uczącej się w szkołach ponadgimnazjalnych. Celem konkursu jest uświadomienie potrzeby dbania o bezpieczne zachowania w czasie wykonywania pracy, stosowanie bezpiecznych metod pracy, uświadomienie wpływu stresu na bezpieczeństwo pracy oraz związku stresu i innych zagrożeń psychospołecznych w miejscu pracy z wypadkami przy pracy oraz zainteresowanie osób biorących udział w konkursie profilaktyką.

Materiały pomocnicze wykorzystane w programie:

- Stres w miejscu pracy – poradnik dla pracodawcy.
- Stres w miejscu pracy – poradnik dla pracownika.
- Ocena ryzyka zawodowego – czynniki psychospołeczne.
- Ulotka – Mobbing.
- Broszura – Mobbing.
- Poznaj swoje prawa w pracy. Mobbing.

VI. Efekty działalności kontrolnej.

Analiza struktury ujawnionych w wyniku kontroli nieprawidłowości oraz zastosowanych przez inspektorów OIP w Poznaniu środków prawnych, stanowi istotne kryterium oceny stanu przestrzegania przepisów prawa pracy w kontrolowanych podmiotach.

a) Analiza zastosowanych środków prawnych

Porównanie podstawowych danych charakteryzujących działalność Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w roku 2013 z analogicznymi danymi za rok 2012 pozwala zauważyć, że pomimo zbliżonej w obu latach liczby kontroli, dane dotyczące zastosowania w ich wyniku środków prawnych w istotny sposób się różnią.

Zwraca uwagę i niepokoi fakt, że inspektorzy w roku sprawozdawczym wydali **więcej decyzji** w sprawach bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności decyzji **wymuszających likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia lub zdrowia** pracujących, tj. decyzji wstrzymania prac (o ponad **19%**) i wstrzymania eksploatacji maszyn (o ponad **47%**).

Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba decyzji **nakazujących wypłatę wynagrodzeń** i innych świadczeń, a wskazana w nich kwota – jest niewiele mniejsza (ok. 4%). Utrzymująca się wysoka liczba środków prawnych dotyczących niewypłaconych świadczeń pieniężnych ze stosunku pracy jest skutkiem fali kryzysu ekonomicznego.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że liczba **wykroczeń** ujawnionych przez inspektorów pracy w 2013 r. była o ponad 8% wyższa przy jednoczesnym wzroście o ponad 3% liczby wniosków o ukaranie kierowanych do sądu. Wzrosła również o prawie 10% liczba mandatów nakładanych przez inspektorów pracy. Świadczy to o wysokiej efektywności działań OIP w Poznaniu w roku sprawozdawczym, definiowanej jako **ukierunkowanie na najbardziej rażące nieprawidłowości** w sferze ochrony życia i zdrowia pracujących oraz patologie w stosunkach pracy.

Zdecydowanie, bo ponad 45% wzrosła liczba poleceń ustnych. Równoważy to niewielki spadek liczby wniosków kierowanych do pracodawców (o ok.3%) w wystąpieniach pokontrolnych. Ustawowe uprawnienie inspektora pracy do wydawania poleceń znajduje zastosowanie szczególnie w obszarach dotyczących stosunku pracy oraz wypłaty nienaliczonych do dnia kontroli świadczeń pieniężnych.

W roku sprawozdawczym odnotowano zdecydowane zwiększenie liczby wniosków do ZUS o podwyższenie o 100% składki na ubezpieczenie wypadkowe w związku ze stwierdzeniem podczas kolejnych dwóch kontroli rażącego naruszenia przepisów prawa pracy w zakresie bhp. W stosunku do roku poprzedniego różnica ta jest znacząca i wynosi

ponad 100%, wynika to zarówno z lepszego wykorzystania tego mechanizmu nadzoru przez kontrolujących, jak i z obiektywnie stwierdzanego niewłaściwego podejścia, zwłaszcza małych pracodawców, do zagadnień bhp.

b) Analiza zgłaszanych i stwierdzanych nieprawidłowości

Prawna ochrona pracy

W okresie sprawozdawczym w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu największą liczbę problemów zawartych **w skargach** stanowił brak lub niewypłacanie w terminie przez pracodawcę **wynagrodzeń i innych świadczeń pieniężnych należnych ze stosunku pracy**. Problem ten był przedmiotem skarg aż **3670 razy** (3744 w 2012), co stanowi **ponad 40% ogółu** spraw poruszanych w skargach i rozpatrywanych w 2013 roku. Należy zauważyć, że bardzo różna była skala wagi spraw poruszanych w skargach i bardzo różne okoliczności spraw. Na jednym biegunie można postawić sprawy niewypłacenia wynagrodzeń pracownikom lub byłym pracownikom wynagrodzeń za okresy dłuższe niż trzy miesiące, godzące w podstawowy byt pracowników i ich rodzin, na drugim drobne uchybienia dotyczące, np. wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za jeden, dwa dni urlopu wypoczynkowego. Również okoliczności spraw były bardzo różne; od upadłości przedsiębiorcy mającego zatrudnionych ponad 500 pracowników, gdzie niewypłacenie wynagrodzeń dotyczyło kilku miesięcy, poprzez niewypłacenie lub nieterminowość w wypłacie wynagrodzeń za jeden miesiąc aż do sporów dotyczących sposobu obliczania dodatkowych elementów wynagrodzenia za pracę (dodatków, wynagrodzeń za urlop, ekwiwalentów). Niestety należy stwierdzić, iż większość zarzutów skargowych dotyczących tej materii okazała się zasadna.

Duża liczba zgłoszeń dotyczy naruszenia przepisów z zakresu **stosunku pracy 1659 skarg** (w 2012 r. 1635) **ok. 18%**, w tym ponad 60% skarg okazuje się bezzasadna lub nie do rozstrzygnięcia w postępowaniu kontrolnym. Świadczy to nadal o niedostatecznym poziomie wiedzy społeczeństwa, zarówno w zakresie praw pracowniczych, jak i kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy. Niejednokrotnie skarżący oczekują od inspektora pracy rozstrzygnięcia o zasadności wypowiedzenia umowy o pracę lub domagają się sprostowania świadectwa pracy. Bardzo często, co potwierdzają również udzielane porady, zgłaszający skargi nie mają świadomości co do charakteru zawieranych umów (umów o pracę i cywilnoprawnych) oraz podstawowych uprawnień z nimi związanych. Należy podkreślić, że stosunkowo mało skarg dotyczyło zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę. Jednak daje się zauważyć ponad dwukrotne

zwiększenie liczby skarg dotyczących tego problemu w stosunku do roku poprzedniego z jedynie 82 w skargach w roku 2012 (z tego jedynie 42 zasadnych) do 183 w roku ubiegłym (108 uznanych za zasadne).

Sprawy dotyczące **czasu pracy** stanowiły przedmiot skarg – **795** razy (w 2012: **695**) razy, co stanowi **8,7%** ogółu skarg wnoszonych do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu, przy czym w zdecydowanej większości okazywały się one zasadne. Podkreślić należy, że aż 1/3 skarg dotyczyła nieprowadzenia, bądź nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy. Wśród częściej powtarzających się nieprawidłowości wprost godzących w prawo pracownika do wypoczynku, można wskazać naruszenia przepisów o odpoczynku (dobowym i tygodniowym) i zatrudnianie ponad pięć dni pracy w tygodniu.

W 2013 roku udzielono łącznie ponad **104.900 bezpłatnych porad**, w tym 40.943 porady w trakcie kontroli. Spośród ogółu bezpłatnych porad tylko 19.647 to porady techniczne, a aż 85.253 porady prawne.

Stosunek pracy stanowił tematykę **18.864 (29,5% ogółu)** udzielonych porad, z czego **80%** porad dotyczyło ustania stosunku pracy, a pozostałe związane były z zatrudnieniem, tj. zatrudnianie bez pisemnego potwierdzenia warunków zatrudnienia, zastępowanie umów o pracę umowami cywilnoprawnymi. Zadawane pytania dotyczyły także prawidłowości postępowania w związku z ustaniem stosunku pracy i związanych z tym uprawnień oraz kryteriów, na podstawie których ustalono czas trwania umowy o pracę na czas określony.

Wynagrodzenia i inne świadczenia związane ze stosunkiem pracy stanowiły tematykę **11.924 porad (18,6% ogółu)**. Tematyka udzielanych porad z tego zakresu często mieszała się z tematyką skargową. Przeważał bowiem problem niewypłacania wynagrodzenia, sposobu naliczania wynagrodzenia za pracę, za czas choroby, rekompensaty za przepracowany czas ponadnormatywny, świadczeń pieniężnych związanych z ustaniem stosunku pracy. Sporo pytań związanych było z nabyciem uprawnień do wszelkiego rodzaju odpraw pieniężnych.

Czas pracy był przedmiotem **6.443 porad prawnych (10,07% ogółu)**. Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się „sierpniowa” nowelizacja przepisów o czasie pracy, a mianowicie możliwość wprowadzenia wydłużonego okresu rozliczeniowego, ruchomego i elastycznego czasu pracy. Szereg pytań wiązało się z możliwością zmiany harmonogramu, a także dopuszczalności pracy nadliczbowej oraz zasad wynagradzania za pracę w dni wolne od pracy oraz w niedziele i święta, norm dobowego i tygodniowego odpoczynku.

Mając na względzie zarówno wyniki kontrolne, jaki i przedmiot skarg i porad prawnych nadal największym problemem jest naruszanie przepisów o wynagrodzeniu za pracę oraz innych należnych świadczeniach. Łączna kwota wyegzekwowanych świadczeń w roku 2013 do dnia 31.12.2013 r., wynikających ze środków prawnych wydawanych tylko w 2013 r., wyniosła **29.004.506,67** zł (razem z poleceniami), w tym w wyniku wydanych decyzji nakazowych 14.814.114,69 zł. Kwota wyegzekwowanych świadczeń ze stosunku pracy spadła jednak w stosunku do roku ubiegłego o ok. **11%**. Skuteczność egzekwowania decyzji płatniczych zrównała się zatem z rokiem 2010. Wiąże się to m.in. z faktem, iż decyzje nakazujące wypłatę wynagrodzeń były kierowane w 2012 r. do przedsiębiorstw, zatrudniających liczne załogi i mających problemy z utrzymaniem płynności finansowej od kilku lat, które dość szybko odzyskały rentowność i stabilność ekonomiczną.

Na dzień 27.02.2014 r. łączna kwota wyegzekwowanych świadczeń, których spłata nastąpiła w 2013 r. (w tym także na podstawie środków prawnych wydanych w 2012 r.) wyniosła 30.020.884,11 zł.

Legalność zatrudnienia

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w roku 2012, ujawniono niejednokrotnie nielegalne zatrudnienie lub nielegalną pracę zarobkową. Nieprawidłowość wynikająca z nielegalnego zatrudnienia występowała nadal w znacznej liczbie przypadków. Na 19.231 objętych kontrolą osób stwierdzono **nielegalne zatrudnienie** w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia w **1577 przypadkach** (8 %) w tym 204 osoby (1,33% spośród badanych pod tym kątem 15.274 osób pracujących) nie miało potwierdzonej na piśmie umowy o pracę, a 375 osób (2,11% spośród 17770 badanych) nie było zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego. Inspektorzy pracy zakwestionowali również aż **1180 umów cywilnoprawnych** na 3.686 badanych (**32%**), jako niezgodnych z charakterem świadczonej pracy.

Kontrole wykazały znaczną liczbę **przypadków nieopłacania składki na Fundusz Pracy** – zadłużenie na rzecz FP wyniosło 1.031.674,00 zł za 4908 osób w stosunku do 53.196 osób objętych kontrolą, tym samym nieprawidłowość ta obejmowała 9,22% badanych osób objętych obowiązkiem ubezpieczenia. Również w tym zakresie skala nieprawidłowości jest w dużej mierze „pokłosiem” kryzysu gospodarczego.

Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2013 r. w zakresie legalności zatrudnienia cudzoziemców wskazują, że w województwie wielkopolskim liczba naruszeń obowiązujących przepisów jest incydentalna.

Bezpieczeństwo i higiena pracy

W 2013 r. inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **169** wypadków przy pracy zaistniałych w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich, w tym przeprowadzili 144 kontrole ustalające okoliczności i przyczyny wypadków, którym ulegli pracownicy oraz zbadali 25 wypadków, w których poszkodowani byli zatrudnieni na podstawie umów cywilnoprawnych. Łącznie w badanych wypadkach zostało **poszkodowanych 228** osób, w tym 27 osób zatrudnionych na innej podstawie niż umowa o pracę.

Wskutek wypadków przy pracy, 76 osób doznało ciężkiego obrażenia ciała, a 26 poniosło śmierć.

Największe zagrożenia wypadkowe wystąpiły w takich działach gospodarki, jak przetwórstwo przemysłowe, w którym stwierdzono 34,0% ogółu wypadków, w budownictwie – 18,8%, w handlu i naprawach – 7,6%.

W dwóch działach gospodarki narodowej **przetwórstwie przemysłowym i budownictwie** uległo: wypadkom śmiertelnym 53,8% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem, ciężkiemu uszkodzeniu ciała – 60,5% ogółu poszkodowanych z tym skutkiem. W 87,8% **przyczynami aktywizującymi zagrożenie** była **zła organizacja pracy** oraz niewłaściwe zachowanie się pracownika w procesie pracy.

W analizowanym okresie niewłaściwa organizacja pracy oraz niewłaściwe zachowanie się człowieka podczas wykonywania czynności związanych z pracą **miały decydujący wpływ na liczbę wypadków śmiertelnych**. Wśród nich cechy powtarzalności wykazują niewłaściwa ogólna organizacja stanowiska pracy, w tym niedostateczne przygotowanie pracownika oraz brak nadzoru ze strony osób kierujących pracownikami, nieprawidłowe, samowolne zachowanie się pracownika w procesie pracy.

Liczba zgłaszanych skarg pracowniczych oraz liczba ujawnionych wykroczeń wskazuje na konieczność doskonalenia strategii działań kontrolnych i rozwijania przedsięwzięć prewencyjnych. Istotnym elementem działań prewencyjnych jest zaspokajanie nadal wysokiego zapotrzebowania na poradnictwo prawne i techniczne oraz szkolenia dla organizacji pracodawców i związków zawodowych. Liczba kontroli prowadzonych w związku

ze skargami pracowniczymi utrzymuje się w okresie ostatnich trzech lat na bardzo wysokim poziomie. Kontrole takie stanowią bowiem co roku ponad **33%** ogółu realizowanych kontroli przez inspektorów pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu. Niemniej równolegle co raz bardziej rozwijamy działalność prewencyjną i profilaktyczną na rzecz poprawy przestrzegania praworządności w stosunkach pracy, jak i bezpieczeństwa pracy.

W 2013 roku prowadzone były liczne **działania prewencyjne wspierające czynności kontrolne oraz samodzielne programy prewencyjne**, takie jak program edukacyjny „**Kultura bezpieczeństwa**”, program prewencyjny „**Zdobądź Dyplom PIP**”; działania prewencyjno-kontrolne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami, program prewencyjny w zakresie **spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki drewna**, **konkursy** promujące właściwe postawy w zakresie ochrony pracy.

W ramach **działań ogólnopolskich** Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu aktywnie prowadził działalność informacyjno-promocyjną poprzez następujące **kampanie**: „**Zanim podejmiesz pracę**”, „**Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie**”, „**Szanuj życie – bezpieczna praca w rolnictwie**”.

OIP Poznań realizował także **zadania własne**, takie jak działania prewencyjne i kontrolne dotyczące: **Bezpieczeństwa i higieny pracy w oczyszczalniach ścieków**. W ramach działań OIP prewencyjnych ukierunkował się na następujące dwa zagadnienia: „**Ograniczania zagrożeń wypadkowych przy pracach związanych z pozyskiwaniem drewna – Popularyzacja Dobrych Praktyk**”, „**Stres i inne czynniki psychofizyczne związane z pracą**”.

Przeprowadzane kontrole budów wskazują na małą skuteczność egzekwowania przepisów bhp przez średni nadzór techniczny budowy. W szczególności w małych i średnich firmach nie wyznacza się osoby bezpośrednio nadzorującej wykonywanie przez pracowników prac szczególnie niebezpiecznych, w tym prac na wysokości. Nadal zasadne jest więc kontynuowanie szeroko pojętej profilaktyki w zakresie prewencji i upowszechniania problematyki bhp na budowach, skierowane przede wszystkim do małych i średnich firm wykonujących prace budowlane oraz prowadzenie działań prewencyjnych z młodzieżą, poprzez organizowanie konkursów wiedzy bhp w szkołach kształcących w zawodach budowlanych. W tym kontekście bardzo ważną była realizacja w 2013 roku **kampanii informacyjno-prewencyjnej w budownictwie**, której podstawowym celem było ograniczenie ryzyka zawodowego przy pracy w budownictwie. Cel ten osiągnięty był przez: upowszechnianie informacji i wytycznych do samodzielnej oceny ryzyka zawodowego, w

szczegółności dot. przypadków: poślizgnięcia, upadku z wysokości lub wpadnięcia do wykopu; upowszechnianie dobrych praktyk eliminujących nieprawidłowości i zagrożenia; zwrócenie uwagi na przygotowanie do pracy w sposób zapewniający bezpieczeństwo jej wykonywania; zachęcanie pracowników do zmian w zachowaniu na terenie budowy, zachęcanie pracodawców do działań służących bhp; konsultacje dla pracodawców zainteresowanych udziałem w programie prewencyjnym.

W ramach **działań informacyjno-prewencyjnych stałym nadzorem objęto też 12 dużych inwestycji realizowanych w Wielkopolsce**, np.: budowa obiektu Sądu Okręgowego, budowa obiektu Urzędu Marszałkowskiego, budowa galerii handlowych w Suchym Lesie, budowa galerii handlowej i dworca PKP w Poznaniu. Obejmowanie działaniami prewencyjnymi dużych budów jest bardzo efektywne oraz spotyka się z dużym poparciem inwestora, generalnego wykonawcy i służb BHP. Umożliwia to **promowanie dobrych praktyk**. W spotkaniach prewencyjnych na dużych budowach uczestniczą wszystkie strony procesu inwestycyjnego, tj. inwestor, generalny wykonawca i podwykonawcy, co przenosi się na zmianę podejścia do bezpieczeństwa i higieny pracy na terenie budowy. Przekazywane są oczekiwania Państwowej Inspekcji Pracy, które poprawiają organizację budowy oraz stymulują dążenie do egzekwowania dobrych praktyk w zakresie bhp.

W 2013 r. szczególny akcent położony został na promowanie kultury bezpieczeństwa w środowisku pracy – przede wszystkim poprzez **kształtowanie świadomości w zakresie bezpiecznego zachowania się w miejscu pracy i zachęcanie pracowników do współdziałania w zarządzaniu bhp w firmie**, które ma stanowić integralną część ogólnego zarządzania przedsiębiorstwem.

Działaniami prewencyjnymi – określonymi w harmonogramie centralnym i harmonogramie OIP w Poznaniu – objętych zostało ponad **13 tys.** podmiotów, w tym: pracodawcy i przedsiębiorcy (w rozumieniu art. 13 ustawy o PIP), rolnicy indywidualni, pracownicy młodociani, studenci i uczniowie, pracownicy służby bhp, pracownicy (498). Realizacja tych działań w formie kampanii, programów, konkursów i ogólnie rozumianego doradztwa, opierała się na współdziałaniu z partnerami społecznymi, organami nadzoru nad warunkami pracy, organami administracji państwowej, organami samorządowymi, placówkami naukowo-badawczymi, innymi organizacjami działającymi w sferze ochrony pracy oraz mediami.

Kontynuowano wielopłaszczyznową współpracę z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy, partnerami społecznymi, takimi jak organizacje pracodawców,

stowarzyszenia i izby zawodowe związki zawodowe, samorządami terytorialnymi oraz lokalną prasą, rozgłośniami radiowymi i telewizyjnymi.

Powołano **Wielkopolską Strategię Ograniczania Zagrożeń Zawodowych 2013 – 2020**, która stanowi kontynuację działań podjętych w ramach **Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy 2010 – 2012** i obejmuje zakresem działania **inicjatywy** podejmowane przez Partnerów Strategii w celu **ograniczenia liczby wypadków oraz ograniczenia zagrożeń zawodowych skutkujących schorzeniami związanymi z pracą na terenie Województwa Wielkopolskiego**.

Zasadniczym i głównym celem WSOZZ jest ograniczenie liczby wypadków oraz ograniczenie zagrożeń zawodowych skutkujących schorzeniami związanymi z pracą poprzez **kształtowanie i propagowanie w społeczeństwie kultury bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz dotarcie do pracodawców i ich organizacji, a także pracowników i ich organizacji, z informacją o podjętej misji **zintegrowanego podejścia do ograniczania wypadków przy pracy i zagrożeń zawodowych**, uwzględniającego poszczególne etapy tego procesu, różne potrzeby pracodawców i zmiany zachodzące w środowisku pracy.

Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych koordynowana jest poprzez powołaną przez Okręgowego Inspektora Pracy Komisję składającą się z przedstawicieli działających na terenie Województwa Wielkopolskiego organów nadzoru nad warunkami pracy, organów administracji rządowej i samorządowej, organizacji pracodawców, związków zawodowych, samorządów gospodarczych i zawodowych, stowarzyszeń i innych organizacji, których statutowym zadaniem jest ochrona pracy.

W 2013 roku na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu odbyły się **2 posiedzenia** Komisji Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy: 22.03.2013 r. oraz 22.05.2013 r., a także **1 inauguracyjne posiedzenie** Wielkopolskiej Strategii Ograniczania Zagrożeń Zawodowych w dniu 13.09.2013 r.

W ramach WSOZZ przy współudziale senatora Mieczysława Augustyna zorganizowano konferencję **„Bezpieczna praca, to się opłaca”** przeznaczoną dla pracodawców, służb bhp z Piły o okolic.

Podsumowując wyniki i efekty kontroli przeprowadzonych w roku 2013 należy stwierdzić, iż stan przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bhp jest nadal niezadawalający, a posiadane przez nas instrumenty prawne tylko w części są wystarczające do jego zmiany. Niemniej polityka PIP wspierania działań nadzorczo-

kontrolnych działaniami profilaktycznymi i prewencyjnymi, stwarza realne szanse na znaczącą poprawę w tym zakresie w perspektywie wieloletniej.

Prowadzone działania profilaktyczno-prewencyjne i informacyjne mają, w ocenie OIP w Poznaniu, znaczenie niezwykle istotne. Stanowią płaszczyznę edukacji całego społeczeństwa Wielkopolski. Należy podkreślić, że wprowadzona inicjatywa społeczna, jaką jest Wielkopolska Strategia Ograniczania Zagrożeń Zawodowych, będzie stanowić platformę wymiany doświadczeń nie tylko między stronami stosunku pracy, jest bowiem forum, na którym spotykać może się całe społeczeństwo naszego województwa.

W kontekście rozpoznanych problemów ochrony pracy należy uznać za wskazane:

- kontynuowanie działań kontrolno-nadzorczych w zakładach i sektorach gospodarki, w których ryzyko utraty życia lub zdrowia jest największe, a skala nieprawidłowości w sferze stosunków pracy najwyższa,
- prowadzenie działań kontrolno-nadzorczych ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zawierania umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz wypłacania wynagrodzenia i innych świadczeń pracowniczych,
- wykorzystywanie wielorakich metod oddziaływania, a także dostępnych instrumentów prawnych w stosunku do kontrolowanych podmiotów, z uwzględnieniem ustalonej kategorii ryzyka, w szczególności na podstawie liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy, wielkości zatrudnienia i czasu prowadzenia danej działalności, w celu ograniczania zagrożeń zawodowych,
- kontynuowanie współpracy w innymi instytucjami i służbami publicznymi, w celu zwiększenia efektywności ograniczania i eliminowania zjawisk nielegalnego zatrudnienia i nielegalnego powierzania innej pracy zarobkowej oraz prowadzenia działań informacyjno-prewencyjnych,
- prowadzenie programów prewencyjnych, opartych o wyniki analiz oraz badaniach okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, popularyzujących dobre praktyki i kulturę bezpieczeństwa,
- wykorzystywanie dostępnych metod i baz danych do poszerzania kręgu pracodawców, którzy przy wsparciu PIP będą dostosowywali dobrowolnie zakłady do

wymogów prawa pracy, wspieranie ich we wprowadzaniu systemowych rozwiązań w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- kontynuowanie i rozwijanie programów profilaktycznych i kampanii informacyjno-promocyjnych służących kształtowaniu pożądaných postaw na rzecz ochrony pracy i praworządności w stosunkach pracy, eliminowaniu najpowszechniejszych zagrożeń zawodowych,
- przekazywanie społeczeństwu, szczególnie uczniom i studentom oraz ich wychowawcom i nauczycielom podstawowej wiedzy z zakresu prawa pracy, poprzez wykorzystanie współpracy z instytucjami oświatowymi oraz rozwijanie kontaktów z mediami, które stanowią dla wielu pracowników i pracodawców najłatwiej dostępne źródło wiedzy o przepisach prawa pracy.

Spis wykresów:

Wykres 1. Struktura przeprowadzonych kontroli w 2013 r. w OIP w Poznaniu (wg wielkości zatrudnienia).	7
Wykres 2. Struktura przeprowadzonych kontroli (wg sekcji PKD).	8
Wykres 3. Struktura przeprowadzonych kontroli (wg wielkości zatrudnienia) w latach 2011-2013 r. ..	8
Wykres 4. Decyzje nakazowe wydane w 2013 r. w OIP w Poznaniu wg rodzajów nieprawidłowości. ...	9
Wykres 5. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków w wystąpieniach.	14
Wykres 6. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych poleceń (w procentach).	15
Wykres 7. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzanych wykroczeń przeciwko prawom pracownika.	16
Wykres 8. Struktura zastosowanych środków prawnych w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.	16
Wykres 9. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.	17
Wykres 10. Porównanie realizacji wniosków w wystąpieniach w ostatnich dwóch latach.	19
Wykres 11. Podmioty zgłaszające skargi.	20
Wykres 12. Problematyka zgłaszanych skarg.	21
Wykres 13. Podmioty zgłaszające się po porady prawne.	24
Wykres 14. Problematyka udzielonych porad.	24
Wykres 15. Liczba sporów zbiorowych zgłaszanych do OIP Poznań w latach 2010-2013.	28
Wykres 16. Kontrole w latach 2011-2013 w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Poznaniu.	31
Wykres 17. Liczba decyzji bhp wydanych przez inspektorów OIP w Poznaniu w latach 2011-2013. ...	32
Wykres 18. Liczba decyzji nakazujących wstrzymanie eksploatacji maszyn w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	32
Wykres 19. Liczba decyzji nakazujących wypłatę świadczeń w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013. .	33
Wykres 20. Liczba wniosków w wystąpieniach w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	33
Wykres 21. Liczba poleceń ustnych w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	33
Wykres 22. Liczba ujawnionych wykroczeń w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	34
Wykres 23. Liczba wniosków do sądu w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	34

Wykres 24. Liczba mandatów w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	34
Wykres 25. Liczba środków oddziaływania wychowawczego (pouczenia, ostrzeżenia, zwrócenie uwagi) w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	35
Wykres 26. Liczba wniosków do ZUS w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	35
Wykres 27. Liczba skarg pracowniczych w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	36
Wykres 28. Liczba udzielonych porad w OIP w Poznaniu w latach 2011-2013.	36
Wykres 29. Zestawienie danych o wypadkach przy pracy, badanych przez inspektorów pracy OIP Poznań w 2013 r.	37
Wykres 30. Liczba poszkodowanych w wypadkach wg sekcji gospodarki narodowej.	38
Wykres 31. Liczba poszkodowanych według wieku.	39
Wykres 32. Struktura poszkodowanych według stażu w zakładzie.	40
Wykres 33. Liczba poszkodowanych wg wykonywanego zawodu.	40
Wykres 34. Liczba poszkodowanych według miejsca wypadku.	41
Wykres 35. Liczba poszkodowanych według procesów pracy.	42
Wykres 36. Liczba poszkodowanych według czynności wykonywanych w chwili wypadku.	42
Wykres 37. Liczba poszkodowanych wg wydarzenia stanowiącego odchylenie od normalnego przebiegu pracy.	43
Wykres 38. Liczba przyczyn wypadków wynikających z organizacji.	44
Wykres 39. Liczba przyczyn wypadków wynikających z zachowania poszkodowanego.	45
Wykres 40. Techniczne przyczyny wypadków.	46
Wykres 41. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji bhp.	47
Wykres 42. Procentowa struktura uchybień w dokumentacjach badania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy sporządzanych przez pracodawców.	48
Wykres 43. Egzekwowanie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń finansowych a stopa bezrobocia (lata 2007-2013)	63
Wykres 44. Struktura branżowa.	65
Wykres 45. Struktura zatrudnienia.	66
Wykres 46. Niewypłacone świadczenia pieniężne w poszczególnych sektorach.	67

Wykres 47. Udział procentowy kontroli, w których wydano decyzję wstrzymania prac i skierowania do innych prac, w ogólnej liczbie przeprowadzonych kontroli.	71
Wykres 48. Struktura kontroli z uwzględnieniem rodzaju decyzji.	72
Wykres 49. Struktura kontroli wg wielkości zatrudnienia.....	73
Wykres 50. Liczba skontrolowanych podmiotów z podziałem wg zatrudnienia.....	77
Wykres 51. Struktura liczby kontroli w odniesieniu do liczby zatrudnionych.....	84
Wykres 52. Przygotowanie do pracy.	84
Wykres 53. Stanowiska i procesy pracy.	85

Spis tabel:

Tabela 1. Decyzje płacowe wydane w 2013 r. oraz ich realizacja.	11
Tabela 2. Dane dotyczące egzekucji administracyjnej decyzji organów OIP w Poznaniu.	12
Tabela 3. Dane dotyczące kar pieniężnych na mocy przepisów ustawy o transporcie drogowym oraz ich egzekucji administracyjnej.....	13